

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Holnap hához hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétü és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítését
 vagy megőrzését nem vállalja.

Működésének és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, deez. 24.

Szent karácsony.

„Estét bűg a gyár dudája.”

Fáradtan, rekedten hörög s benn a gyárban örömrivalgás támad mégis a fül-sértő összhangtalanság nyomán. Az elcsigázott munkás népnek szívébe simulnak a tagolatlan hangok, mint valami lágy, álomba ringató zsongás a szerelmes, tavaszi estéken.

A kerekék kattogása elhallgat, megáll a gép. A kohókban nem szitják tovább a tüzet, melynek piszkos, fekete füstje a gyár lobogó torkán gomolyog ki az esteli légbe.

A komor arcokra derünek ül ki játszi sugára s az imént még munkában görnyedt, veritékező nép izgatott sietséggel cseréli fel szurtos zubbonyát ünneplő köntösével.

Mert az esteli bűgás most nem pihenés idejét jelzi csupán, — magasztos ünnepnek hirdeti elérkezését. S mialatt a nép ez ünnepre készül, odakünn eloszlik a füstfelhő s a téli est szürke, fojtó ködén diadalmasan hatol keresztül a betlehemi csillag fénye.

— A nagy világ e gyár. Mi emberek huzzuk benne az élet igáját. Sziveink a gyár kohói, mikből küzdelmeink közben háborgó, gonosz indulatoknak száll ég felé piszkos, fekete füstje.

Am a kereszténység nagy ünnepnapjain eloszlik e füst s a kohókból —

a szivekből — ünnepi örömeinek tömjén-illata szállong. S e tömjén akkor legillatozóbb, ha mikor szent karácsony ünnepe köszönt a földre.

Mert a napkeleten támadt csillagnak szelid, de erős a sugára. Minden szívbe elhat — oda is, a hol gyűlölik — s a betlehemi kisdéd békecsókját leheli a világba.

Karácsony: a békeség ünnepe.

Am akkor: a hité és a szereteté is.

*

Karácsony a békeség ünnepe. Békét, engesztelődést hoz felindult, háborgó szívünkbe. Megbékít önmagunkkal és ellenségeinkkel.

De a hitellen, az istentelen szívének nincsen, mert nem is lehet igazi békesége. A ki nem hisz a ma született Jézus Krisztusban, ugyan kitől tanuljon lemondást, az Úr akaratán való megnyugvást és megalázkodást?

Pedig, az előzők nélkül nem fog, nem tud megnyugodni a maga sorsában, ha mikor sujtoló karja nehezedik rá a Gondviselésnek, az utóbbi lelki tehetség nélkül meg sohasem tudhat igaz szívből megbocsájtani ellenségének. Önmegtágadás nélkül nincsen bocsánat, bocsánat nélkül nincsen békeség.

A ki hit nélkül ünnepel karácsony napján, az mindössze: nemes önzésből — megfélekedni iparkodik egy-két órára arról a szomorú körülményről, hogy ellenségei is vannak. Ez pedig nem megbocsájtás, nem megbékülés, hanem csak

— megvetés. *Ha a hit ünnepe nem volna a karácsony, nem lehetne a békesége sem.*

Karácsony a szeretet ünnepe. Szeretet hozta e világra nekünk a betlehemi Kisdédet, „mert úgy szerette Isten e világot, hogy egyszülött Fiát adá érte.” És a betlehemi Kisdéd maga is: öröktől fogva való és örökké való szeretet. Szeretettől szenvedett értünk, szeretetből váltott meg és szentséges szívének végtelen szeretete könyörül meg most is nyomoruságunkon.

Szeretet nélkül nincsen békeség, mint ahogy hit nélkül sincsen: sem igazi békeség, sem igazi szeretet.

Hol a hit: ott a szeretet, hol a szeretet: ott a béke! ...

*

Szállj szívünkbe betlehemi csillag fénye!

Tanítsd meg hinni azokat, a kik még nem jutottak el a mi Urunk Jézus Krisztus istenségének, emberiségének ismeretére. És, a kik hisznek benne, öregbitsd hitüket, hogy kövessék tanítását.

Önts szeretetet önző sziveinkbe. Hogy ne csak azokat szeressük, a kik kedvesek előttünk. De szeressük azokat is, a kik bennünket szeretnek és tanuljuk meg szeretni azokat is, a kik gyűlölködő érzélemmel vannak irántuk és irántunk. Szeressenek ők is bennünket és — add meg, kérünk, ma született kisdéd Jézus — hogy azok is szeressenek, a kiknek képét sziveinkben féltő gonddal őrizzük.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Az elnök ur karácsonya.

Irtá: Deér.

Nagy, sűrű pelyhekben hullott alá a hó s csakhamar bevont nagy fehérségével mindent. Mintha csak ezzel a fehérségével akarta volna hirdetni a közeledő karácsonyt, a szeretet ünnepét.

Mert ezt a szép ünnepet várták. Nemcsak az a nagy fehérség hirdette, hanem le lehetett ezt olvasni mindenki arcáról is. Sietett mindenki az utcán, hogy minél előbb otthon lehessen szerettei körében ünnepelni, élvezni a szeretet ünnepét.

A vasutigazgatóság hivatalnokai is előbb tették le a tollat; ők is siettek ott hagyni a szürke hivatalt. Mindenki elment már, csak az elnök nem mozdult. Pedig máskor ő volt az első, ki elhagyta hivatalát. De ma mintha valami láthatatlan kezek lánczolták volna oda íróasztalához, nem akart indulni. Pedig nem dolgozott.

Ott ült íróasztala előtt, s csak nézte azt a fehér világot, mi ott tárult föl előtte az utcán,

— az ablakon keresztül. Mintha csak ez a nagy fehérség ragadta volna magával a lelkét ismeretlen, boldog világba, a mitől olyan nehéz a válás. Elgondolkozva, szinte ábrándozva nézte a kergetődző, szeszélyesen kóválygó hóhelyeket, mint egy szerelmes gyerek ember, ki minden egyes hóhelylyel üzenetet szeretne küldeni titkon imádott szerelmesének.

Pedig nem volt már fiatal. Közel járt az ötvenhez s erősen deresedő, itt-ott kopaszodó feje éppen nem sejtették, hogy az elnök ur tán valami ábrándos gondolatokkal bibelődik. — Nem ilyennek ismerték őt. Agglegény volt, s mindenki, különösen alantos közegei tudták róla, hogy rideg, magába zárkózott ember, ki nem törődik senkivel, senki bajával, nyomoruságával. Csak magának élt, saját énjét ismerté csak s nem is volt másra gondja, minthogy a maga számára minél kellemesebbé tegye az életet.

Nem indította volna tán meg a legnagyobb nyomoruság látása, nem törődött volna tán azzal sem, ha egy nap az egész hivatalnoki karát elcsapták volna, — csak az ő szeszélyeinek, szenvedélyeinek ne álljanak útjában. Tudta nek, szenvedélyeinek ne álljanak útjában. Tudta ezt mindenki róla s nem is fordult hozzá senki. De nem is szerette, ha háborgatták holmi

állás kereséssel, könyörgő levelekkel. Neki egy embert félre dobni az utból, — egy egész családot oda dobni a nyomoruságnak, — csak annyi volt, mint más embernek agyon tiporni egy alkalmatlanodó legyet.

Nem ismerte a könyörületet, — nem a szeretetet. Agglegény maradt, ki soha sem tanulta megismerni a házasság élet nyújtotta csendes boldogságot, — a családi élet szülte meleg, gyöngéd szeretetet. Előtte a nőnek is csak annyi értéke volt, a mennyiben szenvedélyének szolgált. Aztán nem törődött velük. Mint sokan, — ő is csak a felsőbb kegy mosolygását leste, — az tette boldoggá, — a lejjebb állók könyneit nem látta meg, — vagy nem akarta látni.

Igy ismerték őt, s annál szokatlauabb, meglepőbb volt így látni őt elgondolkozva, révedező, szinte ábrándos tekintettel, — amint nézte a lassan aláhulló, játszva kergetődző hóhelyeket. Tán maga is érezte a helyzet szokatlanságát, mert többször elmosolygott, aztán szinte elégedetlenül fordította el tekintetét attól a nagy fehérségtől.

Mintha restelte volna, hogy valami kevés abból a tiszta fehérségből az ő rideg lelkébe is belopta magát. Pedig tán jól esett ez neki;

A keleti áruház **FELOSZLIK!** e hó végével

Nagyvárad, Fő-utca 2. sz.

Adj világosságot köznapi gondoktól fáradt agyunkba. Adj erőt lankadó karunkba. Csalódott, hamvadó szívünket gyulasszad lángra. Hints fényt utunkra, bármerre járunk, hogy Rád találjunk: betlehemi Isten, Jézus Krisztusunk!

Szállj szívünkbe betlehemi csillag fénye! Karácsonynak szent varázsa »légy köszöntve, légy megáldva!« . . .

Dr. Helvey Lajos.

A székesfehérvári mandátum.

Az általános választás alkalmával *Székesfehérvár* mandátumát 501 szótöbbséggel gróf *Zichy Jenő* nyerte el. A kisebbségben maradt báró *Mannsdorf Géza* pártja azonban a választást petícióval támadta meg, minek folytán a Kuria január hó 21-re tüzte ki annak tárgyalását. A választás védelmét dr. *Eulenberg* Salamon fővárosi ügyvédre bízta, ám a tárgyalás, hir szerint, elmarad. A kérvényezők ugyanis *visszavonják* a petíciót.

Ügyvédvizsgáló bizottság.

A m. kir. igazságügyminiszter az 1902. év tartamára a *Budapest*en működő ügyvédvizsgáló bizottság elnökévé *Székely Ferencz* budapesti kir. főügyészt, helyettes elnökévé *Gottl Agoston* kir. curiai bírót, tagjaivá dr. *Adolf Sebestyén* kir. ítélőtáblai bírót, dr. *Antal Gyula* egyet. ny. r. tanárt, *Adám András* kir. curiai bírót, dr. *Balogh Jenő* egyetemi ny. r. tanárt, dr. *Baumgarten Izidor* kir. koronaügyészi helyettest, dr. *Baumgarten Károly* kir. ítélőtáblai bírót, dr. *Charmant Oszkár* kir. közjegyzőt, *Debreczeny Miklós* kir. ítélőtáblai bírót, dr. *Dégen Gusztáv* nyug. jogakadémiai tanárt, *Grecksák Károly* kir. curiai bírót, dr. *Gyurkovits László* kir. ítélőtáblai elnöki titkárt, *Havass Károly* kir. curiai bírót, dr. *Heil Fausztin* kir. közigazgatási bírósági bírót, dr. *Imling Konrád* kir. ítélőtáblai tanácselnököt, dr. *Istvánffy Lajos* kir. ítélőtáblai bírót, *Jókuthy Albert* kir. curiai bírót, dr. *Karay Lajos* kir. ítélőtáblai bírót, dr. *Krajcsik Ferencz* kir. közigazgatási bírósági bírót, dr. *Lallosevits János* kir. ítélőtáblai bírót, *Lehotzky Lajos* kir. ítélőtáblai bírót, *MaRAY Dezső* kir. közigazgatási bírót, *Mezey Albert* kir. curiai bírót, *Nagy Sándor* kir. curiai bírót, *Nyers Lajos* kir. curiai

bírót, dr. *Nyeviczky Antal* kir. ítélőtáblai bírót, *Somogyi Mihály*, a kir. curiához beosztott kir. ítélőtáblai bírót, dr. *Szászy Béla* kir. igazságügyminiszteri titkárt, dr. *Tarnai János* kir. curiai bírót, dr. *Tergovcsics István* kir. curiai bírót, *Tolnai Antal* kir. ítélőtáblai bírót, dr. *Traiber Vince* kir. főügyészi helyettest, dr. *Tury Sándor* kir. ítélőtáblai bírót, dr. *Vargha Ferencz* kir. főügyészi helyettest, dr. *Wetzel Gyulát*, a kir. szabadalmi hivatal elnökét és *Zsembery Kálmán* kir. curiai bírót nevezte ki.

Az angolok veresége.

Az angolok újabb vereségéről hoz hirt a táviró. Ugy látszik, hogy a búr vezérek legutóbbi összejövetele és tanácskozása meghozta a magagyümölcsét. A búrok egyes kommandókat ismét egyesítettek és több helyen nagyobb csapatokkal törnek a készületlen angolokra. Ilyen támadás volt a Tafelkop melletti is, a hol a búrok *Damant* ezredes elővédjét csaknem *teljesen lemészárolták*. A búrok megállapították a nyári hadjárat tervét és részükről már a legközelebbi napokban erőteljesebb akció várható. A búrok jól el vannak látva fegyverekkel és élelmiszerekkel, a melyeknek nagy részét az angoloktól vették el. Mig odalent Afrikában a harcztér ismét megélnékül, addig Angliában mind nagyobb hullámokat ver az a mozgalom, mely a búrokkal való tisztességes béke megkötésére irányul. A liberális ellenzék most *Roseberry* akciójától vár sikert és nem lehetetlen, hogy már rövid idő alatt kormányválság lesz, mely békésebb elemeket fog a kabinetbe hozni.

A gratulánsok.

Napok óta foglalkoznak a lapok azzal a »fontos« kérdéssel, hogy kik lesznek az ujévi kis gratulánsok. Kik lesznek azok, akik a miniszterelnök bácsit és a házelnök bácsit szokás szerint újévkor köszönteni fogják, miután a politikában nem honosult meg az a jó szokás, hogy az ujévi köszöntéseket meg lehessen váltani. Most már minden ellenkező híresztelések dacára meg vannak a szónokok: gróf *Andrássy Gyula* és *Hódossy Imre*. Tény az, hogy előbb *Horánszkyt* szemelték ki, hogy a miniszterelnököt üdvözölje és a Tisza-gárda egy volt tagját akarták megnyerni, hogy Apponyit üdvözölje.

Ez a nemes keresztelés fényesen igazolta volna a kormánypárt sokat hirdetett egységét. A keresztelés nem sikerült. Az ugynevezett régiak tiltakoztak az ellen, hogy akár *Horánszky*, akár más új sütetű liberális beszéljen a miniszterelnöknel, viszont éppen olyan erősen elutasították maguktól azt a tisztelet, hogy valamelyikük Apponyit köszöntse fel. Erre az elnökség elejtette a keresztelési teóriát és a családbeli összeházasítás terére lépett: régi ember köszöntse a miniszterelnököt és új ember az új házelnököt. Az ám! A régiak azt is visszautasították, mondván: hogy a miniszterelnök a volt disszidensek és a nemzetiek sütetje, süssék hát meg és köszöntsek maguk. Így jött a harmadik terv, hogy disszidens üdvözölje a miniszterelnököt és volt nemzeti párti a házelnököt: így jutott *Andrássynak* és *Hódossynak* a megtiszteltetés.

Két karácsony 200 év előtt.

Én már nem élek tíz év múlva. Vagy ha élek, éppen úgy nem fog érdekelni a múlt idő, miként nem szívesen beszélek ma, a — tüzoltásról vagy a — Városligetről.

Mondjuk, hogy nem élek! Ilyen ezimen, hamarabb lesz jogom feljuttani kétszáz éves eseményeket.

1695. márczius 21-ikén azt a határozatot hozta *Debreczen* tudomására a bécsi *fő hadi tanács*, hogy a város szélesebb és mélyebb árokkal vétsék körül! Ez az árok, karókkal is, megerősítsék!

1701. október 12-én pedig azt határozta *Debreczen* város *Tanácsa*, hogy a ki a város kapuján ki akar menni, hát menjen ki *reggel*, csordahajtáskor. Ha pedig a városba akar jönni, hát jöjjön be este a csordával! Egyébkor a város nagy is kis kapui, bezárva; a kapukulcsok meg a főbíró ur asztalán tartassanak. (Városi j. k. 1701.)

A bécsi kormányt az indította a gondolkodásra, hogy: habár elűzték is a törököt *Nagyvárad* várából; a föld alul is támadhat *uj ellenség*, mely a várost, — mire azt a bécsi kormány megtudja, — még a föld színéről is elseprí.

Debreczen meg szívesen fogadta a rendeletet; végre is hajtotta az árok szélesítését és mélyítését; sőt kiadta a fennjelzett rendeleteket; nyakvasba tevés és más hasonló *szelid* intelmet szabva a *kapuőrökre*, ha a város kapuinak kulcsát, napközben, nem használai, de maguknál *tartani*, megpróbálnák!

Ők már észrevették az »*ellenséget*«. *Nagyvárad*ról készült reájuk törni. Abból a *kis*

tán egy-egy húr megrezgett az ő lelkében is, s olyan rejtelmes, rég elfelejtett hangokat csalt elő ábrándokról, boldogságról, tán szerelemről is.

Hideg mosolyt csalt az elnök ajkára e gondolat. Aztán elfordult az ablaktól. Nem akarta látni azt az alászálló fehérséget. Bántotta tán annak tisztasága?

Megüszte óráját s aztán unottan, szinte gépiesen kezdte nézegetni az asztalán heverő postát, mit szolgálja már rég oda tett eléje. Hivatalos irás volt a legtöbbje, nem sokat törődött velük. Már-már fel akart kelni, mikor egy levélben akadt meg tekintete. Látszott az iráson, hogy nő írhatta. Ezt felbontotta, hamar végig futotta, s aztán félredobta. Hisz egyébb se volt a levélben, csak annyi, hogy egy szegény fiatal asszony kérte esengő hangon a méltóságos urat, hogy férjét, kit pár nap előtt bocsájtottak el hivatalából, — vegyék vissza. Dijnok volt csak szegény, — így tartotta főnn családját, s most, hogy ezt is elvették tőle tél közepén, a legnagyobb nyomornak néznek eléje.

Emlékezett rá az elnök is, hogy pár nap előtt tudtak egy dijnokon, mert pár napig beteg merészt lenni. Mit törődött ő ezzel. Nem is ismerte s neki nagyon mindegy volt, ha az a nyomorult ember éhen vesz is családjával. Nem is sokat foglalkozott e gondolattal. Mire felöltözött, el is feledte tán, hogy alig pár percczel előbb minő kétségbeejtő sorokat olvasott egy elhagyott, kenyere vesztett család sorsáról. Inkább azon járt az esze, hogy mivel is fogja agyonütni a mai napot.

Máskor ezen sem törte a fejét. De tudta, hogy ma karácsony estéje lesz, mikor mindenki otthon ünnepel, — családjának szenteli a szeretet óráit. Neki senkije sem volt, kivel megoszthatta volna a szent este örömeit. Ez a gondolat mintha egy kissé leverte volna, s mintha egy pillanatra valami fájó nyilallást érzett volna ott a szíve táján. De ez csak egy pillanatilag tartott s aztán újra a régi rideg, önző ember lett.

Nem ment haza. Tán félt az egyedüllétől, mi otthon várt rá. Jó ideig czéltalanul barangolt az utcákon. Nézte a járó-kelőket s látta a mosolygós arcokat, a siető embereket, kiknek arcán ott ült valami titkolható öröm, boldogság. Érezte az elnök, hogy rosszul esik látni ezt az általános örömet, a miben neki semmi része sincs. Abbahagyta a czéltalan bolyongást s megindult rendes vendéglője felé, hol étkezni szokott. Remélte, hogy ott majd, talál néhány emberre, ki épügy nélkülözi a szeretet boldogságát s azokkal együtt majd csak könnyebb lesz elütni a borús gondolatokat, az akaratlanul is elötörő fájó, talán kínzó érzéseket.

Csalódott. Nem talált ott senkit sem a megszokott, mindennapi alakok közül. Ez még jobban lehangolta a kedvetlen férfit. Sietett is elfogyasztani vacsoráját s aztán újra az utcára ment. Egy perccig megállt, mintha azon gondolkodott volna, hova is menjen, hol töltsen ezt a mai estét? Belátta, hogy sehova se mehet; érezte, hogy a mai estét sehohsem zavarhatja meg, mert ezen édes, boldog órák minden csa-

ládnak egyedüli, zavartalan órái kell, hogy legyenek.

Újra neki vágott az utcáknak, miket a a pislogó gázok, — s a mindenfelé elterülő fehérség világított meg. Alig járt már valaki, s a magányos férfi felhuzva kabátja gallérját, nem minden keserűség nélkül szívében indult neki a néptelen utcáknak. Maga sem tudta tán már, merre jár? Mintha valami titkos erő üzte, hajtotta volna csak minél messzebbre ki — ki, arra felé, hol csak a nyomorúság tanyázik.

A férfi csak ment cél nélkül, irány nélkül. Egyszerre megállt. Pedig nem látott mást, mint egy szegényesen öltözött asszonyt, ki egy, még kivilágított kirakat előtt állt s úgy nézte azt a sok csillogó, csecsebecse jószágot.

Az elnök jól láthatta az asszonyt. Észrevette, hogy bár halavány, nagy szenvedéstről tanuskodó, — de mégis nagyon szép az arca s a termete is kifogástalan. Neki az elég volt arra, hogy utána induljon a tova induló asszonynak. Az is észrevette tán, hogy valaki követi, mert meggyorsította lépteit s úgy sietett előre.

A férfi meg csak ment utána anélkül, hogy maga is tudta volna tán, hogy mit akar azzal az asszonynyal? Üzte, hajtotta a vére, a mely csak a bűnös, pénzen vett kalandokat, élvezeteket sovárogtat.

Talán arra gondolt, hogy legalább ezen az estén is lesz valakije, kivel eltöltheti az időt s nem érzi majd annyira az egyedüllét szűlt keserűségét.

templomból, mely ma a Széchenyi-téren, a református templom háta mögött (volt idő, mikor az olasz-i ev. ref. templom volt e kis egyház háta mögött) nagy szerényen húzza meg magát.

Talán soha nem hangzott fel, *áhitatosabbán* a mai kistemplom falai között Debreczenben:

»Erős várunk nekünk az Isten
És fegyverünk — ellenség ellen.«

Magyarország királynője fogadást tett, hogy a töröknek Magyarországból kiűzése és ez országnak, a török járom alul felszabadulása öröme, *Mária tiszteletére*, templomot építet — *Debreczenben!*

Harminczkét éven át nyögött török járom alatt Debreczen! főbíráját megfojtotta, lakosát megadóztatta stb. a váradi basa, de olyan *»istentelenségre«* soha gondolt, hogy a debreczeni kálvinisták vallását, — megzavarja; egyházukban a békét felkavarja! Idegen templomot építsen!

Nagy volt Debreczenben a röknyödé. Török, tatár, nem okozott annyi ijedelmet, mint mikor azt hallották, hogy jött egy — pap a városba *Nagyváradról!*

1701. karácsonyán különösen nagy volt az ének. A *Nagy templomban* azt énekeltek:

Az Istennek szent anyaga
Menyekből, nagy alá szálla
És a pásztorokhoz juta
Nékiek e képpen szóla: stb.

A *Kis templomban* meg, a másik igen szép ének zengett fel, még talán erősebben:

Krisztus urunknak áldott születésén
Angyali verset mondjunk szent ünnepén
Mely Betlehemnek mezejében régen
Zengett e képpen:
Dicsőség magasságban az Istennek
Békesség *legyen*, földön embereknek.
És jó akarat mindenféle népnek
És nemzetségnek.

Meg akarták mutatni a debreczeni *magyarok*, hogy a *csillag* alatt épen úgy tudnak az Isten dicsőségéhez énekelni, mintha *kereszt* volna a toronyok tetején.

De hát elmúlt a Karácsony Debreczenben is. És telt az idő oly rohamosan, hogy a napokból évek lettek. De volt ennél még *rohamosabb* valami is.

1703. márczius 3-án, Bécsben kelt királyi leirat, márczius 4-én adta ki a *kassai* kamara

azt az iratot, melyet Debreczen városában, 5-én már olvastak. Az volt ebben a csodálatot keltő, hivatali gyorsaságot már a XVIII-ik század elején eláruló levélben, hogy Debreczen város elöljárósága mutasson, s a királyi biztosnak *adjon át* a Mária tiszteletére építendő templom számára, alkalmas területet.

Debreczen város egy heti *gondolkozási időt* kért a kassai királyi biztostól, hogy ezalatt Bécsbe küldje követeit megkérni a felséges királyt, ne engedje Debreczenbe más felekezet bevitelét, mert a város népe már is annyira félti a hitét, hogy készül inkább szétoszlani semhogy vallását veszélynek tegye ki.

Míg a kassai királyi biztos Váradon járt, addig Sárándi és Monori nevű polgárok a gyorspostán Bécsbe küldtek ő felségéhez Savoyai Eugénhez intézett felirattal, melyben kérik, hogy a merőben egy vallású Debreczen, (melynek lakói nincsenek szokva a rómi. kath. egyház szertartásaihoz s a várható botrányos jeleneteken kívül, a lakosság szétoszlása sem lehetetlen) kiméltessék meg egy kath. templom építésétől; ő felsége e kegyes szándéktól álljon el. (Sz. Debr. tört. II. 685.)

A bécsi küldetés nem ért vissza, de a kassai királyi biztos visszatért Váradról Debreczenbe, melynek elöljárósága újabb tizenöt napi halasztást kért, míg a tárgyalásra a Bereettyón túl fekvő szőlőkben dolgozó népet hazahívták. Qui habet tempus, habet vitam!

A királyi biztos rábeszéléssel, ijesztéssel, fenyegetéssel igyekezett a halasztást nem tűrő ügyet elintézni. De miután sikert el nem ért, haraggal távozott a város nagy tanácsterméből, hogy Bakó János váradi nagyprópost és Halasy nevű jesuitával, az újabb halasztás tárgyában tanácskozzék.

1703. ápril 15-éig a halasztás megadott. A népgyűlés ekkor megtartott. A királyi biztos elmondotta a királyi leirat tartalmát, mely eredeti latin, azután magyar szövegben felolvastatott. Tisztes, ősz polgárok küldöttsége lépett ekkor elő, felkérve a királyi biztos, hogy miután a tárgyalás Bécsbe küldtek Debreczen követei, a míg azok meg nem érkeznek, ők az elölők terjesztett kívánságot teljesíteni nem hajlandók.

A királyi biztos haragos szavakkal válaszolt a kijelentésre. Debreczen elöljárósága meg nyugodtan fogadta a pattogást, mert értesült a gyors postán arról, hogy ő felsége *kedvezően* intézte el a debreczeni követek óhaját.

Monori István Kassa felé indult Bécsből, hogy a fő haditanács által kiadott és a debreczeni kath. templom építésének elhalasztá-

sára vonatkozó parancsot, a királyi biztosnak bemutassa.

1703. április 10-én kelt Bécsben az elhalasztást rendelő leirat. Amde Göncznel rablók támadták meg Monorit. Elvették mindenét, tehát a királyi parancsot is. Míg ezt a rablótól visszakönyörögte s azzal Debreczenbe sietett, Kálmáncsai István kassai királyi biztos, 2000 forint büntetés terhe alatt hagyta meg Debreczen városának, hogy rómi. kath. templomhelyet sürgősen mutassanak.

Magyarországon csak a Montecuculi-ezred volt 1703. tavaszán. A császári seregek külföldi háborúval voltak elfoglalva. A Beszkédok közt egy pár sereg indult meg, mely II. Rákóczy Ferencz nevét emlegetve, minél tovább haladt, annál nagyobb áradattá lett.

1703. május 24-én már Derecskén jártak a kuruczok. Embert is öltek július 19-én hajnalban, Diószegre törtek, gr. Grünfeld generális kastélyát megostromolták; az ott talált németeket levágták. Július 23-án már őrséget állított Debreczen, a város körül vont árok mellé, nehogy bejussanak a városba, a — bajcsinálók.

Ha Rákóczy pártjára állanak? a német fogja nyakukat szelni! Ha a labancokhoz szegődnek? a kuruczok dolják fel a várost. Padra Mihály nevű polgárt már is lelőtte *valamiféle* katona.

1703. aug. 30-án 1200 ráciz katona kísérté Nagyváradra az új várparancsokat A hazatérő rácizokat a kuruczok Belfényérenél megverték.

1703. november 24-én már remekbe készült szerszámokkal ellátott *hat szürkét* küldött Debreczen a tokaji táborba — Rákóczy-nak. Ekkor már *szomorú* volt Debreczenben a — Karácsony.

1704. január 8-án a bihari várban egybeült magyarságot a német-sereg körülfogta. Agyukkal, gránáttal lövette, ölte, vágta, égette úgy, hogy közülök csak kevesen menekülhettek. Diószegyet, Főlegyházát kirabolta, népét szétverte, levágtá. Debreczenre Löffelholz komandáns 24 óra alatt előteremtendő 30,000 forint adót vetett ki.

1704. január 10-én Nagyváradra vonult a ráciz sereg, magával hozva temérdek zsákmányt, rabszija fűzött nőket és gyermekeket.

1705. szeptember 15-én, 200 cseber érmelléki bort és 60 drb. hizott marhát küldött Debreczen város II. Rákóczy Ferencz fejedelemmé választatási lakomájához Szécsénbe. Bihari bort ittak a kuruczok!

Rosszul számított. Az az asszony nem kereste ismeretségét. Csak ment, s mikor kiért egészen a külvárosba, akkor betért egy kis alacsony házba anélkül, hogy csak vissza tekintett volna.

A férfitáncos ment egész az ajtóig. Tovább nem mert tolokodni. De azért nem tért vissza. Tán még nem adott föl minden reményt?

Ott ácsorgott a havas, fagyott járdán s úgy titokban bebetekintgetett az utcára nyíló ablakon, honnét világosság szűrődött ki hozzá.

Azt az asszonyt látta ott bent. Nem volt egyedül. Egy férfi is ült ott bent, kinek nagyon sápadt volt arca, s nagyon beesettek a szemei. Aztán látott még két kis nevető szemű gyermeket, kik tágranyilt szemekkel bámulták szüleiket, kik nem szóltak hozzájuk, csak néztek őket könnybeborult szemekkel, — égető kinnal a szívükben.

Az a jómódhoz szokott ur ott kinn az utcán nem tudta elfordítani a tekintetét ettől a képtől. Közlebb húzódt az ablakhoz, melynek egyik táblája törött is volt, s könnyen meg lehetett érteni minden szót, mit ott bent váltottak egymással.

De azok sokáig nem szóltak. Csak akkor rezzentek föl, mikor az egyik kis poronty fázós, reszkető, s mégis olyan bizakodó hangon szólt oda anyjához.

Tulhalmozott raktár miatt, az összes raktáron levő áruk leszállított árban adatnak el Fábry testvérek áruházában, Nagyvárad, Olasz Fő-utca.

Telefon szám 76.

— Édes mama, — hát mi hozzánk nem jön Jézuska? A szomszédék Erzsikéje mondta, hogy máma estére jön a Jézuska ő hozzá, meg a többi jó gyermekekhez is... Mi jók voltunk ugy-e édes mama? ...

Vajjon mit szólhatott erre az a nyomorult emberpár? Nem is szóltak; csak felsóhajtottak, aztán az a beesett arcú, sápadt férfi odaborult az asztalra s elkezdett zokogni hangerővel, el-elcsukló zokogással. Az a két kis gos, el-elcsukló zokogással. Az a két kis gos, el-elcsukló zokogással. Az a két kis gos, el-elcsukló zokogással. Az a két kis gos, el-elcsukló zokogással.

— Apa, édes apika! ... Nem látták, hogy édes anyjuk arcán is könny pereg alá. Nem is akarta az az asszony, hogy lássák, — letörölte hamar. Aztán ő is oda fordult ahhoz a nyomorult, zokogó férfhoz s úgy beszélt hozzá szelid, vigasztaló hangon, mikor az ő szive is telve volt égető, szivettépő gyötrellemmel.

— Ne sirj, édesem! Ne essél kétségbe. Bizzál az Uristenben, ki még senkit nem hagyott el. Rólunk sem fog megfeledkezni. Igaz hogy most nagyon meglátogatott bennünket, de tőrjünk békében.

— Majd megsegít... Ma irtam egy könyörgő levelet az elnöknek, megkértem szóp

Eladásra kerülnek: 3000 darab Férfi ing, 2000 darab Kalap és Sapka, 5000 pár Női, Férfi és Gyermekek bőr és posztó cipők, nagymennyiségű Keztyűk, Harisnyák, Téli alsó ingek, Nadrágok, Gyermekek Trikók, Barchetek, Bélésárúk, Flanell és Plüsch Takarók, Pokróczok stb. stb.

szóval, hogy helyezzen vissza állásodba. Majd meglátod, hogy megcsináljuk a szive rajtunk s viszakapod elvesztett állásodat.

— Bár ugy lenne, — szólt a férfi lassu, fájló hangon. De kevés a reményem. Nagy ur az az elnök, ki nem látja a szegény embert, nem ismeri annak nyomorúságát. Mit tudja, az mit törődik az azzal, — hogy éhen veszünk-e valamennyien? Csak legalább ennek a két ártatlan porontynak ne kellene itt éheznie éppen ma, — mikor minden gyermek örül, boldog ...

— Bizzunk az Istenben, — mondta szomorú hangon az asszony ...

Nem gondolta egyik sem, hogy valaki hallja minden szavukat. Mert az elnök jól hallott minden szót. Nem volt ereje eltávozni az ablaktól, melyen át olyan szivettépő nyomorúság kiáltott ki hozzá. Csak nézte-nézte azokat a nyomorultakat hosszan, — mozdulatlanul lesve minden szót.

S a míg nézte, érezte, hogy mint melege-dik át valami ott a szive táján, — mint borítja el tekintetét valami csillogó nedvesség.

Az elnök, a nagy, hatalmas ur könnyezett. S mintha ezek a könnyek oda hullottak volna a szivére s lassan-lassan leolvastották volna azt a jégkéregget, mi oly áthatatlanul körül fogta szivét.

Női Trikó Blousok, Szoknyák, Hárász és Posztó kendők. Fél árban.

Teljes tisztelettel

292 8-9

Fábry testvérek.

Ilyen két adomány felbosszantotta a rácz sereget. Megindult Debreczen ellen, melynek lakói 1705. október 19-én éjjel, részben rubátlanul, részben a más napra való élelem nélkül menekült Kisvárdára s Tokaj felé.

Október 21-én már csavargók lepték el Debreczen városát, kifosztva annak házait hatalmasan.

Az érkező ráczokat ez a jött-ment nép fogadta és kalauzolta tovább a fosztogatásban, mintha debreczeni polgárok lettek volna és a mijók von: a ráczoknak felajánlották. Magukénak mondtak minden találhatót.

1705-ben töltött siralmas karácsonyt Debreczen városa. Népe elfutott! A nagy templomba lovakat kötött, tüzet rakott a rácz sereg. A kis templomot, levágásra szánt ökrökkel töltötte meg s ott, hol öt év előtt a boltozatot rázóan zengett fel a bethlehemi jászol dicsőítése: *jászolt épített a rácz sereg, a heterelt barmok számára.*

A templomi énekes könyveket széttépték, a székeket helyeiről kiforgatták, feltűzték. A prédikálószek posztóját széttépték. A perselyt széthasogatták. A keresztelő kannát és tálat megolvastották. A debreczeni bibliotheka könyveit széttépték; a scholabeli diákok ládái felhasagatták. A lakosság borát a pinczében széteresztették, a lisztet az utca sarába öntötték. A párnák pelyhét a szél szárnyaira engedték. A tanácsterem bútorai összetörték, a kemenczét ledöntötték. A városi nyomda betűit az utca sarába szórták stb. stb.

Debreczen népe az 1706. év elején megkötött fegyverszünet után kezdett hazaszállingózni. Első sorban is templomát hozta helyre, hol öt év előtt még a katolikusok betelepüléséig remegtek.

Es e roppant vész után is felujult 1711-ben az a kérdés, hogy a csillag, vagy a kereszt ért többet a torony tején?

Rátkay József.

Keressük az igazságot.

Kortés világban, választások előtt és alatt, sok olyan dolog merül fel és sok olyan »fogáson« nem ütközünk meg, a miket normális viszonyok és állapotok között nagyon is kifogásolnánk és elítélnénk.

Nem kell sem nagyon messzire, sem mélyen a múltba visszanyulni e tekintetben; elég példát nyújt a most lezajlott nagyvárad városatya-választás.

Láttunk olyan kortesfogást, hogy a párt lisztjától eltérő nevekből összekombinált szá-

vazólpra nyomatták, hogy a »48-as és függetlenségi párt hivatalos lisztája«. Ezzel sok olyan választót megtevesztettek, akik a pártfegyelem szempontjából változatlanul leadták ezzel a lisztával szavazatukat, mert félre lettek vezetve a hamis jelzés által.

Ilyen kortesfogásnak jól bevált erős mozgalom volt az, amelylyel Papp Miklós kir. pénzügyigazgatót kibuktatták.

A finánczot, legyen az a legkisebb, vagy legmagasabb rangu, még mindig nem fogadja valami nagy rokonszeavvel a közönség s elég egy újságcikk, hogy ellenszenvet keltsen a pénzügyi közegek és tisztviselők személye ellen.

Most meg éppen kapóra jött az adók szigorubb behajtása és a butorok elhordása.

E sorok írója sem tartozik azok közé, a kik nagyon szimpatiroznak a pénzügyi közegekkel és ez alkalommal sem szavazott Papp Miklós kir. pénzügyigazgatóra, sőt azon sem aggodalmaskodott, hogy a pénzügyigazgató kimaradt a törvényhatóságából, az nban mindennél elsőbb az igazság.

Ezért nem zárkozhatunk el az elől, hogy az igazságot keressük abban a sok vádban, a melylyel a kir. pénzügyigazgatóságot pertraktálták.

A mostani pénzügyminiszter éppen úgy, mint Lónyay Menyhért gróf óta minden elődje, a nyár végén kiadta a rendeletet a kir. pénzügyigazgatóságoknak, hogy az adóbefizetéseket fokozottabb mérvben szorgalmazzák. Ez a rendelet jött le foganatosítás végett a nagyvárad kir. adóhivatalhoz is. Készséggel eleget tett az adóhivatal a rendeletnek, főleg — a kisebb adózókkal, a szegényebb polgárokkal szemben. Erthető, hogy így nagyobb lesz a panasz és elégtelenség, mert nehezebb a szegény emberből kipréselni talán a mindennapi szükségleteiből elvont összeget, mint a gazdagabbtól a felesleget. Szóval meg volt csinálva a »hangulat«.

A kir. pénzügyigazgató-helyettes mikor jobban utánna nézett az adóhátralékok mikénti állásának, azt tapasztalta, hogy emeletes házzal, nagy jövedelemmel bíró adózők óriási összegekkel vannak hátrányban s ezeket éppen nem szorgalmazzák.

Ekkor lépett fel a kir. pénzügyigazgatóság nagyobb erélylyel s követelte, hogy ezek a nagy adózők, gazdag, vagyonos emberek kényszeríttessenek, a törvény megengedett szigorával, a felszaporodott hátralékok befizetésére. Az adóhivatal pedig már az első próbára egy ellenzéki polgárt választott ki,

Most már tudták azok a szegények is, hogy kicsoda nagy urral van dolguk. Szerettek volna hálálkodni, de a nagy boldogságtól nem jött hang ajkukra. Csak alákbulló könnyeik tanuskodtak a szívükből tuláradó igaz háláról, boldogságról.

Az elnök csak nézte ezeket az embereket, kiket egy perc alatt olyan boldogokká tett. Aztán felkelt, megcsókolta azt a két kis csalogó gyermeket s aztán szó nélkül elment. Még csak ki sem kisértették.

Ott künnt mégegyszer megállt a mégegyszer bepillantott abba a nyomoruságos szobába, hol néhány percczel előbb még csak kétségbeesés honolt. S látta azt az asszonyt, amint térdelve, összetett kézzel adott hálát Istenének, — s látta azt a sápadt férfit, a mintszemait törli az előtörő, el nem fojtható könnyektől.

Csakhogy ezek a boldogság könnyűi voltak . . .

Aztán megindult az elnök ur is hazafelé. S most már nem találta olyan kihaltnak, elhagyatottnak az utcákat, nem érezte, hogy menyire egyedül van ebben a nagy városban . . .

Telve volt a szive valami magasztos érzéssel, mit nem érzett soha. Megtanulta ismerni az igaz szeretetet, könyörületet, az igaz, az isteni szeretet estéjén . . .

Érezte, reszkette vállotta be magának, hogy soha nem volt ilyen boldog, mint ezen a karácsony estén, mit ott töltött a külvárosban egy nyomoruságos tanyán, ütött-kopott emberek között.

akitől a butorokat elvitette. Jól tudhatták, hogy ennek nagy visszhangja lesz s minden ódium a kir. pénzügyigazgatóság fejére száll, a dolog belső, valódi lényegét nem ismerő polgárok átkaival együtt. A kir. pénzügyigazgatóságnál az az elv, hogy ha a vagyonosabb polgár pontosabban befizeti az adóját, több időhaladékot lehet adni annak az igazán napi falatjáért küzdő szegény embernek, a kitől elvehetik ugyan az utolsó butordarabját, de aztán le is számolt vele úgy az állam, mint a város: soha sem lesz többé adóalapja.

Ha pedig így tudjuk a dolgot, éppen nem lehet okunk zsarnokságról panaszkodnunk. Főltre téve minden ismeretségeit, jó barátságot tessék úgy szorítani a vagyonosabb adófizetőket, hogy ne gyűljön fel egyik évről a másikra az adóösszeg.

A pénzügyi közegek iránt tapasztalható ellenszenvet nem lehet mindig és mondvasinált, jól kigondolt eszközökkel a népszertiség elérésére felhasználni, mert a közönség Bordé urban is csak — finánczot lát.

Jules dr.

Karácsonyi ünnepélyek.

A városunkban lévő intézetekben, zár-dákban és árvaházakban mindenütt sikerült ünnepélyekkel ülték meg a bethlehemi kised születésének magasztos emlék-ünnepét. Az ünnepélyek méltó befejezését pedig a ker. szeretet-sugalta jótékonyosság képezte, mikor kiosztották a szegény iskolás gyermekek között a legszükségesebb ajándékot, a ruhane-müeket.

Az egyes ünnepélyek lefolyásáról a következő tudósításunk számol be:

A várad-velencei r. kath. iskolában.

Annak az égből leszállt szeretetnek, a bethlehemi Jézuskának születési évfordulóját ünnepelték a nagyvárad-velencei római katolikus elemi fiu- és leányiskolák növendékei folyó hó 24-ikén délután, amikor is az irgalmas nénék (Szeretet leányai) egyik tantermében karácsonyi ünnepélyt tartottak a nevezett iskolák tanítói és tanítónői által betanított és ifj. Vellner Alajos tanító rendezése mellett, Gabriely Lajos plébános, mint az ottani róm. kath. tanintézet igazgatója, a szülők és az érdeklődő közönség oly nagy száma jelenlétében, amennyit a tanterem csak befogadni képes volt.

Az ügyesen összeállított és kedvesen bemutatott pástorjáték, szavalatok és alkalmi szent énekek után »A pogány megtérése« című vallásos és alkalmi tárgyú bárom felvonásos szindarabot adták elő a kis szereplők, oly sikerrel és hatással, mely valósággal meglepte a jelenvoltakat, a mely valóban megérdemelt elismerést szerzett úgy a kis szereplőknek, mint azok tanítóinak.

A kis szindarab tárgya éppen a karácsonyi szent ünnepre alkalmas, amikor is az égen kigyult igaz világosság fénye a hajdani pogány ifjut elvezeti a bethlehemi jászolhoz, hol az isteni kised szeméből kisugárzó mennyei fény világánál megismeri az igazságot.

Az ünnepély méltó befejezést nyert a karácsonyi ajándékok kiosztásával. Számtalan fiu és leány kapott jóleltű adományozók által karácsonyi ajándéku felajánlott és a jó nénék által elkészített ruházatot; de nem volt szükében az aranyos dió, a csemege és egyéb ajándék sem, melynek kiosztása után Gabriely Lajos igazgató a kis Jézus iránti szeretetre s megnevezett és névtelen jötevők iránti hálára buzdítva a gyermekeket, a kedves és szép ünnepélyt bezárta.

A megelégedés és hálaérzet szülte öröm sugárzott minden szemből, csenget minden ajkon.

Az ünnepélyhez, valamint a szindarab előadásához a szükséges szerelvényeket és díszleteket Somogyi Károly színigazgató, az Andrányi cég és Balogh Mihály urak voltak szí-

Sohasem érezte a büszke, rideg ember azt a jóleső melegséget, mi egész valóját elfogta. Tán maga sem tudta, hogy történt, csak azt vette észre, hogy ott áll ő is abban a szegényes, nyomoruságos szobában, — hova máskor be nem tette volna lábát semmiért se.

Csak akkor tért magához, mikor azok a szegény emberek meglepetve kiáltottak föl az ismeretlen (egyikük sem ismerte) ur láttára.

Akkor aztán mosolygott, s tőle soha nem hallott édes, vigasztaló hangon szólt hozzájuk.

— Ne ijedjenek meg, jó emberek! Ne kérdezzék, hogy kerültem ide. Láttam keservüket, kínos gyötrelmüket. Segíteni jöttem.

Aztán pénzt adott az asszonynak.

— Menjen jó asszony. Talál még boltot, vagy korcsmát, honnét meleg ételt hozhat e szegény porontyoknak. Csak siessen, megvárom.

Nem sokáig kellett várnia. Sietett az a nyomorult asszony, mert tudta, hogy azok a szegény, éhező gyermekek még jobban várják.

Az elnök ur valami különös boldog mosolylyal nézte azt a két kis csöppnyi jószágot, a mint mőhon neki estek az eléjük táltal mindenféle jónak. Csak mikor ki győmörködte magát ebben, akkor fordult oda ahhoz a halavány arcú férfihoz, ki ott állt mellette szótlanul, — könnyel a szemében.

— Üljön le, — édes barátom, — mondta jószágos hangon az elnök. Aztán legyen nyugodt. Holnaptól kezdve visszakapja kenyérét. Megkaptam felesége levelét, s visszahelyezem állásába, sőt főlelem fizetését. Erről a két kis gyerekről meg majd külön gondoskodom.

vesek kölcsönözni, míg az ajándék ruházatokhoz szükséges kelmét Czillér Imre kereskedő ur volt szives adományozni. Ugy ezeknek, valamint az ünnepély rendezőinek s az összes jelen voltaknak ez uton mondok köszönetet s mindnyájuknak

Boldog karácsonyi ünnepet!

kívánva, az egyház imájával óhajtom, hogy »A mindenható Isten, ki a legszentebb éjt az igaz világosság fényével megvilágosította, adja meg mindnyájuknak, hogy amely világosság titkait megismerték a földön, annak örömeit élvezhessék az égben.«
Egy jelen volt.

A ruha kiosztásnál kapott 61 fiu teljes öltözetet és 63 leány teljes öltözetet; továbbá 38 pár lábbeli és több egyes ruha-darab osztott ki. Végül minden gyermeknek egy kis édes enniváló.

E nagymérvű jótékonyághoz hozzájárultak 6 Eminenciája bőkezű adományán kívül Hauszner Oszkárné 6 nagysága, Fábry Testvérek, Czillér Imre, Kiss Károly (Janky utóda), Sebő Imre czégek és többen olyan jótékony személyek, kik magukat megnevezni nem engedik.

Az Andrányi czég a színpad készítéshez szegyet és szerszámokat ajándékozott és a Rimánóczy gyártelep deszkát kölcsönözött elegendő mennyiségben.

Fogadják a jószívű gyermekbarátok a tanítók elismerő háláját és köszönetét.

Az újvárosi r. kath. népiskolában.

Az emberszeretet megnyilatkozásának volt ünnepe tegnap az újvárosi róm. kath. népiskolában is. Ugyanis a szegény gyermekek karácsonyi ajándékképpen kapták ki a »Jézuska hozott« ruhát. Kiosztás után az iskola igazgatója rövid beszédben megemlékezett azon emberbarátokról, a kik ez ünnepélynek előmozdítói voltak, az iskola jóltevőiről. A begyűlt összegből és az alapítványok kamataiból kiosztottak a gyermekek között 59 pár csizmát, 8 kabátot, 9 nadrágot és egy sapkát.

Az újvárosi róm. kath. iskola karácsonyi ruha kiosztásának költségeihez adakoztak a következők:

Dr. Schlauch Lőrincz bibornok 40 kor., Vinkler József 20 kor., Andrássy János 10 kor., B. V. 5 kor., G. B. 10 kor., Fetsér Antal 10 kor., Steinberger Ferencz 10 kor., Schiefner 5 kor., Aranyossy József 2 kor., Andrányi 10 kor., Tóth Zs. 2 kor., Hant Frigyes 2 kor., Mertz János 8 pár esizma, Hant Jenő 1 kor., Lindenberger 4 kor., Kurz 2 kor., özv. Wagner Józsefné 2 kor., Andriská Károlyné 2 kor., özv. Péchy Antalné 2 kor., Széles Lajosné 2 kor., Alexander 2 kor., dr. Némethy Gy. 2 kor., Kugler Albert 5 kor., özv. Grunwald Henrikné 3 kor., ifj. Kozák Jánosné 2 kor., Jelinekné 2 kor., Márk Dánielné 1 kor., Oláh F. 2 kor., Wlossák János 2 kor., Lukács Mór 1 kor., Czillér Imre 1 kor., Fröhlich János 2 kor., Germán Károly 2 kor., Oláry Gy. 2 kor., Szilágyi Gézné 2 kor., Lengyel L. 1 kor., Olasz Péterke 4 kor., Andriská Jánosné 2 kor., Heringhné 2 kor., Isten nevében 40 fill., Isten nevében 1 kor., Hornerné 40 kor., Milibák József 3 kor., ifj. Milibák Józsefné 2 kor., Beczkay Arthur 1 kor., Anlauf Jánosné 2 kor., özv. Merczné 1 kor., Molnár L. 1 kor., H. V. 1 kor., Sztankovits József 2 kor., Huzel a Gy. 2 kor., Barabás Béla 1 kor., N. N. 40 fill., Fudaly B. 1 kor., Kolozsváry Sándorka 2 kor., Luy Endre 1 kor., N. N. 40 fill., Cs. Z. 30 fill., N. N. 2 kor., K. N. N. 60 fill., Boros János 30 fill., Dudás Kálmán 40 fill., P. P.-né 40 fill., T. L.-né 40 fill., N. 1 kor., Herschmann Fülöp 2 kor., Hilfné 80 fill., Horványi Géza 2 kor., Mertz Nándor 1 kor., dr. Vucskics Gyula 5 korona 20 fillér. Összesen 220 korona.

A kegyes adományokért hálás köszönetet mond az iskola igazgatósága.

A szegények karácsonya.

A várad-olaszi-i róm. kath. elemi fiúiskolában e hó 23-án délelőtt 10 órakor volt a szegény és szorgalmas gyermekek között a ruhakiosztás. Dencs János t. kanonok, esperes-plébá-

nos minden osztályban alkalmi beszédet tartott, melyben hangsúlyozta, hogy a gyermekek napjában reggel, délben, este, evés előtt és evés után imádkozzanak, különösen az Urangyalát és »Oltalmad alá futurk« imákat ajánlotta figyelemükbe. Inté őket, hogy az utcán ne rendelkezjenek, 6 többször lát az utcán rendelkezőket, nem mondja, hogy ők azok, de vigyázzanak is, hogy azon rossz gyermekek közé ne számíthassa őket soha senki. Majd meghallgatta a »Karácsony« című verset, mely után kiosztattak a ruhák s a gyermekek együttesen mondtak érte köszönetet. A begyűlt adományokról a következő elszámolást vettük.

A kegyes adakozókhoz.

Alulírt igazgatóság a szegény és szorgalmas gyermekek nevében a nagylelkű adakozóknak forró köszönetét nyilváníja. — Az iskola tanfelügyelőigazgatója részéről f. é. október 16-án kibocsátott egyetlen gyűjtő-íven özv. Gyurinyi Sámuelné buzgó utánjárása folytán a következők adakoztak:

Schlauch bibornok 60 kor., báró Königswarter Herman 50 kor., Fetsér Antal 10 kor., Vinkler József 20 kor., Andrássy János 10 kor., Zajnay János 10 kor., Széchenyi Jenő 10 kor., Schiefner Ede 10 kor., özv. Vertán Lajosné 2 kor., özv. br. Gerliczy Félixné 10 kor., Papp Anna 10 kor., Bozóky Alajosné 2 kor., G. B. 10 kor., Steinberger Ferencz 10 kor., özv. gróf Pongrácz Ödönne 4 kor., özv. Lindenmayerné 2 kor., Kováts Béláné 2 kor., Nesztor Józsefné 2 kor., Sz. F. 2 kor., Heilinger József 2 kor., M. E. 2 kor., Bunyitay Vincze 8 kor., Lindenberger 2 kor., Tóth Lajos 2 kor., Csicsay Alajos 2 kor., dr. Imrik Gusztávné 2 kor., Kiss Elekne 2 kor., Isten nevében 2 kor., Halász 2 kor., N. N. 10 kor., Sal Ferenczné 6 kor., dr. Némethy Gyula 2 kor., Peszeky 2 kor., Cziffra Gerőné 2 kor., N. N. 2 kor., Wurst József 2 kor., Fröhlich János 1 kor., Fábry Testvérek 2 kor., Nyíry Györgyné 2 kor., özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné 6 kor., Korn Lajosné 2 kor., özv. Korn Lajosné 1 kor., Rozslay Géza 2 kor., Dencs János esperes-pleb. 6 kor., özv. Kapus Tivadarné 2 kor., özv. Martinek Mátyásné 2 kor., Fráter Imréné 2 kor., Protz Jánosné 1 kor., báró Lutzszenszky Lenke 4 kor., P. Lászlóné 40 fill., Bagó Alojzia 40 fill., Olasz Gizella 2 kor., Buzásy Albertné 4 kor., Nagy Sándorné 1 kor., Pally Lajosné 2 kor., Papp Oszkárné 3 kor., Ferdényi Olivérné 2 kor., dr. Molnár Imréné 2 kor., dr. Schweiger Ede 2 kor., Bereczky Gézné 2 kor., Szolcsányiné 1 kor., özv. Tullics Józsefné 2 kor., Sável Jánosné 1 kor., Rádl Ödönne 2 kor., Veiszlovits Adolf és fia 4 kor., Számbovovszky Rezsőné 1 kor., Géczy Lajosné 1 kor., Szathmáry Király Andorné 1 kor., Szilárdy Ernő 10 drb. sapka, Balásházyné 2 kor., Beöthy Lászlóné 3 kor., Markovics Antálné 4 kor., Hlatky Endréné 3 kor., Harmathy-Károlyné 2 kor., N. N. 60 fill., Plander Sámuelné, Jézuska a gyermekbarát nevében 2 kor., Czígelt József 1 kor. Egy magát megnevezni nem akaró ur egy pár esizma ára.

A begyűlt adományokból vétetett 23 kabát a 7 korona, 43 pár esizma a 5 korona. — A fennmaradt összeg a tanév végén fog jutalomképpen kiosztatni.

Kelt Nagyváradon, 1901. december hó.

Az igazgatóság.

Az Erzsébet-leányárvaházban.

Megható karácsonyfa-ünnepély volt az Erzsébet-leányárvaházban, amelynek előkészítésén a védhölgyekkel együtt különösen özv. báró Gerliczy Félixné elnöknő buzgólkodott. A díszes karácsonyfa meg volt rakva csecsebecsékkel, édességekkel, alatta pedig egész gar-madával feküdt a ruhanemű, a melyekből minden árvának bőven jutott. Az árvák nevében egyik nővendék mondott hálás köszönetet az áldottszívű elnöknőnek, védhölgyeknek és jótévedőknek.

Az Erzsébet leányárvaház javára a mai napon karácsonyi ajándéku a következő adományokat vettük. Mezey Vilma 33 narancs és 70 drb. mézes kalács. Fábry testvérek 10 zsebkendő, 5 skatulya játék, és egy kis apróság. Stark Róza 32 narancs 2 füzér füge és dió. Janky Józsefné 5 kor. Özv. Tóth Ferenczné 2 kor. Özv. Lindenmayer Józsefné 4 kor. Mely adományokért a biharmegyei és nagyváradai nőegylet nevében kö-

szönetet mond Nagyváradon. 1901. évi december hó 24. Özv. báró Gerliczy Félixné, elnök.

A városi árvaházban.

Nagyvárad város árvaházában szép karácsonyfát állítottak a szegény árvák részére, jótékony emberbarátok adományából. Az ünnepélyen jelen volt a főjegyző, a gazdasági tanácsnok, az árvaház igazgató-választmányának hölgy és férfi tagjai nagy számmal. A választmány elnöke beszédet intézett az árvákhoz, szorgalomra, becsületességre és hálára intette őket. A kis gyermekek arczán igaz boldogság ragyogott, de jól eső érzés ömlött el a jelen voltak szívében is, az öröm láttára.

A Kath. Legényegylet karácsonya.

Huszonhárom jóra való szegény inas gyereket ajánlottak a legényegylet rendes tagjai, (iparos segédek) az egyletnek külön szeretetébe. Ezek voltak tegnap este az egylet gyermekei. Ragyogó karácsonyfa állott az egylet nagyterme közepén, terített asztal nyújtózkodott végig s örvendetes várakozással áll ott az asztal körül a mosolygós képtű inassereg. Nyolcz órakor beszédet intézett hozzájuk az egylet igazgatója, megemlítve, hogy az egylet szeretete hívta őket ide az iparos pálya reményteljes csemetéit s egy jószívű nagy ur tette lehetővé, hogy ez ünnepély által a szeretetet kézzelfoghatóan is éreztethesse velük. Régen az volt a nagy ember, aki harczolt, háboruszkodott, ma, aki jót tesz. Ez a Krisztus tanításának gyümölcse. Örvendjenek és találják jól magukat itt, örömmel gondol örömtükre most Várad püspöke, kinek atyai szíve őket is gyermekeiként tekinti. A fiuk egyenkint hatalmas diós és mákos patkót, egy-egy koronát, apró ajándékot és bőséges karácsonyi vacsorát kaptak. Éjfélig mulattak az egyletben, majd a segédekkel együtt templomba mentek, hol az egylet dalárdája énekelt a misét.

Pecze-Szöllősn.

A pecze-szöllősi róm. kath. népiskola tanulói s óvodanővendékei, mint minden évben, úgy most is részesültek a karácsonyi ünnepek örömeiben s a kis Jézus által hozott ajándékokban. Az iskolaszék s községi előljáróság, élén Vidovich elnök és a község fáradhatlan főbírója a tanítókkal egyetértve fáradoztak a kisdetek felruházása és karácsonyfája körül. Mintegy 120 korona értékben vásároltak be ajándékokat s szép karácsonyi ünneppel egybekötve megható ünneppel rendeztek az óvoda helyiségében, a szépen feldíszített karácsonyfa körül.

UJDONSAGOK

Dicsőség, békeség.

A mi kis falunkban
Fényes ünnep van ma.
Ünnepel apraja,
Ünnepel a nagyja.

Tudja ott mindenki, mit jelent e nagy nap.
... Hódoló örömmel templomba vonulnak
S buzgó zsolozsmákkal, ájtatos imákkal,
Dicsőséget zengnek a kisded Jézusnak.

Es a kis Jézuska
Meghallgatja őket:
Küld nekik örömet,
Boldog békeséget...

— Nagy város zajában
Elborongva járok;
Ünnepelő népeket
Alig-alig látok.

Ezek tán nem tudják
S tudni sem akarják,
Ki is született ma?

Nincs is a szívüknek,
Hitetlen lelküknek
Egy csepp nyugalma.

Kovács József.

Szent karácsony.

A szeretet nagy ünnepét, a kereszténység egyik legnagyobb emléknepjét üljük ma, szent karácsony napján.

A legendák legfényesebb lapját tölti be az, a melyen a csodás, bűvös esemény meg van írva. Magasztos hatás az, a mit ez az ünnep az emberiségre gyakorol; felemeli a lelket a köznapiaság teréről az erkölcsi tudat magaslatára, hol lelkében ujja születik, új gyökeret ver a hit az Istenben való bizodalomra s új erőt merít a küzdelemre.

Ez az ünnep az ünnepek ünnepe, gyermekek öröme, családok boldogsága: a szeretet napja.

A Megváltó születésének emlékünnepe!

Mikor megtörtént a nagy esemény, a bethlehemi istállóban világra jött az Isten egyszülött Fia, három emberen kívül senki sem tudott róla s ma örvendve üli emlékét a keresztény világ. A bethlehemi kised születése megváltotta a világot. Megváltotta az emberiséget a büntől s annak következményeitől, eloszlatta a pogány bálványimádás éjjelét, meggyújtotta az igazság fátylóját; egyenlőkké, szabadokká, testvérekké tette az embereket. Ettől a nagy eseménytől számítjuk az időt.

Annak az emlékére, hogy Isten e napon a legnagyobb ajándékot, egyszülött Fiát adta az emberiségnek, mi is ajándékokat adunk egymásnak. Az isteni kised békét és szeretetet hozott a földre; ezt az ajándékot kell legjobban becsülnünk. Azért kívánunk egymásnak boldog ünnepeket, vagy ősi szokás szerint az anyagi ének szavaival köszöntjük egymást:

— »Dicsőség magasságban Istennek és békeség a földön a jóakaratu embereknek!«

A karácsonyi szent ünnepek alkalmából ma, ünnep első napján a I. sz. székesegyházban dr. *Schlauch* Lőrincz bíbornok, püspök tartja a szent misét, *Grócz* Béla kanonok pedig egyházi szónoklatot mond.

A *Szent László* templomban ünnep első napján dr. *Vucskics* Gyula plébános tartja a szent misét és prédikációt; ünnep második napján a sz. beszédet *Kampell* József s. lelkész mondja.

Az *olaszi* plébánia templom helyett a *premontrei rend* templomában *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plébános tartja a szent misét, *Serly* Viktor káplán pedig szent beszédet mond.

A *várad-velencei* plébánia-templomban *Gábrily* Lajos plébános tartja a szent misét és prédikációt.

TAJÉKOZTATO.

December 29. A honvédegylet tisztújító közgyűlése délelőtt 10 órakor a városházán.
Január 8. Jogászbál a Kereskedelmi Csarnokban.
Január 25. Gyorsirók táncestélye és hangverseny.
Febr. 2. A 48-as Népkör táncestélye.
Február 8. Katolikus kör bálja.

* **Elhunyt mánás asszony.** Gróf *Károlyi* Tiborné szül. *Degenfeld* Emma grófnő mácsai birtokán, 57 éves korában elhunyt. *Tisza* Kálmánnak sógornője volt. Kaplonyban helyezik a családi sírholtba.

Lapunk legközelebbi száma a karácsonyi ünnepek miatt szombaton reggel jelenik meg.

* **Boldog ünnepeket.** Az isteni szeretet nagy ünnepét üli ma a kereszténység. Megszületett a világ Megváltója. Ezen harmonikus, szép napon, a szívek ünnepe, mikor minden család a bizalmas, meleg otthonban ünnepel, mi is: a »Tiszántúl« szerkesztősége, üdvözlőnként küldjük lapunk nagy családjának, a Tiszántúl olvasóinak. T. előfizetőinknek, munkatársainknak kívánunk zavartalan boldog ünnepeket!

* **Áthelyezések a hadseregben.** A m. kir. honvédelmi miniszter a cs. és kir. közös hadsereg tartalékából a m. kir. honvédség tartalékába áthelyezte a következőket: Dr. *Lakatos* Izidor házi ezredünk segédorvosát a lugosi 8.-hoz. Dr. *Kis* Károly segédorvos-helyettesét a debreczeni 3. honvéd gyalogezredhez. Dr. *Holénia* Gyula segédorvos helyettesét a kassai 9.-hez. A nagyváradi 4.-ik honvéd gyalogezredhez dr. *Mayer* László a 16. sz. helyőrségi kórház volt segédorvosa, dr. *Koffler* Adolf és dr. *Tulkán* György segédorvos helyettesek helyeztetek át.

* **Búcsu Pecze-Szentmártonban.** Karácsony másodnapján, István vértanu ünnepe, búcsu lesz a közeli pecze-szentmártoni r. kath. templomban. Az ünnepély alkalmából délelőtt 10 órakor ünnepélyes szent mise lesz a rendház templomában, amelyet *Steinberger* Ferencz apát-kanonok tart, *Halász* Gyula papnöveldei lelki-igazgató pedig szent beszédet mond.

* **A Püspök-fürdő a mult szezonban.** Az orsz. statisztikai hivatal a törvény értelmében az összes fürdőtelepek és gyógyfürdők forgalmi s egyéb adatait bekívánja a fürdőtulajdonosoktól évente, hogy azokat hivatalból feldolgozza. A Püspök-fürdő vezetősége nemrég küldte fel a fürdőnek a mult szezonról szóló kimutatását, melynek főbb adatai a következők: Az elmúlt nyáron volt a kies fürdőnek 1136 belföldi és 1 külföldi állandó vendége, az ideiglenes vendégek száma, a kik rövidebb időre rándultak ki a fürdőbe 8781 volt, vagyis az elmúlt fürdő szezon alatt csaknem 10.000 ember keresett üdülést a Püspök-fürdőben. Legsűrűbben érkeztek a vendégek július és augusztus hónapokban. A fáradságos és pontos táblázatot, melyhez az időjárás viszonyokat feltüntető meteorológiai kimutatás is van mellékelve, *Czeglédy* Mihály, a fürdő dérék gondnoka állította össze kiváló szakértelemmel.

* **A város a főreáliskoláért.** A községi iskolák fenntartására Nagyvárad városa évenként 70.000 koronánál jóval magasabb összeget áldoz s az állam csupán évi 14.000 korona segéllyel járul ezen terhek viseléséhez. Más oldalról pedig Nagyvárad városa a százezrekbe került palota költségein kívül évi 8000 koronával s a fűtés, világítással járul az állami főreáliskola fenntartási költségeihez. A város már két év óta nem fizette a 8000 korona hozzájárulást s ezért többszörösen megsürgette a miniszter a várost. Nagyvárad városa azonban éppen nincsen olyan kedvező anyagi viszonyok között, hogy most a 16000 koronát kifizesse. A miniszter méltányolta a város szorult anyagi helyzetét s haladékat adott a hozzájárulás kifizetésére.

* **Szerencsétlenség egy alaguton.** A liverpooli villamos vasut egyik alagutjában tegnap este meggyulladtak az ott felhalmozott és krenozttal leöntött talpfák. Az alagut néhány perc alatt fojtó gőzzel telt, sustorgó, izzó kemenczévé változott. Egy utasokkal zsúfolt vonat egyenest belement az alagutba és meggyuladt. Azt hiszik, hogy egy másik vonat is szerencsétlenül járt. Eddig hat holttestet hoztak ki az alagutból. Még nem tudják, hány emberélet esett áldozatul a szerencsétlenségnek.

* **Karácsonyi mellékletünk.** Mint minden nagyobb ünnep alkalmával, most is külön szép irodalmi melléklettel bővítve jelenik meg a Tiszántúl. Munkatársaink elhozák egy-egy kiválóbb alkotásukat, hogy ezzel is kellemesebbé tegyék olvasóinknak karácsony szent ünnepét. Első sorban *Endrődy* Sándor gyönyörű költeményét kell kiemelnünk: a *Rorate Coeli*-t, mely a költő legujabb verses kötetének egyik legértékesebb gyöngye. Aztán a mi kedves női munkatársaink teszik érdekessé a mellékletet: özv. *Személy* Kálmánné egy könnyed, szellemes csevegésével, *Szabó* Ilona pedig elbeszéléssel. Ugyancsak karácsonyi mellékletünk közli a katolikus szabad liciumi megnyitó martiné műsorának két pontját: *Fálffy* Béla »Lélek és vér« című rajzát és dr. *Krüger* Aladár verses meséjét, a Búsuló királyfit. Komoly, tudományos értekezéseket dr. *Némethy* Gyulától és dr. *Kontur* Bélától, elbeszéléseket *Kincs* Istvántól, *Helvey* Lajostól és főlapunk tárczarovatában *Deér*-től, verset *Auer* Istvántól közlünk, melyekhez járul még egy szép fordítás Mooretól. — Olyan irodalmi ajándék ez a mely, azt hisszük, olvasóközönségünk általános tetszésével fog találkozni.

* **Tőke és munka.** New-Yorkban most ült össze a tőke és munka konferenciája, hogy tanulmányozza az ezen két nagy társadalmi erő közti ellentétek kiegyenlítésének módjait. A konferencia egy nemzeti bizottság alakítását határozta el, mely hivatva lesz dönteni a sztrájkok dolgában. A bizottság a tőke 12 képviselőjéből, a munkás-szindikátusok 12 delegátusából és 12 más előkelő férfiakból fog állani. *Ireland* bíbornok, *Cleveland* volt elnök, *Rockefeller*, a petroléumkirály tagjai lesznek ennek a bizottságnak. *Hanna* szenátor, a kit eddig a trüsztyók lelkének és a munkások ellenségének tekintettek, az értekezleten beszédet tartott, melyen kijelentette, hogy hiva a munka szervezésének. A munkás szindikátusok delegáltjai nagy tetszéssel fogadták beszédét.

* **Megüresedő városatya helyek.** A decemberi városatya választás alkalmával tudvaleg Várad-Ujvároson megválasztották *Balogh* Dömét is városatyának, aki mint virilis a jövő évi legtöbb adót fizetők névjegyzékébe is fel van véve. Mint értesülünk, *Balogh* Döme a megválasztást fogadja el s a virilisek közül kilép, bár ezt még nem jelentette be. A bejelentési határidő december 30-án jár le. Helyette *Pekánovits* Imre jön be 62-ik virilisek. — *Szokoly* Tamás pedig két kerületben: Várad-Olasziban és Várad-Ujvároson lett a törvényhatóságba beválasztva s értesülésünk szerint a várad-ujvárosi mandátumról fog leköszönni s az olasz-i polgárok megbízatását fogadja el. Ennek az elhatározásnak pártpolitikai magyarázata van. Ugyanis az biztosabb, hogy a megüresedett helyre Ujváros polgársága független párti jelöltet választ, míg Olasziban ez nem biztos. — A lemondás folytán megüresedő helyet különben csak az 1902. év végén töltik be.

* **Nem volt bora.** *Kovács* Imre örvéni lakos minden áron egy kis itókára akart szert tenni, *had legyen* — ugymond — *mit szopogatni* estenden a *falamiának*. Pénz az nem volt, de volt ész, még pedig sok. Fogta magát, egy szép holdvilágos estén felkereste *Kolontári* János örvéni szőlőbirtokos szőlőhegyén lévő pinczejét, s álkulcsal felnyitva a vaspántos tölgyfa ajtót, mint a sajátjában hozzá látott a kóstoláshoz s a legfinomabb rislingből megtöltve korsóját vigan balagott a borral, csendes családi körébe. Izlett a bor, s meg kellett repetálni a dósist egyszer . . . kétszer . . . tizszer . . . Fogyott a hegy leve, s *Kolontári* uramnak feltűnt, hogy mostanában nagyon sokat szíjj fel a donga, nyomokra is akad, s jelentést tett az esetről a csendőröknek, kiknek sikerült fülön csipni a *híres borkóstolót*.

* Gyerek kezébe nem való gyufa. Bagdi János parasztagazda, ki pontosságáról és rendszertetéről híres Mező-Sas községben, nap-nap mellett elmondotta feleségének; *Anyjok ugyan minnek adsz a gyerek kezébe gyufát, még valami bajt talál csinálni!*

— Ugyan hadd el, csak kell a gyerekek valamivel játszani, karattyolt az asszony.

— Jó, jó csak aztán baj ne legyen ám?!

— Hagyd már abba ezt a haszontalanságot s inkább nézz a jószág után, szokta volt rendszeresen bezárni a vitát a menyecske.

Nem tetszett a dolog a férfinak s szinte eldörzögte, hogy rossz vége lesz ennek s nem csalódott . . .

A napokban ugyanis a kis 6 éves *Károly* lopott gyufával alá gyújtott a szalmakazalnak s az egész kazal, szitva a tűz a vehemens szél által, pillanat alatt lángban volt, úgy hogy mentésről szó sem lehetett. A kár a 400 koronát meghaladja.

* Négyszázezer koronás birság. Nagytapolcsányban szenzációs jövedéki kihágást fedeztek föl. Kiderült, hogy a Felsenburg-féle szeszgyár 120.000 korona összeggel megkárosította az államot, az által, hogy ennek megfelelő mennyiségű adózatlan szeszt csempésztett ki. A pénzügyigazgatóság a megejtett vizsgálat után a szeszgyár tulajdonosára négyszázezer korona birságot vetett ki.

* A kik teastélyre hivatalosak. A napokban *Hódos* Elemér lakatos inas boldogságtól sugárzó arczzal állított be *Bányai* Aladár lopásért már büntetett suhanczhoz s örömmel beszélt el, hogy fényes meghívást kapott egy Karácsony előestélyén tartandó teastélyre; hová? — ezt nem árulta el, de figyelmeztette kenyeres pajtását, hogy pénz is kell hozzá. Közledett a várva-várt nap s nem volt sem ruha, sem pénz — ezen akartak segíteni könnyűszerrel. Tegnap reggel duettben végre is hajtották a jó előre kifőzött tervet s feltörve *Bányai* nevelő anyjának *Török* Tivadarnának záros ládáját s körülbelül 40 korona értékű kabátot, mellényt és nadrágot helyeztek biztonságba, hogy a smokking s redding-ot ezen lopott egyszerűbb ruha darabokkal helyettesítsék. Volt már ruha, de nem volt pénz! De az ügyes ember segít magán! . . . Ugyanis sikerült nekik bekerülni egy körözs-utcai timár kamrájába s a télire elrakott almák s körtéket felszedve a piacon értékesítették. Pénzzel felszerelve s elegáns ruhában szivrepesve várták az estét s *Bányai* éppen faggatta *Hódost*, hogy hová mennek? kihez? midőn kardcsörgés . . . s a rend őrei lépnek be a törvény nevében s a rendőrségre való menetelre szólítják fel a két jó madarat. Elsápadnak a teárról . . . leányról . . . borról . . . cigányról ábrándozó *dandyk* s imbolygó léptekkel, savanyu ábrázattal engedelmeskednek a parancsnak. A kihallgatáson tagadtak erősen, de minden kifogásuk hiábavaló volt s most már az egér és patkány czinczolás szolgálatja a jómadaraknak a zenét s csak a kemény dikón álmodnak a fényes tea estélyről.

* Ongyilkos huszár altiszt. A huszáréletnek nem is az elejét taposta már *Hódosi* József honvéd huszár, de szíve csak visszavágyott a csendes, bogárhátú kis házikók közé, az édes otthonba. Nem kárpótolta még az a három csillag sem, amely a gallérján fehérlett, mert nemcsak a csendes falu után vágyott, hanem hagyott ott valakit, akinek képe nem mosódott el szívéből a gyöngyéletben sem. Kerácsonyra haza kívánczolt, hogy az ünnepeket azok körében töltse, akiket legjobban szeret, azonban nem kapott szabadságot. Nagyon elbusította az, hogy nem mehet haza s tegnap délben a br. Fejérváry honvéd huszár-laktányában szíven lötte magát. Azonnal meghalt. Beszállították a csapatkórházba. A csendes kis faluba csakhamar eljut a *Hódosi* szomorú története: Karabélyból ment a golyó szívébe . . .

* Szociálisták gyűlése. Az aradi szociáldemokraták Vecsery János elnöke alatt gyűlést tartottak. Kiemelkedő része volt a gyűlésnek az ingyen kenyér elleni állásfoglalás, melyet Weisz Herman juttatott kifejezésre. Az ingyen kenyér osztást — mondta — jelen alakjában nem tartja helyesnek, mert a kiosztó helyiségbe önzéletes munkanélküli munkás restel menni, azt csupa csavargók özönlük el, kik az ingyen kenyérral csak pálinkára valójukat szaporítják. A jelen voltak helyeselték Weisz nézetét. Nem kevésbé érdekes volt a jegyző-választás. Weisz Irmát választották meg, mire többen felszólltak:

— Nem kell kisasszony!

Végre mégis elfogadták. Hatósági közbelépésre adott okot, mikor a képviselőházat bírálgatva, kijelentették, hogy a nép küldöttei szemtelenül viselik magukat.

* A dezentorok. Bréd György közös hadseregbeli gyalogos a temesvári katonai iskolába volt szolgálatára beosztva, de megunta a szolgálatot s minden bejelentés nélkül tovább állott. — Daróczy Károly honvéd pedig a zilahai zászlóaljtól ugrott meg. Mindkét dezentort országosan körözik.

* A Filléres Takaré- és Segélyszövetkezet értesíti t. tagjait, hogy a csütörtök délutáni heti befizetések az ünnep miatt délelőtt 9—11 óráig eszközlenők.

Igazságszolgáltatás.

Január havi esküdtek.

Tegnap délután sorsoltattak ki a január havi esküdtek, a már folyó hó elején az 1902. évre szolgálat tételre kisorsoltak közül. Elnök: *Nagy* Ferencz törvényszéki elnök, a tanács tagjai: *Millye* Gyula kir. táblabíró, *Pallay* Jenő törvényszéki bíró, jegyző: *Jakab* Mihály.

Rendes esküdtek:

Bares Sándor magánzó, Nagyvárad.
Berger Lajos borkereskedő, Nagyvárad.
Bíró János földmives, Bárán.
Csáki János tanító, Saáp.
Erber Imre kereskedő, Nagyvárad.
Dr. Ervigy Manó ügyvéd, Nagy-Szalonta.
Fichtner Gyula erdőmester, Székelyhid.
Gyöngyössi István földmives, Saáp.
Hamvay Ferencz ügyvéd, Székelyhid.
Hári Ottó nyug. posta titkár, Nagyvárad.
Imre Károly asztalos, Nagyvárad.
Kiss István nyug. tanító, Berettyó-Ujfalú.
Kötting József földmives, Uj-Palota.
Kolliner Miksa kereskedő, Nagyvárad.
Kereszturi Ferencz földbirtokos, Mező-Keresztes.
Lipták Dániel földbirtokos, Er-Mihályfalva.
Dr. Mihály Lajos ügyvéd, Nagyvárad.
Miskolczi József kereskedő, Sarkad.
Nagy Lajos árv. ülnök, Nagyvárad.
Osváth Lajos Nagyvárad.
Otvös Károly vízszabályozási felügyelő, Berettyó-Ujfalú.
Dr. Popper Agost könyvelő, Nagyvárad.
Penkert Mihály birtokos, Székelyhid.
Reinle Gyula főispáni-titkár, Nagyvárad.
Reichard Dávid kereskedő, Nagyvárad.
Kovács János tanító, Kötgyán.
Székely Sándor káptalani számvizsgáló, Nagyvárad.
Tóth Mihály földmives, Tenke.
Dr. Weisz Adolf ügyvéd, Tenke.
Winkler Lajos tanár, Nagyvárad.

Fótesküdek.

Fehér Gyula keztűs,
Grünberger Adolf lakatos,
Jungreis Ignác lakógyáros,
Liptai László fodrász,
Ifj. Moskovits Mór gyáros,
Nemes Lajos timár,
Pankolics Károly ács,
Szabó Antal építőmester,
Sztankovits József magkereskedő,
Weisz Mór borkereskedő, nagyvárad lakosok

Szégyelt esküt tenni.

Éppen egy esztendeje, a belényesi csendőrséghez haragos arczzal állított be *Soós* Jánosné.

— Panaszt teszek a bátyám *Petrikó* Ferencz ellen. Itt van kérem két hamis ezüst forintos, ezt a hügom, *Petrikó* Etelka kapta a bátyámtól. Azt mondta Etelka, van a bátyámnál több hamis pénz is, úgy csinálja minden éjszaka a pénzt, mintha tanulta volna.

Ezen az alapon házkutatást tartottak *Petrikónál*, ahol megtalálták a pénzkészítésre szolgáló rossz masinát, néhány lenyomatot s egy pár hallatlanul kezdetleges ólomforintost. Azonfelül kiderült róla az is, hogy egy izben hamis ötkoronással akart fizetni.

E miatt került a vádlottak padjára *Petrikó* Ferencz még december hó elején. Akkor azonban *Petrikó* Etelka nem lévén beidézve, a védő, dr. *Krüger* Aladár kérelmére a törvényszék elhalasztotta a tárgyalást s a folytatólagos tárgyalásra, tegnapi beidézte *Petrikó* Etelkát is.

Délelőtt folyt le a tárgyalás. Elnök volt dr. *Nagy* Ferencz, szavazó bírák dr. *Osulyok* Béla és dr. *Máthé* György, jegyző *Kenéz* Sándor. A vádhatóság képviselőjében *Vámossy* Mihály alügyész jelent meg, a vádlottat ismét dr. *Krüger* Aladár ügyvédjelölt védte.

A tárgyalás főrésze lett volna *Petrikó* Etelka kihallgatása; a leány azonban általános csodálkozásra kijelentette, hogy él törvényt adta jogával és nem tesz vallomást.

Erre a perbeszédre került a sor. *Vámossy* alügyész részletesen kidolgozott, alapos beszédben kérte *Petrikó* megbüntetését pénzhamisítás büntetének kísérlete miatt. Ezzel szemben a védő kifejtette, hogy *Petrikót* csak pénzhamisítás vétségének kísérlete miatt lehet vádolni, de elítélni amiatt sem, mert úgy az ötkoronások, mint a forintosok hamisítása nincs beigazolva. Ezek alapján felmentést kért.

A törvényszék hosszas tanácskozás után *Petrikót* pénzhamisítás vétségének kísérletében találta bűnösnek s 3 havi fogságra ítélte, a melyet a vizsgálati fogsággal kitöltöttek vett. A forintosok hamisítása miatt emelt vádat a törvényszék sem találta bebizonyítottának.

Petrikó belenyugodott az ítéletbe: az ügyész azonban, valamint a védő is felebbezték.

*

Tárgyalás után haragosan lépett a védő *Petrikó* Etelka elé.

— Micsoda bolondot csinált maga! Megfosztott egyik legjobb bizonyítékomtól! Azt mondja csak, tud maga valami bizonyosat arról, hogy *Petrikó* pénzt csinált?

— Nem tudok én, kérem, egy szót sem róla.

— Hát akkor miért nem mondta el ezt a törvényszék előtt?

A leány lesütötte a szemét.

— Szégyeltem, kérem, megesküdni.

— Lárifári! hátha férjhez megy, akkor a papnak is azt fogja mondani, hogy »jaj kérem, én szégyellek megesküdni?«

Erre aztán lángba borult a leány arca.

— Nem a'. Hanem megfogadtam, hogy csak egy esküt teszek: az uramnak, de azt aztán megtartom halálig . . .

— És mondják aztán, hogy nincs idealizmus a világon!

IRODALOM¹

Kicsoda Krisztus? P. *Roh* atyának, a jezsuiták hirneves provinciálisának egyik pompás kis művét, melyet a hirneves szerző a racionalisták, különösen a Strauss-Revan iskola ellen írt, sikertült fordításban adta ki *Szuszai* Antal, dobsinai plébános. E kis füzet, melynek címe: *Kicsoda Krisztus?* tulajdonképen a keresztény hitnek rövid apologiája. Nem a dogmatikából, hanem az ész fegyvertárából kölcsönzi argumentumait a szerző s munkája úgy van megírva, hogy theológiában laikus ember is megértheti. A munka, melyet megelőz a

szerező rövid életrajza, a budapesti keresztény egyetemi ifjúságnak van ajánlva. Ára bérmentes küldéssel 70 fillér. Megrendelhető szerzőnél Dobsinán vagy bármely kereskedésben.

A magyar kath. énekköltészet a XVIII. századig. Irta Bartha József dr. Megjelent a Szent István-Társulat tudományos és szépirodalmi osztályának főlolvasásai között. Budapest, 1901. 8 rétt, 40 lap. A szerző az általános bevezetés után történeti áttekintést nyújt a katolikus templomi népének fejlődéséről a legrégebb időkől fogva egészen 1651-ig, a Cantus Catholici megjelenéséig, mely az első nyomtatott katolikus énekeskönyv. A továbbiakban jellemzi a szerző az idáig megjelent vagy ismeretes katolikus énekeket nagy vonásokban. Részletesebben szól a katolikus és protestáns énekek egymáshoz való viszonyáról. A protestánsok kezdetben a katolikus énekeket vették át több-kevesebb változtatással, később maguk is alkottak eredeti énekeket s énekköltészetük nagy fejlődést ért el. A katolikusok énekköltészetére is nagy lendületet vett, főképp a Cantus Catholici megjelenése után. Innen kezdve a XVIII. század elejétől bőven beszél a szerző a különféle katolikus énekeskönyvekről s ezekkel kapcsolatban az énekköltészet fejlődéséről és tökéletesedéséről is eléggé világos képet fest. Ara 1 korona 20 fillér.

EGYESÜLETEK.

Az iparos ifjúság felolvasása. A nagyváradai ipartestület ifjúságának önképző egylete, karácsony másodnapján, holnap délután fél 5 órakor tartja *második* felolvasását az Iparos egyesület helyiségeiben a következő műsorral:

1. Elnöki megnyitó. Tartja: ifj. *Cser* János egyleti elnök.
2. Szabad előadás. Tartja: *Dr. Szombathy* István főreálisk. tanár.
3. Hangulatok. Előadja. *Dr. Szöllösi* Ernő.
4. Magyar dalok. Czimbalmos előadja: *Kiss* Sándor.
5. Tizenhárom: Ábrányi Emiltől Előadja: *Varga* Gyula.
6. Egy szegény vándorlegényről. Előadja: *Lucska* Annuska.
7. A légy. Monológ: Emile Guiardtól. Előadja: *Poretonek* Mihály.
8. Ki szerzi a boldogságot. Irta: G. M. Előadja: *Bereczky* László.
9. Magyar dalok. Czimbalmos előadja: *Kiss* Sándor.
10. Mézes hetek. Páros jelenet. Előadja: *Nagy* Mariska és *Kováts* Mihály.
11. Magyar dalok, czimbalom előadja: *Kiss* Sándor.
12. Szózat. Éneklé a közönség.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Szerda: d. u. Boszorkányvár
este: Az ördög mátkája.
Csütörtök: d. u. A bor
este: San-Toy.
Péntek: Cifra nyomorúság.
Szombat: A bolond.

A tegnapi előadás.

Ritka fényes sikerű volt a Szigligeti-színház tagjainak tegnapi fellépte. Sötét háttért az ünnepi komolyságra burkolózó, sötét színház képezett, a tetszetős nézőközönség pedig az egész városból került ki, a mennyiben a tegnapi előadással mindenki meg volt elégedve, még a színügyi bizottság is.

Pedig ez a bizottság arról nevezetes, hogy csak azokkal a komédiákkal szokott megelégedve lenni, a melyeket saját kebelében a saját tagjai adnak elő s a melyen *Somogyi* Károly nem mulat.

Kezdjük magával az igazgató urral. Ocskay brigadéros czimszerepét játszotta, a mennyiben fákat diszitett fel vasas németekkel, mint elődje, az igazi Ocskay. Csakhogy ezek a németek czukorból voltak s harasztal akasztódtak fel egy karácsonyfára, a honnan is hamarosan leszedegette és megette őket egy kegyetlen pinty-urfi: *Somogyi* Béluska, vasárnap délután a hétfői sárkány kegyetlen legyőzője.

Erdélyi a titkár most nem azzal titkolózott, micsoda óriási jövedelmeket szállít be minden este a Nagyváradai Takarékpénztárba. A házi titkolózó szerepét vette át, a mennyiben pár nap óta mindig teli zsebbel tért haza s óvatosan kiürítette tartalmát a fiókba. A titok tegnap este derült ki; a ki kíváncsi rá, kérdezze meg a titkár bájos kis feleségétől, meg a lányától. Annyi bizonyos, hogy a nekik titkon hazavitt ajándékok valószínűbbek, mint a mikről a Nagyváradai Tkptrt gyanúsítják.

Sajnos, a két bájos primadonnának, *Amon* Margitnak és *Székely* Irénnek nem jutott ilyen hálás családi szerep.

Amon Margit az engedelmes kis gyermek szerepét játszotta, a kinek nem lévén férje, a mamának engedelmeskedik s a mama kedvéért csinál karácsonyfát az eddig kapott koszorúból. Hir szerint ez a fa fölött a Széchenyi-szálloda tetjén is túl. *Székely* Irén mama nélkül, egymagában ünnepelt: énekelt. De alig tévedünk, ha azt hisszük, hogy erre az énekre tündérek szálltak elő mindenfelől s úgy énekeltek vele együtt gyönyörű szép karácsonyi énekeket. . .

Kár, hogy nem hallhattam!

Nem ám, mert elém toppant egy vig kompánia: *Bognár* János volt a vezetője, a színpadon a megüledett és megállapodott családapák komor személyesítője. Most ő volt a legvigabb és legfiatalabb! Aztán jött az ügyelő, a ki most egy boros palackra ügyelt, a kordinahuzó egy dugóhuzóval, az elegáns *Pataky* egy fölötté kevésé elegáns (beütött) czilinderrel és a színház személyzetéből mindazok a komoly uri emberek, a kiknek nincs feleségük: vigan, vigabban és legvigabban! Ezek a bodegából indultak ki s az ágyba fognak visszatérni — de ne kutassuk, mikor és minő viszontagságok után! Övék az arany ifjúság arany szabadsága!

Hát a komikusok?

Azok száználmasan komolyak. *Füredi* karácsonyi ajándékol felolvasta családjának a kilencz szobás nagy ur meg a kilencz gyermekes csizmadia épületes históriáját, *Bérczi*, a ki legújabbán előszeretettel ad hősszerelmeseket, a feleségének segített pamutot gombolyítani éss horgolni. *Dési* pedig erőnek erejével vissza akart térni a hősszerelmes pályára s elakarta énekelni, hogy:

Nem parancsol nékem senki!

De két csipőre tett kéz hamar megmagyarázta, hogy a kinek sem a császár, de még a bíró sem parancsol, annak parancsol a felesége!

A *Pintér*-pár sem saját szerepkörét játszotta. *Pintérné*, a kikapós patikáriusnék kitűnő személyesítője a boldogságtól meghatva borult a (színpadon) csapodár *Pintér* mellére és hallatlanul meghatva suttogta:

— Olyan boldog vagyok, hogy csak a magunké lehetek!

Mellettük pedig apró csiribiri szájacskák csacsogtak:

— Beh jó, hogy apa is, anyus is itthon van!

*

Szóval a tegnapi előadás fényesen sikerült. Színészeink nem voltak mások, mint csak — emberek, egyszerű, boldog emberek, a kik örömmel üdvözlék a gyermek Jézus születésének évfordulóját. *Adolár*.

Ma, szerdán délután a »Gascognei nemes« helyett közkívánatra a »Boszorkányvár«-at adják *Székely* Irén és *Amon* Margittal a fő nő szerepekben.

Géczy István kitűnő népszínműve *Az ördög mátkája* ünnepe első napján este kerül színre. A főszerepeket *Orley* Flóra, *E. Kovács* Mariska, *Benkő* Jolán, *Kulinyi* Mariska, *Pintér* Imre, *Bognár*, *Szarvasi*, *Peterdi* és *Bérczi* játsszák.

A csütörtök délutáni előadás *Gárdonyi* Géza hírneves falusi története „A bor“ lesz, a szereplők a régiek maradnak.

»San-Toy« az idei sáson legnagyobb sikerért operett újdonsága csütörtökön kerül színre hetedszer színházunkban.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 88.

Idénybérlet 83.

Ma, szerdán, 1901. decz. 25-én

délután 3 órakor, fél helyárrakkal

Boszorkányvár.

Operett.

este 7 órakor, rendes helyárrakkal

Az ördög mátkája.

Népszínmű.

S Z E M E L Y E K :

Botár Márton gazdag kovács — *Peterdy*
Andor — — — — — *Szarvasi* Sándor
Baricza — — — — — *Kulinyi* M.
Anna, második felesége — — *E. Kovács* M.
Vernes Judith, *Anna* néneje — *Orley* Flóra
Pál Miklós, kovácslegény — *Pintér* Imre
Hirös Fitos Están csiki székely *Bognár* János
Takács István — — — *Füredi* József

HELYARAK: Nagypáholy 7 fr. Földszinti és első emeleti páholy 6 fr. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Körszék 1 frt 20 kr., Tamlászek 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap csütörtökön, decz. 26-án

délután

A B O R.

Falusi történet.

este:

S A N - T O Y.

Kínai daljáték.

MULATSAG

Jogászbál.

Vagy egy hét óta hatalmas nemzetiszintű lobogót lenget a szél a Fő-utca elején, rajta hatalmas betűkkel:

J
O
G
A
S
Z
B
Á
L

1902.

január 8-án.

Nincs az a korteslobogó, mely annyi szívet hozna dobogásba, mint ez a zászló. A hány bájos kis leány arra sétál — s ugyan

melyik ne sétálna arra a déli vagy esti korzón? — mindnek megdobban láttára a szive, mert hiszen jól tudja, hogy az a zászló egy kitűnő mulatságot jelez, az 1902-iki farsang első bálját. Már pedig az első bál minden évben izgalmas, annak is, a ki már tavaly vagy még előbb megkezdte a bálozást. Hát még azoknak, a kiknek a jogászbál első báljuk lesz életükben.

Nem követünk el valami nagy tulzást, ha azt mondjuk, hogy talán soha sem lépett annyi szép leány bálozó sorba, mint az idén. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a jogászbál-soha sem sikerült még olyan jól, mint fog sikerülni 1902-ben. Mert hiszen tudvalevőleg a mint a jogakadémiai élet előtanulmány a komoly életre, úgy a jogászbál is mindenkor a bájos kis leányok első lépését jelentette a nagy bálozás terén. Es az első báloknak rendszeren az a tanulsága marad emlékül, hogy nem is olyan veszélyesek azok a sokat félt »első lépések« olyan tánczosok karjain, a minők a nagyváradai jogászok.

Ezért nem nézik a jogászbált féltékeny szemmel a többi bálók sem. Nem konkurrens, hanem szövetséges bál az, szövetséges első sorban a téli szezon másik, pazarnak ígérkező, előkelő báljának: a *katholikus kör báljának*.

A jogászbál rendezőse a következő meghívót bocsátotta ki:

A nagyváradai kir. kath. jogakadémia polgársága a »joghallgatókat segítő egyesület« javára 1902. évi január hó 8-ik napján a Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok összes termeiben *Jogászbált* rendez, melyre kívül czimzett urat és becses családját tisztelettel meghívja a rendező bizottság. Belépő-díj 4 korona. — Karzat-jegy 4 korona. Kezdeté este 9 órakor. Jegyek előre válthatók: Huzella M., Fábry Testvérek és Czillér Imre urak üzleteiben. Felülfizetéseket köszönettel fogadunk és hírlapilag nyugtáz a rendezőség.

Vigalmi bizottság: Illés István, elnök. Szolcsányi Béla, alelnök. Beöthy Miklós, alelnök. K. Nagy Marcell, háznagy. Géczy Imre, jegyző. Persz Ferencz, pénztáros. Hadházy Kálman, ellenőr. Bálorendező bizottság: Aliquander Ödön, Böszörményi Béla, Blayer Endre, Bodó László, Czuczor Vilmos, Cseresznyés Béla, Cseresznyés Jenő, Daya Endre, Frank Géza, Frankó József, Fábry Albert, Görgey László, Harmathy Károly, Juricskay Barna, Krüger Jenő, Kádár Antal, Kránczly Kálmán, Lukács Béla, Medvigy Mihály, Mayer Emil, Morvay Zsigmond, Ifj. Márkus János, Popovits György, Papp Romulus, Plattner Miksa, Reisz József, Soós Zoltán, Ifj. Szunyogh Péter, Személy Kálmán, Szkalák Zoltán, Szunyogh Andor, Rigó Zoltán, Ifj. Varga Ákos, Ifj. Zigre Miklós.

A katolikus kör báljára már utban vannak szebbnél szebb meghívó- és táncrend-minták. Mihelyt megérkeznek, erről az elnökség a lapok útján fogja értesíteni a rendezőseget, a mely aztán legközelebbi gyűlésén fog dönteni a bál részletei felől. A bált február 8-án tartják meg a Kereskedelmi Csarnok disztermében.

TAVIRATOK

Merénylet Rosewelt ellen.

Budapest, decz. 24. (Saját tud. táv.) Rosewelt köztársasági elnök pénteken *Ohne-Forte* nagykövettel sétált, miközben egy ember eléje ugrott és teljes erővel, mellbe vágta. Az elnök nem veszté el hideg vérével s megragadva a merénylőt egy óriási ütással leterítette. A merénylőt a rendőrök letartóztatták.

A király ujévi üdvözlése.

Budapest, december 24. Az ő csász. és apost. kir. Felségének szánt ujévi üdvözléseket gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnagy és gróf Apponyiné született gróf Scherr-Thoss Margit palotahölgy ő nagyméltóságai, folyó évi december hó 31-én, kedden esti 8—10 óra között veszik át a budapesti királyi várban. Feljárás az alsó négyszögelnél. (M. T. I.)

Politikai helyzet.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) A *Magyar Nemzet* ma esti száma érdekes cikkben foglalkozik az *Osztrák-Magyar-Monarchia* politikai helyzetével. Az osztrák alkotmány fölfüggesztését, kombinációk köréből teljesen kizártnak vesszük. Felmerülhet a kérdés, miképpen alakulnak jövőben a viszonyok. Akár átmeneti, akár ideiglenes szünet következék is be, a sajnálatos esetben megfogják találni a két állam ügyei kezelésének módját s a Pragmatica Sanctioból folyó köteletségüknek eleget tehetnek. Gondoskodni kell a 67-es törvények szellemében, a viszonyok számbavételével, az ország önállóságának kidomborításával, az ország és a Monarchia nagy érdekeinek megvédelmezésével.

Szerencsétlenség egy alagutban.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) A liverpooli villamos vasút egy alagutjában felhalmozott, krezolittal leöntött talpfa meggyuladt. Néhány perc alatt fojtó gőz árasztotta el az alagutat, mely sustorgó izzó kemenczévé vált s az utasokkal telt vonat bele rohant a láng tengerbe. Eddig 6 halottat találtak a borzalmas esemény színhelyén.

A bolgár kormányválság.

Szófia, december 23. A szobranje mai ülésén még nem történt döntés a kölcsön ügyében. Gesov (nemzeti párti) Karavelov miniszterelnöknek tegnap tett nyilatkozataival szemben kijelentette, hogy ő a fejedelem előtt nem mondta, hogy kölcsön nélkül nem lehet kormányozni. Feodorov (nemzeti párti) négy órás beszédében támadta a kölcsönszerződést. A vitát holnap folytatják. (M. T. I.)

REGÉNY-CSARNOK.

A Polanieczki-család.

Irtá: Stenkiewicz Henrik. — Fordította: Kolosváryné-Korányi Ilona.

— Ugyan, ugyan, — szolt Polanieczki. — Szükség esetén visszavásárlom Krzemient. De mit csinál Gatowskival?

— Tanúnak hívtam az esküvőre, nem lenne párbajsegédem?

— Szívesen. Holnap fölkeresem Gatowskit. Ezen szavak után elváltak. Polanieczki Plawiczkihoz indult. Elgondolta, hogy Maszkó s a többiek mind közönyösek reá nézve s ő vele is csak egy lény gondol komolyan, Mária. Erről biztosította a kedves fogadtatás, a melyben menyasszonya részesítette, a meghatott hangon kiejtett szavak:

— Tudtam, hogy el fog jönni, a tea készen várja!

III.

Harmadnapon két kocsi haladt a bielanyi erdő felé. Az egyikben Polanieczki és Maszkó,

a másikban az ügyvéd orvos barátja s második segédje: Kretowski. Ragyogó téli reggel volt, tiszta lég, zuzmarás fák, csikorgó hólepel.

— Polanieczki, — szolt Maszkó, — kérem, ne huzzák a dolgot. Ujjaink a kakashoz fagnak ebben a hidegben. Csodálatos, — folytatta csiptetőjét törölgetve, — hogy az emberek sohasem számolnak egy körülménnyel, a mely pedig minden tervüket tönkre teheti, — s ez az emberi ostobaság. Nem én, de bármily nagy politikus, egy Cavour, egy Bismarck, akinek az emberiségért élni kell, áldozatul esik egy Gatowski-féle hájfejűnek. Megöl-e, nem-e? mit bánom én! De velem sirba száll egy emberöltő munkája! Látom, hogy megfigyel s bátorságot szeretne önteni belém. Ne féltsen. Ismerem az efféléit. Ami idegesít, azok az előkészületek, a többi nem egyéb önérzeti próbánál s csak vérmérséklet dolga. Utálom, gyűlölöm azt az embert s ha meglátom, elfelejtem izgalmam, aggodalmamat, az egész világot, csak azt tudom, hogy ellenségem áll előttem. Megérkeztek. Kocsi jött velük szemben, Gatowski két segéddel; egyikük Jamisz tanácsos. Gyalog indultak a segédek által választott tiszlásra.

A nap az erdő fölé emelkedett. A fák kék árnyéksávokat rajzoltak a hóra, de a nap mind beljebb hatolt. Halotti csend köröskörül.

Az erdőszélen megálltak. Jamisz megtette a békéltetési kísérleteket. Az ellenfelek végighallgatták, majd mintán sorsot húztak, levetették bundájukat s emelt pisztolylyal elfoglalták állásukat.

Gatowski lihegett. Arczkifejezése, kiállása elárulta, hogy csak önuralma tartja helyén s ha ösztönének engedelmesskedhetnék, ellenségére vetné magát, hogy egyetlen ökölcsapással leterítse. Maszkó gyűlöletteljes tekintettel mérte végig.

Megadták a jelt. Egyidejűleg két dörrenés reszkettette meg a levegőt s Maszkó Kretowskihoz fordult:

— Kérlek, töltsd meg újra a pisztolyt!

Lábai alatt vér festette vörösrre a havat.

— Ön megsértült! — szolt hozzálépve az orvos.

— Lehet! Töltsd meg a pisztolyt!

Megtáborodott. A golyó térdén talála.

A párbaj véget ért. Gatowski Jamisz ösztökélésére bocsánatot kér ellenfelétől.

— Lelkem üdvére mondom, — bizonyítgatta később, — hogy pisztolyom magától sült el, én a levegőbe céloztam.

Maszkó egyetlen hangot sem hallott. Sebe nem veszélyes, de fájdalmas volt. Estefelé az idegek feszültsége alább hagyott s elvesztette önuralmát. Mikor az orvos távozott s egyedül maradt Polanieczkival, így szolt:

— Ez is szerencsémhez tartozik. Testileg, anyagilag, erkölcsileg tönkre kell mennem. Ne szakítson félbe. Jól esik egy becsületes ember előtt kitárni lelkemet. . . Még egy-két hét s azon egyénekhez tartozom, akiket gondosan elkerülünk. Ehhez képest mi a testi fájdalom? Ennél a tönkrejutásnál nincs nagyobb gyöttelem!

— De végre is, honnan tudja, hogy házassága dugába dől?

(Foly. köv.)

KOZGAZDASAG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1901. decz. hó 24-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Marha ártáblázat 1901. decz. hó 24-ről. Egy pár első rendű jármás ökör 620—710, egy pár másodrendű jármás ökör 520—590, egy pár harmadrendű jármás ökör 250—500, 1 drb fejős tehén 100—230, 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—250, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—180, 1 drb. veres borju 30—48, 1 drb. fél éves borju 40—56, 1 drb egy éves borju 46—74, két éves borju 68—200, 1 drb hizott sertés 74—130, 1 pár fél éves 32—38, 1 pár egy éves sertés 42—68, 1 pár két éves sertés 74—110, 1 drb igás ló 160—240, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36, 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbor 10—20.

Tiszta buza: 15.60—15.—. Kétszeres buza 13.20—12.40. Rozs 12.80—12.—. Arpa 10.80—10.40. Zab 13.80—13.40. Tengeri: 9.—. 8.60. Borsó 36.—. Lencse 40.—. Bab 14.80. Köleskása 23.50. Burgonya 3.80. 100 kiló lángliszt 28.50. zsemlyeliszt 28.—. fehérkenyér liszt 27.—. barnakenyér liszt 24.50. széna fuvarral 5.60, szalma 1.10 Szalonna 102.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. bútkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84, Lámpaolaj —.80. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.72. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.80, Szesz 2.—. 1 mm. kőso 21.50, nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 68.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—. magyar gyapju —.—. Egy hektoliter óbor 64.—, uj bor 36.—, mész 1.90, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—. kendermag 25.—. köles 10.80 repce —.—, d ó 44.—, mogoró —.—, aszalt szilva 44.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 24, szalona 1.12, sertéshus —.96, juh-hus 68, veres hagyma 16, fog hagyma 50, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 44, mm. bútköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1901. évi decz. hó 24-ről. Tiszta buza körülbelül 600 hltr, kétszeres buza 140 hltr, rozs 220 hltr, árpa 100 hkl, zab 220 hltr, tengeri 450 hltr, burgonya 400 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 370 drb, félhizott 420, sovány 130, süldő 350, malacz 266, hizott marha 37, jármás ökör 370 fejős tehén 250, borju 200, bivaly —, juh és kecske —, ló 240.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A „Tiszántul” eredeti távirata. —

Értéktőzsde

	Budapest, decz. 24.
Osztrák hitel	625 50
Magyar hitel	629 50
Allamvasut	624 50
Rimamurányi	416.—
Magyar jelzálog	433.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

	Budapest, decz. 24.
Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.30
Tengeri	5.14
Rozs okt.	6.69
Zab apr.	6.98
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. decz. 24-én.

Magyar aranyjárdék 4%	118.30
Magyar koronajárdék	94.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1/2%	121.35
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,1/2%	100.70
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.25
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.—
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	93.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	176.50
Tiszszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	147.—
Osztrák járadék papirban	98.85
Osztrák járadék ezüstben	98.80
Osztrák járadék aranyban	118.90
Osztrák korona járadék	95.75
Osztrák államsorsjegyek	141.50
Osztrák magyar bank részvény	15.90
Magyar hitelbank részvény	672.—
Osztrák hitelintézet részvény	656.—
Párisi vista	95.05
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.03
Németbirodalmi márka	117.27
London vista	239.20
20 márkás arany	23.41

A szerkesztését felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet” 5-ik évtársulatának befizetései ünnep miatt szerdán elmaradnak. — A 6-ik évtársulat befizetései holnap, azaz csütörtökön délelőtt 9-től 11 óráig teljesítendők.

KÖNYVKÖTÉS ZET

ÉS

PAPIRKERESKEDÉS.

(Uj bazár-épület, színház felőli oldalon.)

Telefonszám 371. — Összeköttetés egész Bihar-megyében.

Van szerencsém tisztelettel értesíteni a n. é. közönséget, hogy az ujonnan berendezett könyvkötéssel egybekötve papirkereskedést rendeztem be, hol mindenemű *író-rajzszerek, írópapírok, levelező-lapok, levél-papír és koveret, naptárak stb. kaphatók.*

Magamat a mélyen tisztelt közönség szives jó indulatába ajánlva,

mély tisztelettel

SCHMIDT GYULA,
könyvkötő és papirkereskedő.

Belépési felhívás

a „Polgári takaré- és segély-szövetkezet”

VII-ik évtársulatába.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet” 1902. január 1-én új évtársulatot nyit, mely héten át, vagyis 1904. év végeig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után

hétenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, a mennyiben a tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet oszthatékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/5 részét 6%-os kamatláb mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1902. január 4-től kezdődő 7-ik ciklusnak tagjai óhajtának lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlet-helyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz. a.) meelőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1901. október hó.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet”

223 - 8 - 10

igazgatósága.

A 7-ik évtársulat befizetési napjai:

Kedd délután . . . 3—5-ig.

Szombat délután 3—5-ig.

A szövetkezetnek ez időszerint 2500 tagja van, több mint 45000 üzletrészszel.

Kitünő saját termelésű borok

kaphatók lakásomon üvegezetten a következő árban:

1. Ujbor (Nagyvárad karcos) 1 liter palaczk nélkül . . . 32 kr.
2. Ó asztali gyoroki fehér bor 1 liter » » . . . 42 kr.

Finom fajborok:

3. Kadarka (szemelt vörös bor) 1 liter palaczkkal 1 frt — kr.
4. Cabernet » » 1 liter » 1 frt 10 kr.
5. Szilváni » fehér peccsenyebor 1 liter » 1 frt 10 kr.
6. Sauvignon » » csemegebor 1 liter » 1 frt 20 kr.

10üvegen felüli megrendelést házhoz is szállítatok, 1/2 literes üvegek a 3, 4, 5, 6. sz. borokból fele árban kaphatók.

Ugyanezen borok hordóban Hl.-enként tetemesen olcsóbban számíttatnak.

Telefon-szám 406.

230—7—0

Molnár Lajos,

Schlauch-tér, 18.

**Most lehet legolcsóbban
női és férfi fehérneműt, vásznat és asztalneműt
beszerezni!**

Menyasszonyi kelengyék!

Teljes végeladás!

Kunz József és társa czég,

225—0—146

Nagyvárad, Szt. László-tér.

KARÁCSONY.

Rorate Coeli.

Hordozom a bús igát
Mély keserőséggel,
Nappal durván, daczosan,
Átkozódva éjjel.
Elgyötör kegyetlenül
Szívem nagy keserve:
Harmatozzatok, egek,
Balzsamot sebemre!

Uj élethez kezdenék,
Haj, de bánt a régi!
Szeretném és nem tudom
Jobbal fölcserélni.
Nem talállok gyógyfüvet
Utamon semerre:
Harmatozzatok, egek,
Balzsamot sebemre!

Nyomorom csak hordozom
Roskadozó hittel,
Sebemet csak öntözöm
Sűrű könnyeimmel.
Földi harmat mit sem ér,
Lágyabb hulljon erre:
Harmatozzatok, egek,
Balzsamot sebemre!

Endrédi Sándor.

Lélek és vér.

Irtá és a Katolikus Kör decz. 15-iki matinéján
felolvasta: Pálffy Béla.

Mesét mondok, régi időből.
Valahol messze . . . valaha régen . . .
Egy ifju élt. Erőtől duzzadó, munkás, ke-
mény akaratu fiu. Éjt, napot egygyé tett, fáradsá-
got nem ismert, pihenést nem óhajtott . . .
a boldogságot hajszolta.

Valahol messze, . . . valaha régen . . .
Egy leány élt. Szép, mint a nyíló rózsza,
jó mint az áldás. Nappal dolgozott, fáradt a
mindennapi kenyérért s éjjel nem tudott pi-
henni. Ábrándokba szállt ilyenkor lelke . . . a
boldogságot várta.

* * *

Egy orgonavirágos tavaszi napon találkoztak össze. Leszállóban volt a nap. Fent a hegyek ormán sietve villant meg egy-egy elkésett sugár, lent a völgyben már fáradtan dőlt le a sötétség, hamar mély álomba merülve, hogy pihenjen addig, míg fel nem veri újra a hajnal s üzi majd tovább. A meleg, fényes sugár helyett csak a feláradó illat hirdette, hogy tavasz van, május, új rügy, új virág, új boldog élet kezdete.

A hegyek között, egy rejtett zugban házikó állt. Gyertyavilág ragyogott ki az ablakon s egy tiszta, csengő hang dallal töltötte meg az illatos levegőt.

A férfit megállította utjában a sötétség, hívogatta a gyertyafény s mámorossá tette a nóta.

Igy találkozott az ifju és a leány.

* * *

Egy pillanatra megdöbbenve nézett egymásra az ifju pár — az erő és jószág.

Végre megszólalt az ifju:

— Nótád vonzott ide, ne üzz el magadtól. Fáradt vagyok, hagyj pihenni kissé.

És félve szólt a leány:

— Te fáradt? Hiszen erős vagy s szemedből bátorság ragyog. Mi üzhet téged? Mitől menekülsz annyira, hogy kifáradsz belé.

— Nem üldöz senki, de hajt az akarát.

— És mit akarsz?

— Boldoggá lenni.

— Nos és ilyen akarattal, ilyen erővel nem érted utól a boldogságot?

— Nem! Voltam hatalmas. Százak feje hajlott meg akaratom előtt s erőmmel szemben százak remegtek. Ettől undor fogott el. Gazdag lettem s talpnyalóvá lett körülöttem a világ, ettől menekültem. Hires lettem s egymást tiporva bókoltak körül, hogy fényemből rájuk is essék egy sugár s a tömjénezés füstje kábított és beteggé tett s menekültem ez üres világtól. A tudásba merültem el s boldogság helyett száz kételyt hozott. A szerelem hitvány pára csak. Miben lakik hát a boldogság? Te daloltál, lelked ép még, ha tudsz felelni, szólj s elragadom, ha a csillagokba kell is utána törnöm.

És szólt a leány:

— Amikről szóltál, nem ismerem én a nagy dolgokat. Nyugodtan élek, kétely nem gyötör, de a boldogságot én sem ismerem.

A férfi megtörve, csalódva hajtotta le fejét, a leány bánatosan nézett a csillagokra s csalódásuk egy közös sóhajba forrt össze.

Alig hangzott el a közös sóhaj, két szív egy fájdalom, világosság gyult felettük s egy tündér jelent meg.

Én vagyok az érzés, a szív tündére. Ahol két szív együtt sóhajt, az a varázshang, mely felidéz. Tudom, mi üz, mi hajt pihenés nélkül ifju, tudom, mi epeszt leány. A boldogságra vágytok.

Annak titka van.
Arany kell hozzá, nem sok, csak annyi, mely összeolvastva egy gyüszüt töltne meg. Ennyiből ha ketten olvasztjátok, talizmánt kaptok, mely boldoggá tesz. A tündér eltűnt, de ott maradt a remény.

Szólt az ifju:

— Im egy régi láncz. Apántól kaptam s kincseimből csak ez maradt meg. Csináljunk hát tüzet. Én meggyujtom, te éleszd s meg lesz a talizmán.

És forrt az arany, megolvadt a láncz, de nem volt még elég.

És szólt a leányka:

— Egy arany szívet adott anyám, hozzá teszem a lánczhoz. És forrt az arany és éppen elég volt.

De amint megolvadt az arany, kezük megremegett a sejtett boldogságra s a folyós arany kiömlött a formából. Ujjukon végig folyt egy pillanat alatt s többé elválasztani nem tudták kezüket.

Ah! Vége a talizmánnak. Több aranyuk nincsen s kezük is össze van kötve. Többé nem mehet szabadon a férfi s nem élhet megszokott körében a leány.

Búsan szólt a férfi. Magamban sem birtam utólréni a boldogságot, hogyan érem most el veled, ki akadályozol útamban.

Elszomorodott a leány. Megszokott kis féskem hagyjam el miattad?

És újra sóhajjává vált a tündér adta remény. De a sóhajra megint feltűnt a tündér.

És panasza kapott az ifju: Nem fogom elérni a boldogságot, mert többé nem futhatok utána szabadon. Legyen a leányé a talizmán. Hisz övé volt benne a szív — legyen boldog ő.

És szólt a lány. Legyen az ifjué a talizmán. Ő adta hozzá a lánczot, mely majdnem elég volt. Legyen a boldog ő.

A tündér pedig mosolygott.

Balgák vagytok ti. A talizmán egyet nem tud boldoggá tenni, de kettőt igen. És akár-melyik akarna egyedül boldog lenni általa — elvesztené varázsát. Hiszitek-é, hogy egymásban van boldogságotok.

És szólt az ifju pár — hisszük.

Amint ezt kimondták, valami édes melegség futott át rajtuk. A férfi úgy érezte, mintha a leány tiszta lelkéből szállt volna belé egy rész, a leány érezte, mint hatja át az ifju szenvedélyének tüze.

És az ifju nem a leányt, a leány nem az ifjut látta már, hanem mind a kettő a saját boldogságát.

A tündér pedig megáldotta őket.

— Gyermekeim! A kincsből ennyi elég, amennyiből két kis karika készül, a fáradságból annyi, mig egymásra találtak. Mert a boldogság nem egészben él, hanem el felezve két ember szívében. A férfi csupa szenvedély, a nő csupa szív, ha egymásra lel a kettő, az a kis gyűrű egygyé forrasztja őket s új életre kelti. Önzésből, boldogságra.

* * *

Egy szív, egy láncz. Ezekből áll a karika gyűrű. Szeretet és hűség — ebből a boldogság. A lélek és vér egysége — ez a család. Ifju párok, halljátok-e szavam az élet durva zajában?

Vagy csak mese már ez? Amiről úgy beszélünk — ma a praktikus világban — valahol messze . . . valaha — régen . . .

Balikó Józsi.

Irtá: Kines István.

Soha annyi mostohagyereket, mint a mennyi Balikó Józsinak jutott. A felesége persze özvegyasszony volt előbb s Józsi annyit tudott felőle mindössze, hogy csinos jószág, van is pár ezer forintja s a mellé három gyerek még megjárja. A szoba sarkában is föl lehet nevelni őket.

Igy szánta el magát arra a házasságra. Hanem hát szépen megjárta.

Három héttel lehetett a lakodalmuk után. Balikó Józsi vígan fütörészve ballagott haza a

hivatalából, mikor egy asszony az uton csak megállítja.

— Megkövetem az urat — kezdte illendő becsülettel — maga volna az a Balikó József tén's ur.

— Én — felelte ő szokott rövidségével.

— Aki az én komámasszonyomat elvette? Mert tetszik tudni, özvegy Bediné az én komámasszonyom volt ám.

— Az igen szép — mondta Balikó Józsi kicsit kelletlenül, miközben azt a parasztasszonyt méregette s azt gondolta, hogy hiszen szép komaságba keveredett.

— Hát azután csakugyan az ur az a Balikó József tén's ur?

— Én hát — vágott vissza a férfi türelmetlenül — mit akar tőlem?

— A tekintetes urtól semmit, hanem én hoztam valamit.

Bozontos hat-hét esztendő leánygyermeket huzott elő a szoknyája mellől s azt tette hozzá:

— Ezt a gyereket hoztam szeretettel kérem. A tekintetes asszony nincsen oda haza, a cselédje meg nem akarta elvadásolni, azt gondoltam hát, oda adom a tén's urnak.

— Minek nekem az a gyerek? — bosszankodott Balikó József.

— Minek? — ütközött meg a kérdésen az asszony, én nem is tudom, minék, hanem izzé . . . hogy is mondjam, ugy is a tén's uré.

— Az enyém? — tört ki bosszusan Balikó Józsi.

— Az az hogy — javította ki a parasztasszony — a komámasszonyomé volna, de minék utána a tén's ur elvette a komámasszonyomat, hát . . . hát . . .

A parasztasszony elakadt, hanem Balikó a többi már elérte. Nem tudta, dühös legyen-e, vagy nevéssen. Hol a gyereket, hol meg azt az asszonyt nézte. Hanem a végén azt gondolta, mit használna, ha dühösködik is? Legfőleg megnevetik érte az emberek. Legjobb lesz, hogy ha elvezeti azt a kóczost haza, ott azután majd elválják, ki fia, ki gyereke.

El is vállott. Az asszony szó nélkül elvadásolt, hiszen persze, hogy az ő gyereke volt. És Józsi mit tehetett volna? Jó arcot csinált a rossz játékhoz, azt gondolta, eb ura a fakó, jól van no, van neki három mostoha gyereke helyett négy darab. Az is csak elférvalami vaczokban.

Régen napirendre tértek a dolog fölött, időközben elmúlt a nyár is már, hideg szellő zizegett künn a fák tarolt ágai között s olyankor olyan jól esik a fűtött kályha mellett, pipaszó mellett elmerengeni.

Balikó Józsi is elmerengett, alig vette észre, hogy nyílik az ajtó. Azon egy asszony lépett be hatalmas kendőbugyorról az életben.

— Szerencsés jó napot kívánok — köszöntött a vidéki vendég csöndesen.

Balikó Józsi megrezzenve pillantott a látogatóra.

— Mit akar? kérdezte azután megszokott rövidségével.

— Hát kérem — mondta a másik — elhoztam a gyereket. Tetszik tudni beteg, egész lázár a boldogtalan. A mult héten a hideg szél megütötte s mindjárt amolyan rázós hideggel kezdte.

— Törődöm én vele — türelmetlenkedett Balikó Józsi — ha beteg, vigye orvoshoz. Kend, ugy látszik, elhibázta a járást. A szomszéd házban lakik az orvos.

— Tudom azt, tekintetes ur — veté ellen a vendég — hanem hát azt gondoltam, ha én megyek vele orvoshoz, patikába, akkor talán megsokalják a költséget.

— Elég már no — pattant föl Balikó József — hordja el magát avval a gyerekkel, mert én már megsokallom a sok bolond beszédét.

Abban a pillanatban lépett be az asszony. Első tekintetre meghökken. A vendég jutott elsőben szóhoz.

— Beteg a gyerek — mondta féltéken.

— Beteg?! — tört ki ijedten Balikóné s ideges sietséggel kezdte bontogatni azt a

bugyrot. Halvány arcú szőke, fürtű fiúcskát köpesztett ki belőle, ölét kapta s csókolni kezdte.

— Asszony! — ugrott föl Balikó Józsi iszonyu haraggal — talán csak nem ez is a te gyereked?

Választ nem kapott. Felesége csak simogatta a beteg gyermek forró homlokát és egyre csókolta, a hol érte.

— Megbolondulok! — kiáltotta a házigazda iszonyatosan neki keseredve. Fogta kalapját és kirohant az ajtón . . .

Karácsony este volt, a családok ünnepe. Balikónéknál is égtek már a gyertyák a karácsonyfán, a gyermekek — öt darab netto — körül állották s ártatlan szemükből öröm sugárzott. Balikó Józsi, ki időközben meglehetősen morcz embernek mutatta magát, most szintén kiengesztelődött, térdére vette a kis Böskét, lóbálta a levegőben s mesélt neki a kis Jézusról: hol, merre jár, mit csinál Karácsony éjszakáján az egész világon.

Megnyit az ajtó. Egy ember lépett be, kezén kilenc-tíz éves fiúval.

— Dicsértessék a Jézus Krisztus — köszöntött a karácsonyi hangulatnak olyan megfélelőleg.

— Mindörökké Ámen — felelt Balikó Józsi jó szívvél. — Te asszony — fordult a feleségéhez — bizonyosan szegények, juttass nekik valamit.

— Elhoztam a gyereket — szólalt meg éppen akkor az esti vendég — nálunk csak a szegény Jézus jár, azt gondoltam, hadd örüljön Jóska is jobban, ha testvéreit látja s a mamáját megölelheti.

Balikó Józsinak nem kellett több. Ha kigyó csipi meg, akkor sem ugorhatott volna föl ijedtebben. Arcza haragos tüzben égett, keze remegett, hanem azért mégis az asszony nyakára tette.

— Te . . . te gyalázatos! — kiáltotta éktelen dühében — hány gyereked van neked?

— A hány van — pattant föl büszkén az asszony.

Hanem ez a felelet Balikó Józsit csak még jobban elkeserítette. Megszoritotta vas markát az asszony nyakán, hogy a boldogtalan teremtés felsivított fájdalomában.

— Mondd meg, hány gyereked van? — ordította Balikó, ahogy a száján kitért — te . . . te . . . gyalázatos.

— Nem vagyok én gyalázatos — védekezett felesége hangos zokogással — én . . . én böcsületes asszony vagyok.

— Azért tettél lóvá engemet. Azért tartottál csak három kölyket otthon, hogy engem jobban megtéveszthess. No hanem most már kinyílt a szemem, most férjed, mint bírád előtt állasz, azért mondd meg, hány gyereked van még künn a falusi komáknál és sógoroknál? De őszintén beszélj, azt megmondom. Hány gyereked van még?

— Egy sincs már.

— Hazudol! még van egy pár. Még hoznak utána.

— Nem hoznak — erősíti az asszony.

— Ez volt az utolsó kölyked? Igaz hitre mondd, hogy ez az utolsó?

— Hitemre mondom — könyörgött a boldogtalan asszony.

— Esküdjél meg — dühöngött Balikó Józsi — föl a három ujjaddal!

Az asszony fölemelte, de újból visszajuttatta.

— Hát esküszöl, vagy nem! — dörögte magánkívül a férj.

— Nem, nem — védekezett két kezével az asszony — nem tehetem . . .

— Nem teheted? — fakadt ki vészjósló hangon Balikó Józsi — és miért nem teheted?

— Mert . . . mert . . . még egy van — nyögte felesége.

— Hol? — tudakolta tajtékoz ajakkal a dühös ember.

— A szivem alatt — volt szegény asszony utolsó szava. Összeroskad, ha férje föl nem fogja.

A gyermekek hangos sirásra fakadtak. Egy csomóba bujtak, mint a bárányok, mikor farkast szimatolnak. Azt hitték, hogy bántani akarja az a rossz ember az ő mamájukat. Pe-

dig dehogy bántotta. Átölelte inkább és összevissza csókolta. . .

Szegény árvák nem értették a dolgot. Hogyan is értették volna! hiszen előbb a mostoha, most meg az édesapa nyilatkozott meg Balikó Józsiiban.

A búsuló királyfi.

— Irta és a katolikus kör 1901. decz. 15-iki matinéján felolvasta: Dr. Krüger Aladár. —

»Magam bolyongom át az életet!

Kihalt szivemből minden szeretet.

Kihalt, el is temették — odalenn

Frissen felhantolt kis sirban pihen.

Reázokogtam végső könnyeim.

Könnyem sincs már. Csupán a néma kín,

Csak az van most is itt benn én velem —

Magam bolyongom át így életem.

Mással mit oszszam meg fájdalmamat?

Elég magamnak átszenvednem azt.

És mért is fűznék oldalomra mást?

Hisz úgy sem érti az a néma gyászt,

Mely — érzem én jól — örök, végtelen . . .

Magam bolyongok át az életen!«

Volt egyszer egy királyfi, az mondta ezeket. Szerelmes volt szegényke, s meghalt, kit szeretett. Piros pünkösdi rózsza, bohó, szép kis leány — Elhervadt mégis egy bús őszi nap hajnalán.

Búsult is a királyfi utána eleget.

Ábrándozásban töltött napokat, éjeket.

Sírjához menni reggel legelső dolga volt,

újból hozzája indult, ha bealkonyodott.

Virágot vitt magával: szegfűt meg ibolyát.

Egyik jelent szerelmet, a másik titkolást.

S szegény bohó királyfi valóban úgy vala:

Imádtá most is titkon, ki régen meghala.

Meg volt győződve szentül: nem tudja senki sem,

Hova megy mindig útja s kezében mit viszen?

De ez nem ujság; minden szerelmes így teszen,

Hiszen ha vak nem volna, nem volna szerelem.

Egy reggel a királyfi dúlt arczczal jött haza.

Kalpagját elvesztette, kuszált volt a haja.

Fáradt volt és poros volt, villámot szórt szemé,

S a palota haragvó szavával volt tele:

»Magam bolyongom át az életet!

Hallhatta már mindenki eleget!

Az életem már másra úgy se jó,

Utamra nem virág, csak gaz való!

Volt egy virágom, bárhogy ápolám,

Leszakasztották, elhervadt korán . . .

De hogyha hervadt, hogy ha por, ha föld,

Holtan, porában is imádom őt!

Enyém, nem másé! Sírja hantjain

Nem lesz más, csak az én virágaim!

S ma — szörnyűség! — megláttam rajta, ott,

Egy nagy, utálatos liliumot!

Az én siromra más virágja szállt!

Hirnök vágtasson az utcákon át,

Hirdesse meg: minden kicsinyke szál

Apró virágért a díj: kínhalál!

Idegen részvét nem kell! Megvetem!

Magam bolyongom átál életem!«

Dobognak lent a ménék; mind sorba nyergelék.

Hirnök zökken nyeregbe s robognak szertesztét.

Szavuk szárnyán a rémhír már szájrul szájra száll:

Minden darab virágért a díj: véres halál! —

Megindult a királyfi másnap reggel megint.

Persze rég elfeledte heveskedéseit.

A liliumot, halálkint — s egészen helyesen.

Ha nem tudna feledni, nem volna szerelem.

A sir elébe lép — és megint ott egy virág!

Haragjában előtte sötét lett a világ.

Lecsapta ibolyáit, lecsapta szegfűjét

S körülnézett: min töltse rettentő nagy dühét?

Sehol még egy madár sem, még egy bogárka sem.

Lenéz a sirra: ott van megtörve teljesen

Szegfűje, ibolyája — dús szirmuk kusza, rom —

S a harmatban ragyogva pompáz — a lilium.

A paloiába vissza félörülten siet.
»Órség elő! Udvarnagy! kiválasztasz tizedt;
Tíz elszánt, markos ember a sírnál lesbe áll
S holtan vagy élve elfog bárkit, kit ott talál!»

Indulna a királyfi másnap reggel megint.
Persze ismét feledte heveskedéseit.
Kétkednek benne? Jobb lesz jól megtanulni ezt:
Idült szórakozottság — szerelem a neved!

Az udvarnagy jelenti: »Fenséges herczegem,
Mégfogtuk a merénylőt!» Rápillant hirtelen
S nem érti a királyfi. »Merénylőt? kit? mikor?»
»A liljomos . . . »Gazembert! Hol van? élembe!
[hol?]

Ott hozzák megkötözve. Ifjú, bájos leány,
Olyan szelíd, olyan szép és olyan halovány!
Hajlékony természetű az arca szép, finom,
Sugár alak, tündér arc — valódi liljom.

Felé lép a királyfi — de lesíti szemét.
Intene, hogy vigyék el — s leejti a kezét.
Ott állott elfogódva . . . percz múlik percz után. . .
Aztán elkezdte halkán, szívéből, igazán:

»Magam bolyongom átal életem.
Lásd, ezt mondtam és ezt megteszem.
Mondd dörésnek, mondj vakságnak — én
Üdvöm e dőre vakságban lelém.
Szerettem szívből azt, ki most alatt
Aluszik örök, hosszú álmokat.
Ha már nem látom arca mosolyát,
Sírján nézem a szende ibolyát.
Ha el nem mondhatom szerelmemet,
Könnyem szívárogo le, mint üzenet.
S ha a haláltól meg nem óvtam őt:
Sírját védem! Minden közeledőt
Meg kell büntetnem! S mégis lásd, veled
Kivételt tennem inti lelkeket
Egy különös, nem ismert érzélem . . .
Távozz békén. Csak azt valld meg nekem,
Mi vitt a sírhoz? Mért nem engeded
Magam bolyongnom át az életet?»

»Fenség! felelt a leány; felelni nem tudok.
Azt tettem én csupán, csak a mit szívem sugott.
Virág volt ő, virág én — s tedd meg, ha teheted,
Virágot hogy virághoz ne fűzzön szeretet!»

»Igaz; szólt a királyfi. Legyőztél, jó leány.
A sírra ibolyáid vidd békén ezután.
Sőt vidd egyszerre vélem minden nap reggelén
S imádkozunk majd érte mindketten: te meg én.»

Másnap reggel — nem értem; oly furcsa a dolog! —
Nem érzett a királyfi már oly nagy bánatot.
Virágait kivitte s várt a sír oldalán
Reménykedve, ha vajjon eljő-e a leány?

Jött egy szál liljommal; egyebet nem hozott.
Letette a sírhantra, köszönt, imádkozott
S elment. De a királyfi egyet megjegyezte:
Hogy elhunyt kedveséhez hasonlít — a szemé.

Harmadnap a királyfi — még furcsább a dolog —
Azt vette észre reggel, hogy a szíve dobog,
Hogy izgatott, hogy kapkod, mint iskolás gyerek
S ima helyett a sírnál ábrándoz, elmereng.

A lány jöttére már a királyfi arca: láng.
Elkezdte gyorsan, buzgón hadarni: »Miatyánk. . . »
S elakadt, mert a lányon megakadt a szeme:
Mint az elhunyté, épp oly karcsú a termete.

Negyednap a hájában épp olyan volt a szín,
Ötödnap a kacsója épp olyan lágy, kicsin,
S hatodnap a királyfi elesapta hadnagyt,
Ki az élben semmi hasonlót nem talált.

Mondjam tovább, ne mondjam? Egy őszi reggelen
Hazafelé a sírtól úgy mentek kettesen.
Mondjam tovább, ne mondjam? Hogy elértek haza,
Felhangzott a királyfi halk, boldog sóhaja:

»Ketten bolyongjuk át az életet.
Hisz a magány zord s élve eltemet.
Rideg kőszál a pusztá közepén,
Melyet lassanként fűd be a fűvény:
Nem, az nem élet! Ám ha kézbe kéz,
A sorssal két szív együtt szembe néz,
Akkor tombolhat ott künn vész, vihar,
Szerelmünk' látva elesítül, kihál.

Hiszen ha boldogság ég arczomon,
Szemedből kétszeresét olvasom,
S csak félig fáj, mit ketten szenvedünk —
Bolyongjuk hát át ketten életünk!»

Sok év eltelt azóta. Tavasz sok ősze jött.
A síron a megnyugvás szelíd virága nőtt.
S míg hajdan gyászos fű közt tépett szegfű hevert,
Most csacska róza nyílik a néma sír felett.

Ezentúl a királyfi többé nem zokogott,
Holdfényes éjszakákon nem is ábrándozott.
Asszony lett a leányból s mint nemrég megsugát,
Papucs alatt is tartja keményen az urát.

De ezt nehogy besugják a jó királyfinak!
Nincs házi béke másutt, csak a papucs alatt.
Szerelmes férj ezt persze nem látja sohasem —
Hiszen csak a mig vaksi, csak addig szerelem.

Ám egyben a királyfi mégis csak tévedett.
Azt mondta: »Ketten bolygunk majd át az életet!»
Azóta megtanítá boldog tapasztalat,
Hogy egy meg egy nem kettő, de három, négy, öt,
[hat.]

Gyermekek munkája.

Irta: Özv. dr. Személy Kálmáné.

A legszebb családi ünnepen, a mikor a
Jézuska elhozza nekik csillogó ajándékait, idő-
szerű-e szólni gyermekek munkájáról? Nem
von-e felhőt gyermeköröm és szülői gyönyörű-
ség fölé, hogy midőn a felnőtt is szívesen vesz
részét a karácsonyi játékokban, — itt a gyer-
mek munkáját emlegetik?

»Emberé a munka, gyermeké a játék« fog-
ják mondani. Igaz. Nincs is joga senkinek, hogy
megrabolja a gyermekálmot, hogy szentségtelen
kézzel illesse a karácsonyfára »bűbajos ígézetét«.
Nincs is tisztalelkű ember, ki el akarná venni
a gyermektől a játékot és munkát adna kicsiny
kezébe. Sőt azt óhajtáná mindenik, hogy soká
tartson a gyermekálmom, hosszú legyen a játék
ideje és rettegéssel gondol a gyermek kenyér-
kereső — vagy éppen gyári munkájára, kérve
Istent, hogy óvja meg tőle az ártatlan gyermek-
világot.

De van a gyermekek munkájának egy
neme, melyet, ha szeretjük őket, oda kell va-
rácsolnunk a játékaikba, a foglalkozásaikba, mert
testi-lelki jólétükre, jövődől életrevalóságukra
szolgál; mely érdekessé teszi játékaikat, édessé
pih-nésüket s melyet mégis oly kevéssé vesz-
nek figyelembe a karácsonyi ajándékok beszer-
zésénél.

Tekintsünk csak be a karácsonyi meglepe-
tések színterébe mögé s a nélkül, hogy észreven-
nők a sok csecsebecse romlását, a cif-
rán öltöztetett babák otromba testeit, a gyö-
nyörő pléhjátékok silány szerkezetét, meggyö-
zödhettünk róla, hogy a karácsonyi ajándékok
fényes, de nem tartós örömet hoztak a gyer-
mekeknek, hogy inkább fényűzési és rombolási
hajlamaiknak, mint mu kasszer-tetűknek eszkö-
zei lesznek, pedig a »Jézuska« nevében érke-
tek Karácsony estéjén.

Azzal a sok gonddal, tufeszített költsé-
zéssel szemben, melybe a karácsonyi ajándé-
kok a »hőn« szerető szülőknél kerültek; meny-
nyi hiúságot, silányságot, czélszerűtlenséget, iz-
léstelenséget képviselnek s előre látható, hogy
nem fogják a gyermeket állandóan szórakoz-
tatni, annál kevésbbé foglalkoztatni. A gyer-
mek megdöbbenően hamar ráun a legszebb
játékokra is. Nemcsak azért, mert meg van lel-
kében a változatosság után törő vágy, hanem
és főként azért, mert létezik benne az állandó
foglalkozás, a munka utáni vágy.

Utalok azoknak a »ritka« otthonlő mamák-
nak a tapasztalására, a kik maguk nevelik ki-
csinyeiket. Nem otthagyják-e a gyermek sok-
szor legkedvesebb játékeit, hogy részt kérjen
az anya munkájában?

Ha varr az anya, egy kis szövetet, tűt,
czéznát kér s ő is öltöget; ha olvas, könyvet
kér ő is; ha rendezget a szekrényekben, egész
boldog, ha ő is kap rendezgetni valót.

Persze ebben a buzgóságában sokszor nem
támogatható, pedig ennek az utánzásai vágnak

helyes alkalmazásából pompásan kilehetne fej-
leszteni a gyermek munkaszeretétét.

A példa neveli az emberiséget. De éppen
az a veszedelem ma, hogy a családi életben
ritkán terem az a virág, mit a szorgos munka
példányképének nevezünk. Innen van aztán,
hogy egy Örsikére, ki legjobb névnap ajándék-
nak tartja, ha a kávék findzsákat lemoshatja,
száz Valéria esik, ki széttepi babáit és sír
unalmában. Vagy egy Pistára, ki nyolcz óra
előtt két kézre fogva a lapátot, hányja a ha-
vat, száz Roland esik, a ki kilencz óra tájon
fülig beburkolva csuszkál az iskolába, háta mö-
gött a könyvét hordozó cseléddel.

Pedig az az Örsike csak játékból moso-
gat, Pista játékból hányja a havat. Valéria jó
szoktatással nem anná babái öltöztetését, Ro-
land maga elvinné könyvét s egyik sem venné
észre, hogy munkát végzett. És a jövődőlben
Örsike bizonyára munkaszerető háziasszonyává
vállik, Pista pedig dolgos emberré. Arra meg
mérget vehetünk, hogy Valériának nem lesz
inyére az erkölcs tövises utjait járni, Roland
pedig dologkerülő ember lesz, ha nem járda-
taposó.

Igy van az, hogy a gyermek játékaiban
már sokszor ott rejlik jövődől sorsa s a szü-
lők nem sejtik, hogy gyakran az ő példájuk,
az ő kényeztetésük sötétíti ezt a sorsot ked-
venceiknek; másként nem késnének már a
gyermekjátékok idején munkaszeretetet oltani
beléjük s a nélkül, hogy zavaróak a gyerme-
kek játékeit vagy öntudatlanságát, elég korán
előkészíteni az életküzdőlelemre.

Mert mutasson valaki nekem gyermeket,
a melyre nem vár életküzdőlelem. Egyiknek öröm,
másiknak szenvedés lesz osztályrésze, de sze-
génynek, gazdagnak, boldognak, boldogtalannak
a munka fog adni eszközt és jogot a megélhe-
tésre. Ez a létkérdés egyre nehezebbé válik, a
küszködés a kenyérért vagy jólétért egyre iz-
gatottabb. A küzdőlelemhez pedig energia kell,
mit csak a gyermekévekben beoltott munka-
kedv s egy munkás ifjukur adhat meg az em-
bernek.

A mai irányzat fölvehetné, hogy egysze-
rűbb, kényelmesebb mód is van a gyermeket
életrevalónak nevelni: Tanítsuk meg hajlongani,
nagyokat mondani, pózolni s arra, hogyan kell
az embertársat kevés erővel, több ügyességgel
megrövidíteni.

Hadd játszék a gyermek gondtalanul, de
az nem baj, ha lelkében bűn csirája fakad.

Az igazi humanizmus is azt tartja, hogy
megilleti a gyermeket a játék és gondtalanság,
hogy a gyermekkor az élet örömkora. De arra
sürget, hogy korán szokja meg a gyermek a
hasznos foglalkozást, szeresse meg a munkát
öntudatlanul, nem mert javakat szerez vele, ha-
nem önmagáért. Mert a munkaszeretettel nem-
csak kenyérkeresetre, haladásra, n gy tettekre
nyer eszközt, de óvszert is visz magával az élet
zavaros hullámaira, talizmánt a veszedelmek
ellen, mert a hol a munka elvetette áldásos
magvait, ott a bűn nehezen fogan.

Sőt már a gyermekkorban is érvényestül
a munkának tisztító hatása. Az analom, a tét-
lenség órái ugyanis legveszedelmesebbek a gyer-
mekre, mert a rossz ilyenkor csodás gyors-
sággal lopódzik lelkébe. Ha tehát sikerül a gyer-
meket elfoglalni, megóvjuk ezen veszedelmektől
lelkének tisztaságát. Persze ennek nem kell va-
lami országos foglalkozásnak lennie. Legyen
az csak gyermekmunka, ha mindjárt egy játék
keretében is.

Vannak játékok, melyek nagyon alkalmasak
a munkaképv kifejlésztésére. Ilyenek az építő-,
rajzoló-, festő-, mintázó vagy kirakó-játékok.
A gyermek játszik velük, mi közben sokszor
ugyancsak munkát végez, játék közben hozzá-
szokik a munkához s megszereti azt. Ha pedig
apró teendőit és iskolai dolgait is pontosan
végzi, életre kel lelkében a köteleességérzet is.
Igy nő a gyermekekből munkás, köteleességűdől
nemzedék, a nemzet ereje és boldogsága, a mi-
ből kitűnik, hogy a gyermekek munkájának nem-
zetgazdasági jelentősége van.

Még arra is gondolhatunk, hogy sok gyer-
mekben Isten-adta kiváló képesség lehet elrejtve,
mely megcsémisül a gyermekkor tétlenségében,
vagy szárnyra kel egy munkás gyermekkorban
s családok, nemzetek javára válhatik. Bizonyít
e mellett a nagy feltalálók munkás, küzdőlelem

gyermekkora s emeli a gyermekek munkájának közgazdasági értékét.

Es mégis nem a közjóért, nem a haszonért, önmagáért a gyermekért fontos az ő munkája; az ő lelki jólétéért, az ő testi egészségéért szükséges a munkával járó erőfeszítés fejlődő szervezetének. A tétlen, munkátlan gyermek kedvetlen, lankadt, egészségtelen. A munkás gyermek vidám, elégedett; izmai edződnek, erői kifejlődnek. Teste egészséget, munkája rugalmasságot nyer munka közben és fogékonyságot minden jóra és szépre. S a munkás gyermekkor záloga egy munkás ifjúkor, mely megacélozza a fölkelteit erőket s biztosítja az érettkor munkásságát. Mindezt elraboljuk a gyermektől, ha munkához, nem szoktatjuk, de még a jövő békét és megelégedést is, mit csak a munka adhat az embernek, a segítséget a szükségben; a vigaszt a bánatban, az édes örömeiket a jól végzett munkák után, azt az enyhülést az élet küzdelmeiben, mit a munka adhat annak, ki azt még gyermekéiben szereti megtanulni.

Ugyanezért kétszeres dicsőret illeti azokat a munkákat, melyekkel így Karácsonykor a gyermekek meglepik szülőiket, jótévedőiket. Ezeknek értékét a munka jelentőségén kívül az is emeli, mert általuk a gyermek annak tudatára jön, hogy a vett jókért ő is viszonzással tartozik. Különösen ma van ennek fontossága, a mikor a Jézuska már aranyos vesszőt sem hoz s a gyermek még jó magaviseletet sem köteles fogadni a rá pazarolt rengeteg ajándékkal szemben; a mikor a gyermekéiben karácsonyi ajándékokkal elhalmozott szegény követelő lesz a társadalommal szemben s a javak egyenlő felosztásáról beszél.

Bizony egy munkásan nevelt gyermeknek szüntethetné a nyomort is, mely napról-napra fenyegetőbb s mind több terhet ró a humanizmus intézményeire.

Es ha tudnák, hogy a kiknek lelkében ott szunnyadnak a munkaszeretet és és hála érzelmei, a gyermekeknek milyen kimondhatatlan örömet okoz az a munka, mit titokban készítenek szüleiknek, jótévedőiknek: a legnagyobb, legönzletlenebb gyermekbarátok sem csóválják fejüket, ha Karácsonykor a gyermekek munkáját emlegetik.

Dicsőség tehát a gyermekek munkájának, de dicsőség a gyermekek karácsonyi örömeinek is. Hadd gyűljanak fel a karácsonyfa gyertyái. Lebegjen fölötté tovább is a poézis. De a szépséges karácsonyfáról ne csak a szülők bőkezűsége ragyogjon le, hanem a gyermekek jövőjét féltő és biztosító gond, mely belevarázsolja a munkát a gyermekjátékokba, hogy látékká tegye nekik az élet munkáját.

A kis Jézus ajándéka.

I.

Napszállat vala s a falura nyirkos, sűrű köd gomolyogva ereszkedett. A világosságot kereső szemnek jól esett megpihennie a nyugati égbolton, hol a felhőszerűegeken tűzes, vörös fény feküdt végig. Mintha lángja lett volna a nagy kemencének, melyben gyermekek képzelete szerint ajándékait süti a karácsony suhogó szárnyu anyalkája . . .

Iréne, a póstás-kisasszony apró üvegkoczkákra osztott, alacsony ablakából ez alkonyi pirt elgondolkodva nézegette. Mignem András, a póstakocsis, a mint rozoga talyigáján, horpadt trombitáját fujva, a ház elé döcögött, merengéséből kizavarta és a hivatalára emlékeztette — Karácsony estéjén is. Mert e ködös, sáros este éppen szent Karácsony napja előtt járt.

Am a kisasszony a nagy póstát bontogatva cseppet sem haragudott mostan. Hiszen a karácsonyi küldemények változatossága mindenkor mulattatta. Ezuttal meg amugy is bánatos egyedüllét nehezdedt a lelkére, mely elől őrt, hogy munkában találhat menedéket. Így bizony szívesen rakosgatta rendbe a hosszú utaktól megviselt csomagokat, kíváncsian rázogatta ki a zsákokból a leveleket, meg a tömérdek sok ujságot.

Csak András állott szomorú nézéssel az ajtóban. Balkezében nagy időket látott, zsíros süvegét szorongatta, jobbival meg izgatottan simogatta a füle tövét. Nyilván az motoszkált a fejében, hogy a karácsonyi póstát neki még ki is kell hordania.

Egyszerre két hivatalos személyesített tudniillik. Póstakocsis is volt, meg levélhordó is. A mi faluhelyen éppen nem ritkaság.

Ehhez járult, hogy a kisasszony ilyen rendkívüli forgalom esetén a lebélyegzést is vele szokta végeztetni. Most is, már csak a parancsot várta, hogy hozzá fogjon az ügyetlen kezének felette fárastó munkához. A kisasszony azonban ez egyszer mosolyra készítő elszántságát látva, megkönyörült a vénülő emberen.

— Haza mehet András. Hanem aztán egy óra múlva itt legyen ám! . . .

Az öregnek nagy kő esett le a szívéből, Irénke meg annak örült legjobban, hogy egyedül maradt. Így legalább zavartalanul végezhetette dolgát. Régen is érzett már ilyen munkakedvet magában. Izgatottan rakosgatta egymás mellé a csomagokat, leveleket és egyre a maga nevét kereste rajtuk. — Hátha, — hátha talán rá is gondol valaki! Hanem, hiába kereste a nevét, nem találta sehol. Rá ugy látszik nem gondolt senki, de éppen senki. Így hát irigyen, fájó szívvel irogatta az értesítéseket a nehéz csomagokról, piros utalványokról, vastag ajánlott levelekről . . .

A plébános könyveit — pompás, diszes kötetű munkákat — most küldötte meg a könyvkereskedő, az erdész déli gyümölcsöt kapott valamelyik messzeföldi rokonától, a kis osztálytanítónőnek meg szép Madonnás-nyaklánczot küldött a vőlegénye. A módosabb gazdáknak, jobbnévű iparosoknak is érkezett több-kevesebb ajándékok, üdvözlétük, karácsonyi ujságuk. Egyik-másik földhöz ragadt szegénynek valamelyes pénzt, viseltes ruhát egyéb segítséget, vagy legalább egy-egy kusza írásu levelet hozott a karácsonyi pósta. S így.

Csak éppen Saágh Irénnek, a póstáskisasszonynak, csak éppen neki nem hozott semmit. Hasztalan kutatta össze, hiába nézegette végig a csomagokat, az ő nevére egyik sem szólt. Mindössze a lapja karácsonyi száma érkezett meg, még csoda, hogy az is el nem maradt valahol.

Ha már ajándékot nem kapott, legalább egy-két sor írásban emlékezett volna meg róla valaki. De senki, senki! Irigykedve, haragosan csak a másoknak szóló leveleket foghatta kezében. Most nem volt kíváncsi a tartalmukra. Még az ánzix-kártyákat sem bűnégszte végig, még a vasos karácsonyi ujságokra is, a mikből a nyomda friss festékszaga áradt, kedvtelenül ütötte a bélyegzőt és — szokása ellenére — érintetlenül, felbontatlanul dobálta őket halomra.

Az óra eltelt eközben. János kihordta a póstát, Irénke egy-kettőre kiadogatta a küldeményeket. Mindenki kíváncsi volt a magáéra, nem hagyta sokáig a póstán.

Atájra sötétség borult, a mely elnyelte magába az alkonyi pirt s az apró, falusi házak gerendás szobáiban mécsesek pislogó lángjai gyuladtak. Csak a póstás-kisasszony nem gyújtott világot. Ő a sötétben üldögélt, a tömzsi, pöfögő vaskályha tűzébe bámulva s ábrándozva betűlhetetlen álmokról és szép időkről, a mik régen elmúltanak.

Iréne kissé érzélgő, álmodozó lelkű vala ugyanis. Kegyed helytelenül gondolkodnék azonban, ha ezek után ifjú lánykát sejtene benne. Ő, a póstás kisasszonyai ritkán fiatalok és Saágh Irénkét bizvást Irénnek is hívhatták volna már. Valaha szép arczára fáradság ült s a ránczok réme árnyékát ijesztően előre vetette rajta. Szemének megtört a régi varázsa s a bálókban gyakorta megcsodált, formás, fehér vállaira harmincz esztendő sulya nehezdedt.

Nemcsak a vállára, a szívére még jobban ránehezdedtek agglanságának esztendei s most, mikor a Jézuska a jó gyermekekhez küszöbről-küszöbre járt, szomorúságot, fájó bánatot hoztak beléje. Mert neki, szegény magában álló vénkisasszonynak egyedül kelle eltöltenie szent Karácsony estéjét. Máskor mégis csak meghívták valahova a békesség ünnepére. A

jegyzőék kivált. A jegyzőnével azonban ezuttal valami csekélységen összekocczantak Karácsony küszöbén. A meghívás így persze elmaradt. Még ezzel valami túlságosan sokat nem is törődött volna. Magánya ridegségét a részvétlenség tudata: hogy róla még csak egy-két sorban sem emlőkezett meg, — az tette elviselhetetlenné . . .

— Valaha, hej, hiszen másként volt ilyenkor! Persze akkor nem is póstás-leány vala Saágh Irénke, a városi főjegyző jókedvű szép leánya, a ki után az időben serkedező bajszu jogászgyerekek bomlottak.

De sok ünnepi ajándék is hullott az ölébe ama régi, jó időben ilyenkor! Utóbb már szinte haragudott is érte. Mit küldözget neki boldog-boldogtalan? Mikor neki csak egy ember ajándéka kellett! . . . A szőke Apáth Gézáé. Ha egy szál virágot is adott volna csupán, vagy egy tülevelű, illatos fenyőágacska — s ezen kívül semmi mást . . . Pedig küldött, hozzá ám egyebet is, izléses, drága ajándékokat, a lélekben, vagyonban egyformán gazdag fiú. Es a mikor Irénke atyját elföldelték, mikor örökségül, hozományul csak adósság nézett rája — a miért aztán udvarlói, kivált szülők intésére — elmenekültek oldala mellől, akkor legjobban.

Apáth Géza vette rá Saágh Irénkét arra is, hogy a pósta fehérrabszolgaságába hajtsa kényeztetett, barnafürtű fejét és szartos parasztok levelét irányítsa és rosszindulatu pletykáktól rettegve falusi kegyeket hajhásszon. A mire nem mindenki születik . . .

Es, ki hitte volna? Apáth Géza, a ki Irénkének hivatalos működése első esztendőjében — éveknél előtte — a legközelebbi Karácsonyra karikagyűrűt ígérgetett, egyszer csak elhallgatott. Ajándékai elmaradtak és írásai is és a póstáskisasszony feje fölött az ifjuság ideje hamarosan elszállott. Anyja is elhalt aztán, mignem egészen egyedül maradt.

Szegényes szobáskájában ezt most hamarosan elgondolta mind, derűs multja és borús jelene között szomorú párhuzamot vonva . . .

A toronybeli harangocska azonban Áve Máriára kondult s ekkor világot gyújtott ő is. Aztán egykedvűen indult ki a konyhába s vacsora után nézett. Mintha mi sem történt volna lelkében, az est homályában az imént, kicsiny s valaha sokat csókolt, de most a házi teendőktől kissé érdes kezével gépies nyugalommal huzogatta az edényeket a tűzhelyen s főzőkanalával babrálgatott.

Vacsora után csakhamar nyugovóra tért. Lefekvés előtt, szokása szerint elimádkozta az olvasót. Az imádság megnyugvást hozott a szívébe Fájdalmát még sem oszlatta el teljesen. Ugy vélte — s éppen ez bántotta — hogy a betlehemi kised megfélekedezett róla s neki nem hozott ajándékot Karácsony estéjén. Pedig talán sok másnál jobban megérdemelte volna.

S a mint ezen szomorkodva, álmatlanul feküdt ágyában, egyszer csak úgy tetszett neki, mintha alakok bontakoztak volna ki a sötétből. Rég nem látott, többé soha vissza nem térő emberei, képei a multnak, mintha meglevenedtek volna szemei előtt. A némaságból mintha fűzre tündérek csilingelő hangocskáit zsongtak volna a fülébe s a rideg, ijesztő sötétségből mintha illatos szellő libegett volna feléje arczát czirógtatván. Édes emlékek rajzottak e fuvalomban, e hangokban azok szólottak.

Elűzték Irénke szívéből a háborgó indulatokat és békéltető, édes érzelmeket hoztak beléje. Lassan, lassan könyek szívárogtak végig a szomorú aggleány arczán és fehér vankosát áztatták. Sirt, sirt csöndesen, nem fudokolva, görcsös vonaglással, ahogy máskor szokott. Kezét a düh nem szoritotta ököibe, ajkát nem remegtette a harag, csak lassan, szeliden sirdogált. Szeme harmatozása lelki terhét könnyítette és üdítőleg hatott, mint a csöndet, szitáló nyári eső, melynek nyomában újra felemelik fejüket a nap hevéből lankadozó virágok . . .

A szobába aztán nemsokára igazi hangok is hallatszottak. Betlehem-járó gyerekek értek a közelbe s valamelyik szomszédos házból hangzott ki rekedten is, fáradtan is egy kissé az énekük:

Menyből az angyal,
Lejött hozzátok,
Pásztorok! . . .

Az ablakán beszűrenkező énekszóbból Irénke már alig hallott valamit. Szemének felszáradt a könye, pillái lecsukódtak. Keble nem hullámzott, nem pihegett lázasan; nyugodtan, szabályosan lélekzött. Szép, barna haja kuszáltan hullott a nyakába, arczán jóleső mosoly futott végig.

Merengése közben elnyomta az álom . . .

II.

. . . Fényes, nagy templom. Büszkén ragyog a csillár s a kóruson örvendezve bug az orgona. Bokrétás násznép tolong a szentélybe s a virágos oltár márványlépcsőjére arájával térdel a vőlegény. A daliás, szöke Apáth Géza, a ki beváltotta ígését. Szegénységében sem hagyta el szerelmes menyasszonyát s im, most örök hűséget esküsznek egymásnak az Ur házában.

Irénke, ott az oltár zsámolyán, azt sem tudja, mi történik körülötte. Érzi, hogy minden szem őt nézi. Lehet, hogy kíváncsian csupán és örömet látva boldogságát, de talán irigykedve, rosszakaratulag is valamelyik. Egy bizonyos: minden pillantás rája tapad.

Nem látja, csak érzi. Pedig úgy szeretné, ha tisztán látna e pillanatban. Ha láthatja a szép atlasz ruháját, a drága, nehéz selyem, ugyan jól áll-e rajta, a sűrű, fehér fátoly ugyan illik-e barna hajába.

Mert hogy a lányok, hiába, még az esküvés szent pillanatában is csak lányok maradnak és sokkalta jobban hiuk és kíváncsiak ez ünnepi percek alatt, mint egyébkor. De ugyan ki is venné rosz néven tőlük? E fenséges ünnep olyan gyorsan mulik és öröme sohasem jó vissza többé . . .

Am a pap mosolygó, jóságos, öreg szolgálja a jó Istennek, kijő a sekrestyéből s elkezd a szertartást.

Géza férfiasan — Irénkének legalább úgy tetszik — mig ő remegve felel a pap kérdéseire, pedig a szive csak úgy repes a boldogságtól az igen-eket mondván.

S mikor a stóla egy emberéletre összeköti őket, Irénke úgy érzi, mintha valami delejes áram futna keresztül a testén.

Most az eskü szavai kerülnek sorra. Irénke lassan visszanyeri bátorságát és bizalommal hívja segítségül Istent, a boldogságos Asszonyt és a mindenszenteket. Aztán megint megtörik, fátolyozott lesz a hangja, mikor újra kitarja szívének Istent és emberek előtt, esküdve, hogy Gézát szereti.

Elfogódva, de végtelen boldogsággal követi szava az eskető papét.

. . . Szeretem és hogy őtet el nem hagyom, . . . holtomiglan, holtáiglan . . .

Aztán a pap beszél. Szépet, szépen. Egymás gyarlóságairól, egymás erényeiről, az együttéléstől, a gyermekáldásról és a boldogságról.

Irénke csak lenéz a márványlépcsőkre s az ajakát harapdálja. De mikor a beszéd végén fejez a papra, mégis könyes a szeme.

Még akkor is, mikor a templomból a lakodalmos házba hajtának s mikor a bános utczanép szeme elől már ott buvhatik meg az ura oldalán, mondom, még akkor is közel áll a siráshoz és legjobb szeretné, ha nem látna senki s az ura kebelén, csókok között kedvére kisírhathná magát.

Sohasem hitte, hogy álma valóra válik. Csak szeretett, félve, álmodozva, viszonzva, és mégis azt hitte, hogy reméytelenül.

S most, hogy látja, érzi, mennyire alaptalan volt félelme, milyen boldog a családása, nagyon tudna, nagyon szeretne örömében sirni. De ennyi kíváncsi tekintet előtt hogyan lehetne már?

A lakodalmos házban — Irénkére legalább és hihetőleg vőlegényére nézve is — rémitő unalmas, hosszú ebéd következik nem-sokára, a min frakkos, meg Ferencz József-kabátos és többnyire kopasz urak, keskeny, habzó pezsgős-poharakkal a kezükben, egymásután állanak fel ültőkből és költők verseit idézve, bizonytalan menettől, de mindenkori hosszú és mindenkori egyképpen azzal végződő dikiókat szavalnak, hogy: a Gondviselés az

új párt az emberi kor legvégső határáig boldogságban éltesse.

Szerencsére e lakodalmak is vége szakad valamikor. A kocsi a pályaházhoz viszi a fiatalokat, honnan végre megindulhatnak messze dél felé . . .

Egyre ismeretlenebb, egyre szebb tájakon száguld a dűbörgő vasparipa. Egyre kékebb lesz az ég, egyre ragyogóbb a napsugár. Csak az ő boldogságuk ege tisztább, derültebb, csak az ő boldogságuk napja ragyogóbb, melegebb . . .

A kis, falusi templom tornyából három harangoeska hívogat egyszerre. Baharangoznak az éjjeli misére.

A sáros utczán megkészt emberek sietnek s az ablakok alatt, hol szárazabb a föld, lépések dobbannak végig és lámpácskák im-bolygó fénye szóródik az utra.

Egy-egy hangosabb szó, vidám kacaj is hallatszik még legények, lányok ajkáról.

Csönd lesz aztán.

A templomban megkezdődik a poétikus éjjeli mise. Az orgonaszó bűgása messze elhat a nesztelen éjszakában, a karácsonyi ének messze elzsong; egy-két alvó embert talán fel is ébresztenek e hangok.

De Saágh Irénkét nem riasztják fel. Őt a betlehemi Jézuska ringatta álomba. Igen, a kisded Jézus, a kit lefekvésükor méltatlanul vándolt meg a póstás kisasszony, mondván, hogy nem kapott tőle ajándékot.

Mert im neki is hozott. Álmodt, édes álmodt bocsájtott a szemére s mig mások talán elégedetlenül hányják-vetik drága ajándékaikat, ő azalatt mosolyogva álmodhatik arról, a mi-ből sohasem lesz valóság. Szerelmeiről, boldogságról, ifjúsága régen letűnt szép idejéről. Es elhítte megint, hogy valóság lett mégis, a miből ébren olyan sokszor, olyan kevés reménységel s mégis olyan édesen álmodott.

Aludjál, álmodjál szegény, vén kisasszony! A földi boldogság talán egy sem egyéb, csak ábránd, mese, álom . . .

Helvey Lajos.

Válás után.

*Megmondtam én azt tenéked,
Minttha csak éreztem volna;
Hogyha elhagysz, velem együtt
Már e földön jutsz pokolba.*

*De hisz sohsem szeretted te,
Kezedben csak játék voltam.
Eldobtál, s most benne vaggunk
A véghellen nagy nyomorban.*

*Oh, de nagyon fáj a szivem,
Hogy így telik el az élet.
De még százszor jobban fáj, hogy
Azért szeretlek most is téged!*

Auer István.

A számüzött költő szobrai.

Irta: Dr. Némethy Gyula.

Van számkivetés a halál után is. Van engesztelhetetlen gyűlölség a siron túl. A politika nemcsak az élő ellenségekkel számol, de a holtakkal is. Már t. i. azokkal a halottakkal, a kiket nem lehet megölni.

A mi megdicsőtült királynéknak másként gondolkodott. A kinek legremekőbb költeményei a dokolt szíve, a csalódott, megtört lélek forrásából fakadtak s örök vigasztalásai szenvedő lelkeknek, azt hitte, annak egy emberöltővel halála után, megfoghat bocsátani. Ifjú korában keze ügyébe kerültek Heine költeményei. Há-

zassága első éveiben, a mikor az új életviszonyokba került királyi hölgyet csalódások érték. Ezek a versek mintha csak az ő szívének lettek volna vízhangjai! Megszerette az elhunyt lelkét s hű maradt hozzá haláláig.

Mozgalmat indított meg, hogy a legnagyobb német lyrikusnak valamelyik német városban szobrot emeljenek. Egykor Homér szülőhelyének dicsőségeért hét város versengett: most hét város utasította vissza a kérést, hogy e szobornak helyet adjon. Bismarck herceg diplomácia útjára terelte a dolgot, megbotránykozva a fölött, hogy az osztrák császárné a Hohenzollernek ostarának, Heinének hódolni akart. Utoljára, Ferencz József császár és király kívánságára a királyi hölgy kitöröltette nevét az aláírás ivről.

De azért nyilvánosan hódolt költőjének. Szebb helyen, mint a német birodalom akármelyik pontja, derültebb ég alatt, mint amerre német nyelv zeng. Korfu szigetén, déli növények között, szemben a tengerrel, az Aja Kyriaki lábánál áll a költő szobra. Nyílt oszlop-csarnok borul föléje. Kezeiben egy tábla, melyre a költő következő sorait véste a művész keze:

Was will die einsame Thräne?
Sie trübt mir ja den Blick!
Sie blieb aus alten Zeiten
In meinen Augen zurück.

Azt gondolta, jó helye van ott az Adria két hajjai fölött a költő szobrának, a ki először vette lantjára a német múza fölkejtjei között a tengert. Három élet tragédiájának szellemei járnak az Achilleon márványcsarnokai, az örök zöld cyprusok között: az építő királyi hölgyé, szörnyűséges halállal elpusztult fiáé és a költőé, a kit számküzött nemzete életében és halála után.

* * *

A magasztos királyi hölgy halála után is terjesztette kedves költője dicsőségét. Kétség-telen, hogy neki hódolt a bécsi lakosság egy része, a mely fényes emléket emeltetett a nagy német költőnek a párisi Montmartre temetőben, hol hamvai nyugosznak. Ugyanaz a szobrász, kinek műve az Achilleon egyik főkéssége, Hasselriess Lajos a megteremtője Heine új szobrának. Kévéssel az idei Erzsébet nap után, nov. 26-án leplezték le a szép szobrot francia ég alatt, francia földön, melyet a számkivetés lelki és fizikai gyötrelmek könnyei áztattak. A szobrászt Kietz pompáz 1851-ből származó rajza inspirálta, mely 6 évvel a költő halála előtt készült. Fejét lehajtja, szemei csukvak; az arcz ennek daczára tele kifejezéssel, mély-séges bánat, mélabú kinyomataival. A mell-szobor alatt a talapzatot egy lant és egy rózsakoszoru díszíti. A sarkövön remek babérokoszoru van kifaragva. E koszoru szalagjára van véste a dedikáció: Dem Andenken Heine's das freisinnige Wien.

A leplezés Sedelmeyer, a nagy Maecenás elnöklele alatt ment végbe. Az ünnepség francia szónoka Gaston Dechamps Chateaubriand és Alfréde de Vigny melanchóliájához hasonlítja Heine szomorúságát. Csakhogy Heinében a gúny, az ironia mindig felülkerekedik. Mint Figaró, siet nevetni mindenben, de csak azért, hogy ne kelljen keserves könyvet hullatnia. Aztán Erzsébet királyné szellemének hódol a szónok.

Ez a császárné volt az, ugymond, a ki elismerte a művészet uralmát és királyságát, ő adott először hajlékot az Intermezzo szerzőjének, odalenn, Korfu szigetén, mely feleútja Rómának és Athénak. Gyászának sötét fátylai mögé rejtőzve, hányszor vonult vissza az örökzöld park lombjai közé s az Adria azurkék tükreire szegzett szemekkel hányszor ismeteltette kedves költője gyöngéd, keserű sorait!

A francia szónokot a német Max Nordau váltotta föl. Heine szerinte azt az adományt nyerte az égtől, hogy fölfedezte, s föltüntette emhertársai nevésséges oldalait. Amig élt, nyilaival kérlelhetlenül fűdözte az ostobaságot s a szellemi korlátoltságot. Most, hogy nem harcolhat ellenük, ellégségei önmagukat tesztek nevésségesé az egész világ előtt

nem akarva megbocsátani a holt orosz-lánnak.*

A száműzött költő e második szobrának idegen földön történt felállítására és leleplezése újabb alkalom volt arra, hogy a francia szellem meghajtsa zászlaját a német lángelme előtt. Először 1856. február 20-án hódolt meg Franciaország, midőn Heine koporsóját Mignet Dumas Sándor, az öregebb, s Gautier Théophile kísérték a francia írók közül. Amde a második hódolat részben a mi királynénk műve volt, ki életében többször állott a Mont-matre magaslatán, a világváros fölött, a költő sírja mellett.

E magaslaton emelkedik mocsoktalan fehér kőből építve, Jézus szive bazilikája is, melyet a porosz-francia háború után megtört nemzet emelt a szenvedés királynának, Jézus legszentebb szívének a bűnbánó és áhitatos Franciaország — Gallia poenitens et devota.

A bánatos királyi hölgy szívét a nemzet könnyei közt, hogy ne mondjam vére árán emelt templom meghihlette.

Köteményében melyet Heine sírjáról irt, kit bár nem ismert, annyiszor megkönnyezett, azt mondja, hogy a költő lelke már annál van, aki ezt mondotta:

— Jöjjetek hozzám mind, akik küzködtek és roskadoztok, én megenyhítek titeket.

Előttünk magyarok előtt drágák azok a könnyek is, amelyeket Erzsébet királyné Heine sorsa fölött hullatott. Drágák, mert abból a áldott forrásból fakadtak, amelyből a mi nemzetünk fölött hullatott könnyek: egy nagy nemes női, királynői szív gazdag forrásából. Azokra a gyöngyökre emlíkeztetnek minket e könyvek, amelyek fölfakadtak és szépséges szemében megcsillantak a királyi nőnek valahányszor fölséges férje egy-egy a magyarokért ejtett kérését nem találta teljesíthetőnek. Ezek az áldott szemek, melyek tudtak sírni a szenvedőkkel, a beteg ágya felett, mélységes szörnyű gyászukban is fölvidultak néhány percze, midőn a felséges asszony, az ezredévi ünnepek alatt újra, hosszú idő után ismét szemben állott kedves magyar nemzetével. Es ha a szabadság, őszinteség a természetesség szeretetében lettünk egygyé királynékkal, nem hozzá-é ez a költőt is közelebb hozzánk, ki épen ezen érzelmeinek volt, mint a magyar egykor áldozatja!

Heine kedves nekünk is, magyaroknak Nem feledhetjük el, hogy hány kedves órát szerettek költeményei a mi királynénknek. Nem feledhetjük el, hányszor talált enyhet, vigasztalást e szinig keserűséggel telt szív örök-szép siralmaiban.

Nem feledhetjük, hogy szeretett minket és a szenvedő számkivitt költő mint királynénk a keserű napjaiban. Nem feledhetjük soha hogy lantjára vette egykor ügyünket s e gyönyörű sorokat irta rólunk:

Wenn ich den Namen Ungarn hör',
Wird mir das deutsche Wams zu enge,
Es braust darunter, wie ein Meer,
Mir ist, als grüßten mich Trompetenklänge!

Es klirrt mir wieder im Gemüth
Die Heldensage längst verklungen,
Das eisern wilde Kämpenlied —
Das Lied vom Untergang der Nibelungen.

Es ist dasselbe Schicksal auch,
Wie stolz und frei die Fahnchen fliegen,
Es muss der Held nach alten Brauch
Den tierisch-rohen Mächten unterliegen.

* Aussi longtemps, qu'il vécut, il poursuivit de ses traits la sottise et la médiocrité d'esprit. Et après sa mort, il se trouve, qu'il est encore la cause, pour laquelle les gens, qu'il ne peut plus rendre ridicules, semblent prendre plaisir à se couvrir euse memes de ridicule devant l'univers. L'Européen. Samedi, 7 décembre 1901.

Mit hoz a Jézuska? . . .

Irtá: Szabó Ilona.

A mennyezetig érő pazar díszű karácsonyfa rezgő fényessége káprázatos ragyogást ad az elegáns pompával berendezett szalonnak. Lehajló ágai alá a Jézuska ajándékai vannak halmozva, színes selyempapírba gondosan be-göngyölve, a mindegyik darabra rágombostű-zött apróbetűs czédula árulja el, kinek fog ma este nagy örömet okozni.

Szép nagy társaság gyült köré, a ház közeli rokonai, intím jóbarátai. Egy kis baba tiszta csengő hangon, értelmesen ves-sel a betlehemi jászolban szalmán didergő is-teni kisdendről. Csillogó szemekkel, meghatva hallgatják s a komoly, fenséges pillanatban a megilletődött szívek imája fohász-szárnnyon száll az emberiség megváltójának szegény já-szólához.

Az ebédlőbe nyíló ajtóban magas, elegáns fiatalember alakja tűnik elő. Vizsgálódva néz körül és elégedetlenül ránczolja fel homlokát. A bájos, egyszerű kép nem elégitette ki, nem találja egysznek, a lelke, a középpontja hiányzik s e hiányon bosszankodik.

A háziasszony figyelmes szeme észreveszi a szemlélődőt s feléje siet. Czobolyprém-mel szegett sötét meggygyipiros pongyolája pompá-san simul gyönyörű alakjához. Mosolyogva nyújtja kezét, mit a barna fiatalember tisztelet-tel von ajkaihoz.

— Ah, édes Laczi, hát megérkezett? — mondja örömtelt hangon Bánóczyne.

— Most jöttem a hat órással — felelte komolyan Doroghy Laczi, és sietve, tán kissé búsan hozzáteszi:

— Hát Babus hol van?

— Babus? — nevet a háziasszony — tudja lelke, az érdekes gyermek. Nem akar bejönni, mert fáj a szive, ha a karácsonyfát látja. Ezt csupán nekem sugta meg bizalmasan, máshoz nem is beszél. A szobájában van; no menjen, vigasztalja hát meg!

Doroghy Laczi elszaladt, otthagya a szép mamát az ajtóban, ki titkot palástoló mosoly-lyal csak akkor tért vissza a társasághoz, mikor a csendes léptek végképpen elhangzo-ttak a folyosón.

A kis fehér leányszoba ajtaját halkan be-csukva, lélegzet visszafojtva megáll. Erős, ro-busztos, sötét alakja élesen kéri a lágy, puha, csillogó fehérségből. Éles szemei kápráznak, alig találják meg a nagy fehérségben azt, mit oly mohón keresnek: egy mindennél fehérebb, selymes, mosolygós valamit. Lassan tisztul lá-tása, végre teljesen kiválik előtte lelke szerel-mének imádott objectuma. A pamlagon össze-gubbaszkodva ül, kezére hajtott fejjel. Mély gondolatokba van merülve: leánylékének fehér alapra szövött színes, csillogó álmait tartják lecsukva hosszú, selymes szempilláit. A bent-leőről semmit sem tud; a külvilág iránt ér-zéketlenül, csupán lelkében, ennek színes, virá-gos álmoképeiben él.

Doroghy Laczi nesztelenül tesz egy pár lépést előre, megfogja a puha kezecskéket, lehajlik és tekintetével keresi a fénylő csilla-gokat, hátha azokon keresztül beláthatna ő is a finom leánylélek misztikus, csodás álmaiba. Lágyan öleli körül a tiszta, szűz fehérséget, belesüpped egész lényé, könnyűnek érzi magát mint a lélek a megtisztulás után. De az édes álmok rejtve vannak, féltve őrzik a csukott szemhéjak és a lopva jött tekintet nem láthat oda. S így a szerelmes, éles férfiszem a szép vonásokról olvasva, sejti a lányka álmait, sejtése még boldogabbá teszi és mosolyogva szólal meg, hangjában az öröm:

— Csókolom édes kacsoit, Babus!

Babus felveti rojtos szempilláit, nagy, igen nagy csodálkozással s egy hirtelen felvillant, de nagyon rejtgetett kis örömmel és végtelen egykedvűséggel feleli:

— Jóestét.

Meghökken kissé Doroghy: rem így várta. Másképp. Édes mosolylyal, boldogságtól ra-gyogó szemekkel, hogy ezek a gyönyörű aj-kak nyiljanak fel; de a meghatottságtól szólni ne tudjanak. Egy ilyen ki nem mondott üd-vözlést várt; mely mégis mindennél szebben beszél, melynek hang nélkül is szívéhez szóló

csengő hangja van. És itt van, Babus egy unott, sablonos köszöntéssel fogadja. Elcsüggedve, de eszébe jutnak a szép mama szavai és men-ten felderül. Ah, Babusnak vigasztalás kell, ezt nem szabad elfelejteni! Évődő komolysá-gal, de őszinte meleg érdeklődéssel kérdi:

— Hát mi a baj, kis Baba?

A felelet megint az előbbi egykedvűség-gel hangzik:

— Semmi.

— De mégis, Babus?

Babus hallgat, de magában megállapítja, hogy roppant kiállhatatlan — édes fiu ez a Laczi.

— No azt mondja meg hát, Babus, miről gondolkozott most? — makacskodik tovább a kiállhatatlan — édes fiu.

— Semmiről, — mondja halkan, szem-lesütve a kislány, fehér pongyolájának hosszú, legényfogónak csufolt szalagjával babrálva. Egy hirtelen lopva vetett tekintettel meggyö-ződik, hogy ennek az okvetetlenkedő, kíváncsi — édes fiunak remekül álló, de csak azért is — csúf bajusza van.

A csúf bajusz tulajdonosa meg határozot-tan kezd már kiállhatatlanná válni, a végig ké-pes bosszantani ezt az ártatlan — daczos kis-lányt unalmas kérdéseivel.

— Nő legyen őszinte, édes.

Türelmetlenül mondja Babus:

— Nem gondolkoztam! — de e szavak nyomában ott settenkedik egy elnyomott, bánatos sóhajlás, — hiszen Laczinak olyan szép, égő szemei vannak és olyan édesen, épen a szívébe tud nézni velök, hogy minden tekin-tetére olyan különös bizsergést érez odabenn, ami onnan össze-vissza nyargalás a vérében. Rettenetes ez a Laczi, még kihozza az embert a sodrából?

És Laczi valóban rettenetes. Nem türel-metlenkedik, ez nagyon elsőrendű érzés volna az ő érzelmi skálájában. Nála az érzelmi emel-kező első foka: a dühösség. Ez erős vehe-menciával, szilajul szokott kitörni a felforr-t érzések kráteréből; Laczi ur kiválóan művelt uri ember, dzsentrivér, aki négyesfogatának puha üléséből erős, biztos kezekkel tartja fé-ken a rakoncátlankodó szilaj angol telivéreket; most egy haszontalan kis érzés csak nem fog urrá lenni fölötte, olyan nincs, erős kezekkel tartja itt is a gyeplőt s csak hangjában reszket, ami kitörni indul belőle.

Tulajdonképpen kevés az igaz belőle, de egy kis hűhót okvetlen csapni kell, hogy a Babus makacssága immáron megtöressék. És Babus szepeg, reszket és fél; hogyne, mikor milyen keményen beszél Laczi, apa se szo-kott ugy soha, — így gondolja magában.

— Ejnye, Babus, nem megyünk hát sem-mire? Én nem is ismerem magára. Maga kü-lönben már nem is Babus, hanem egy kényes, affektáló — kisasszony! . . . Lássá, én lelken-dezve rohanok haza, majd nyakam szegem, hogy le ne késsem a vonatot, egy percnyi vonatot, egy percnyi időt nem vesztegetek és maga itt kényeskedik. Ezért ugyan kár volt olyan örömmel, édes izgatottsággal hajszolni magam! Sokkal lassabb tempóban is eljutot-tam volna erre az eredményre. A szalon ra-gyog, csillog, vendégekkel tele s Babus kis-asszony nincs ott, Babus kisasszony félre vo-nul, mit neki a Jézuska minden ajándéka!

Babuska ajkai remegnek, szepegve, nagy igyekezettel tartja vissza kicsordulni készülő könnyeit. Elégedetten látja ezt a dühös gaval-ler, jele: hogy Babuska puhul. Amit ezután mond, az már bársonyczirógatás, kedvesen, gyöngéden érinti a finom, érzékeny fülecs-kéket.

— Babuska édes, miért vonult ide a ma-gányba? Hisz tudhatja, hogy a karácsonyfa nekem nem karácsonyfa, ha az én fehérlelkű angyalom nem mosolyog mellette. Hát miért nem volt ott édesem?

A könnyes szemű kislány küzködik magá-val: sírni is szeretne, igen de szégyel; ki is akarná mondani, ami napok óta agyába fész-keledött, jaj de mit szól hozzá Laczi; meg fél, hogy szavait nyomon kísérik a könyvek is, s így oda minden hősiesség. No de csak azért is megmutatja, hogy már nem gyerek és ször-nyű komolysággal, de palástolhatlan szomorú-sággal mondja:

— Minek, hisz' ugyis meghalok! . . .
— Mi az, Babus? — kiált fel Doroghy
— micsoda nagyszerű elhatározásai vannak
magának! Engedje, hogy meggratuláljam, —
teszi hozzá tréfás iróniával.

— Ne csufolódjék, — mondja sértődötten
a kisleány.

— Isten ments, édesem! — de azért bo-
csásson meg: ha nem szeretném és tisztelném
oly bensőleg, pompásan tudnék ezen a nagy
elhatározáson nevetni.

— Tessék! — makacskodik Babus meg-
döbentő komolysággal.

— No beszéljünk okosan, drágám, — ve-
szí szelidebben a hangot Doroghy — hogy ju-
tott erre a rémes, kiáltó sárga színekkel tar-
kázott elhatározásra?

— Sehogy, csak én tudom.

— Honnan tudja?

— Tudom.

— Eh, tudom, tudom! Kis vadgalamb. Vi-
gyázzon, mert én meg mindjárt szarka leszek,
még pedig nem tagadva meg azt a tulajdonsá-
got sem, hogy a fényes tárgyaknak elrablója
legyek. Én előttem pedig — folytatja hize-
legve czirógatva a kis fehér kezét — magánál
fényesebb, drágább valami nincs a világon. . .
De azért, mielőtt meghalna, — incselkedik a
békültni kezdő kis makranczossal — vallja meg
szépen nekem csillogó kis szívének sötét bá-
natát. Ha megmondja őszintén, én jogaim gy-
akorlásával fogom eltüntetni a maga édes köz-
ségéből azt a buta, sárga rémet; de ha nem
lesz őszinte hozzám, csak azért is — ezt Ba-
bustól tanultam — paktumra lépek vele,
hanem a kijátszott magácska lesz ám édesem:
örökké kell élnie, én nem engedem meghalni
soha! . . .

Itt már Babus megjedte igazán. Hogyne,
még meghal ez az édes zsarnok, ez a csu-
nya, rossz fiú. És nem tud tovább ma-
kacs lenni, rimánkodik és vall töredelmesen:

— Ne bántson, Laczi, édes jó Laczi!
Nem érdemlem én ezt, hiszen maga olyan
rossz. Hogy tehetted azt, édes Laczi? Elmegy
és nem is mondja meg. Oda van majd két
hétig és én nem is tudom hol, merre. Apától
hallottam egy ebédnél valamit, de ő is hogy
beszél: minden szava a szívébe szűrt. Azt
mondta: hm, hm, így lesz a gyerekből ember.
Itt van e, a Laczi is már nőülni akar. Azért
ment hát haza? Egy kis parlamentirozásra.
Persze, valami szép kis fruska belecsücsült már
annak is a szíve közepébe; mit tevő legyen
hát? . . . És hamiskásan vágott szemével fe-
lém, mikor azt mondta: Na kisasszony a híres
udvarlód! — Istenem, hisz' tudja, hogy szo-
kott beszélni.

Akadozva, halkán beszélt Babus, sürü kö-
zökben meg-megállva, mert ezek a könnyek,
óh Istenem, hogy mindig is okvetetlenkednek!
. . . Doroghy csöndes mosolyt rejt bajusza
alatt s úgy suttyomban elismerést szavaz, sőt
babérkoszorúval övezi homlokát a becsületes
szövetségeseknek. Igen ám, de az elismeréssel,
képzleti koszorúzással sietni kell, mert Babus
sir, keserves, fájdalmas zokogással, úgy, hogy
a mosolygó gavallérba is belefagy egyszeribe
minden pajzánság. Megilletődve törülgeti a
szép szemeket, édes szavakkal csittítgatva a
síró babát. Szívére fektetné a bájos fejcskét,
hogy lázas, szerelmes dobogása sugja meg a
boldog vallomást.

Zsebéből kihuz egy kis bársony dobozt s
a végnélküli boldogság csillogó szimbolusát
huzza a puha, fehér ujjacskára. Égő csókokkal
halmozza el a türelmes ujjacskát és remegő,
lágy hangon kéri a csodálkozó kislányt:

— Babuska édes, nézze mit küldött a kis
Jézuska! Fogadja el tőle és örüljön egy kicsit
. . . és Babus, viselje ott örökké, azon a
drága kis helyen, a hova a maga rossz La-
czija tette.

A szép szemekbe néz és felderül szíve az
ott derengő boldogság láttára. Babus elé tart-
ván a dobozát, tovább kéri:

— Édes, nekem is hozott ám valamit a
Jézuska. Vegye át tőle drágám és maga adja
ide nekem. — Odatartja ujját és Babus mo-
solyogva, de még könnytől kissé homályos sze-
mekkel, min keresztül tört a szívből felszökő
boldog érzésnek gyönyörű tiszta, nemesen

fénylő ragyogása, huzza föl a másik szimbo-
lumot.

Megcsókolja a piros ajkakat s e fenséges
pillanatban a szűz fehérségtől körülölelve, csak
a most született bethlehemi kisedet isteni szíve
örökdiik felettük.

Néhány percz mulva már édes közelség-
ben egymáshoz simulva mennek a karácsony-
fához, hogy boldogsággal telt szívük hála-
imája innen szálljon a kisedet jászolához.

Babus ihletet mosolylyal öleli át édes
anyját, enniavaló pirulással mutatva kincsét:

— Nézd anyuskám, mit hozott a Jézuska!
— s úgy látszik, mintha egy parányi, nagyon
boldog dicsekedés is volna hangjában.

Bánóczy évődve szól oda leányához, göd-
rös állacskáját megcsipve, mélyen a sze-
mébe néz:

— Ejhal hát te vagy az a bizonyos kis fruska.
No ki hitte volna a kis Babusról? . . . És
Babus pipacsra pirulva, roppant zavarba jön.

Tardos Gerzson nagybácsit is csábítgatja
a kártyaasztal mellől az a csillogó valami. Oda-
megy Babushoz s miközben csodálkozva nézi
a finom ujjacskán a ragyogó karikagyűrűt,
meglepdőve felkiált:

— Ejnye, teringettét galambocskám! hát
ilyen szép kis jószágokat is hoz a Jézuska? . . .

Az estharang.

Az estharang, az estharang!
Oh mennyi regét mond nékem e hang!
Az otthon, a szép kor leng körülem,
Hogy utólszor érte zenéje fülem!

Ah elmerülének e vig napok!
Sok szív, amely akkor vígadtott,
Homályba, esöndbe szunyad alatt,
S már nem hall téged, estharang!

Igy lesz, ha én is elmenék,
Cseng-bong tovább is lágy zenéd,
Mig más poéta-verte lant
Dicséri szavad, szép estharang!

Moore.

A szentírás és a növények.*

— Tanulmány. —

Irla: dr. Kontur Bela.

„ . . . Benedicite omnia ger-
minantia in terra Domino! „

(Dán. III., 76.)

A keresztény világ szent könyvei, melyek
Isten ihletése alatt irattak, a hitek lelki épü-
léseinek és hő tisztelőtének tárgyát képezték
mindenkor, sőt azoktól is tiszteletet követel-
nek, kik a pozitív hit terén kívül állván, az
észre szoktak hivatkozni. Az Anyaszentegyház
a szent könyvekről azt mondja, hogy e szent
könyvek égi kincsek, a melyet a Szentlélek
bőkezűsége nyújtott nekünk. Én, az Istenségnek
egyszerű hitvallója, a növényeknek váltig hű
barátja, fogságom alatt többször átolvastam a
szent iratokat, melyekből annyi, a bánat terhe
alatt dobogó szív merített vigasztalást, szám-
talan kétkedő nyerte vissza lelki nyugalomát s
nekem is megragadta figyelmemet az a benső
viszony, mely a szent könyvek szövege és a
növények között fönnáll.

Isten az első emberpárt a paradicsomba
helyezte, mely egy gyönyörű kert volt, tele
jónál jobb gyümölcsökkel termő fákkal, cserjék-
kel és virágokkal. Buzgó német szerzetesek a
középkor végén leírják, hogy »a ligetek pázsit-
ján liliumok, rózsák, ibolyák és gyöngyvirágok
nőnek, fülemülék és pacsirták énekelnek éjjel-
nappal«. Összűleinknek táplálékát nem az állat-

* Mutatvány szerzőnek saját alatt lévő »Kisebb
tanulmányok« című könyvéből, mely a karácsonyi
ünnepek után fog megjelenni.

világ szolgáltatta, hanem a növények. Ez ki-
tűnik az isteni parancsból is, mely ekként
hangzott: »A kertnek minden fájáról eheiel;
de a jó és gonosz tudásának fájáról ne egyél;
mert a mely nap róla eszel, halandóvá leszel.«
Mi volt ez a fa? nehéz meghatározni, bár már
kis deákkorunkban úgy hallottuk, hogy ez
almafa volt, pedig ez a szövegből nem tűnik
ki. Paksi Szathmáry Mihály uram (1681—
1744.) erősen vitatja, hogy az édenkertben a
tudás fája szőlőtő volt. Ridley Károly, a ki
évek óta foglalkozik a Szentírásban előforduló
növényekkel, azt állítja, hogy Palesztinában
almafa nincsen s így talán ősi barackra
(Persica vulgaris Mill.) kell gondolnunk. Mint
tudjuk, ősszűleink nem tartották meg a pa-
rancsot s megízlelték a tiltott gyümölcsöt s
elvesztették Isten kegyelmét. Azonnal szégyen-
leni kezdették meztelességüket s fügefalevéllel
fódték be magukat és az éden b-krái közt rej-
tőzködtek. Az Isten azonban előhívta őket s
miután a kígyót megátkozta s Evának mondá,
mi vár rá és gyermekeire, így szólott Adám-
hoz: »Töviseket és bojtorjánokat terem neked
a föld«.

Az első áldozat, melyet a földön Istennek
bemutattak, szintén a növényvilágból került ki.
Kain t. i. ki földmives vala, »a föld gyümöl-
cseiből ajándékot vive az Urnak«.

Az emberi gonoszságtól megsértett Isten,
midőn vízőzönnel el akarta törölni az embert
az oktalan állatokkal együtt, Noénak zöld le-
velű olajfaág (Olea europaea L.) képében adja
tudtára, hogy a vizek lepadtak s ő nemsokára
kiszállhat feleségével, fiaival és azok feleségé-
vel a bárkából, mely gopher-fából (Cap-
ressus sempervirens, talán Juniperus excelsa
készült.

Midőn Abrahám a három angyal egyiké-
ben ráismert a két angyaltól kísért Urra, föl-
dig hajolt és mondá: »Mossák meg lábaikat és
pihenjenek a fa alatt«. Es midőn az idegenek
elé adta a tejet, vaját s az elkészített gyenge
borjухust s a három idegen lakmározni kez-
dett, ő ott maradt a terebélyes fa alatt. A
kos, melyet Izsák helyett föláldozott Abrahám,
szarvaival egy tövisbokorba volt fönnakadva. A
fák, melyeket Abrahám Ber-Sabában ültetett,
nyilván tamariszkusok (Tamarix Gallica L.)
voltak, melyek — mondják — a Jor-
dán alsó folyásánál tömérdek számban
nőnek.

Egy tál lencséért (Ervum Lens L.) ígérte
oda a könnyelmű Eszau öcsésének elsőszülötti
jogát. József Jákób fia, álmában kévéket kö-
tött a szántóföldön s Fáraó börtönében a fő-
pohárnok szőlőtőről álmodik, melyen három
vessző volt, melyek bimbóztak, virágoztak és
édes gerezdeket teremtek. . . Mózes I. könyvé-
nek 43-ik részében Jákób fiait testvérüknek,
Egyptom alkirájának fenyőviaszt, mézel, illa-
tos fámérgát, mirrhazsengét, terpentint és man-
dulát visznek ajándék gyanánt. Eszther könyve
szerint illatos mirrhakenőcseszel (Cistus creti-
cus, Cistaceae, Ladanum) kenettek hat hónapon
át a perzsa nők, mielőtt a király elé vezették
őket. Az istentiszteleti füstölőbe Jehova pa-
rancsára egyéb fűszereken kívül átlátszó tűm-
jént kelle tenni s ennek illatával élni ember-
nek halálbüntetés alatt tiltva volt.

Johabéd gyékényből font és szurokkal
(zepheth) vízátthatatlanná tett kosárba helyezte
fiát, később izrael népének megszabadítóját,
bölcs vezérét s így tette le a Nilus sásai közé.
Az Ur Mózesnek égő csipkebokorból adja a
parancsot, hogy menjen a királyhoz és kívánja
tőle, hogy az izraeliták elhagyhassák Egypto-
t, hogy a husvétii bárány mellé kovásztalan ke-
nyeret és vad- (keserű) salátát tettek a zsidók,
midőn a nagy utra készültek és egy kötés
izsópót (Origanum-féleség) kelletett a bárány
vérébe mártaniok. Az Ur mannával táplálta az
izraelitákat, míg meg nem érkeztek Kánaánba.
A frigy-szekerényben mint ereklyét tartották:
a tizparancsolat két kötébláját, egy kevés
mannát és Aron kivirágzott vesszejét. A képek
Kánaánból oly nagy szőlőtőrt hoztak, hogy
azt két ember vitte rudon és Zakariás III., 10.
verse a nyugalomról és békéről akarván képet
adni, mely a Messiás által szerzett kegyelem
következménye, ekként hangzik: »Az napon,
ugymond a seregek Ura, a férfiu elhija barát-
ját a szőlőtő alá és a fügefafa alá«. A szodo-

maiak és gomorrhiaiak szőleje alatt, melynek fűrtje csupa méreg és bogyói epekeserűek, nyilván azt a csucsorféle növényt kell értenünk, melyet népünk ebszólóknak, zolnának hív, mely — mint az utazók bizonyítják — a holt-tenger partján ma is közönséges.

A vérontás nélküli áldozatnak anyagát, mely az Oltáriszentségnek vala élőképe, a növényországból vették és pedig a búzát (khittah) akár természetes alakban, akár mesterségesben, mint liszt, pogácsa, kenyér, lepény stb., továbbá bort, olajat, tömjént. A Szentírás a törvény fölfogása szerint beszél tisztátalan emberekről, tisztátalan állatokról, melyek arra emlékeztették Izraelt, hogy a vétek büntetése nemcsak az emberre száll át, de a vele viszonyban lévő természetre is. Azonban tisztátalan növényekről nincsen említés.

A pusztai vándorlás emléknepjé az izraeliták falombok- és galyakból készült sátor alatt töltötték, örömkönnel azzal adván kifejezést, hogy kezeikben a legnemesebb fák gyümölcseit, pálma és egyéb fák ágait hordozták, helyesebben mondva a pálma lombját (mert ága ritka pálmaféleségnek van). A gabonaféleségek és hüvelyes vetemények közül előfordulnak a Szentírásban: a búza, alakor (kuszemeth), árpa, köles, lencse, paszuly. Az utóbbiból Ezékiel tanúsága szerint kenyeret is készítettek. Midőn a nép az arabs pusztában visszakívánozik az egyiptomi húsos fazekakhoz, emlegetik a halakon kívül az ugorkákat, dinnyéket (valószínűleg a görög dinnyét, melyet az arabok batetchnek neveznek s a bibliában e név alatt fordul elő: abattichim), vöröses pórhagymákat és a — foghagymát (sumim).

A bírák könyvében igen kedves loatán meséje a királyválasztó fákról, melynek személyei az olajfa, a szőlőtő és a galagonya. Salamont a királyok III. könyve oly bölcsnek mondja, hogy túleszen az egyiptomiak és keletiek bölcseségén s ez állítás azzal indokoltatik, hogy a koronás bölcs ismeri a növényeket a libanoni cedrustól az izsópig, mely a kőfalból nő ki. Sámuel II. könyvében írva vagy, hogy midőn a zsidók a filiszteusokkal háborút viselvé, az utóbbiak a Rafaim-völgyében táboroztak: Dávid parancsot vőn az úrtól, hogy kerítse be őket s a körtvélyfák (néhány fordítók szerint: szederfák) felől támadjon s akkor kezdje meg a harcot, midőn a fák tetején susogást fog hallani.

Salamon a templomépítéshez czédrus- és ciprusfákat használ s Dávid hangszeri ciprusfákból készültek, nemkülönben lándzsákat is készítettek abból. Sirák fia Simon főpapot dicsérvén, azt mondja felőle, hogy olyan mint a termékeny olajfa, mint a magasra emelkedő ciprus. (Sir. fia, L. 11.) Zakhariás egyik víziója alkalmával pejlóvon ülő férfiut pillant meg mirtusok között. A királyok IV. könyvében a bogácskóró fia számára feleségül kéri a czédrusfának leányát és az erdei vadak eltapodják a kórót. Ruth, az ifju özvegy kalászatokat gyűjt, midőn az istenfő B. oz megkedveli s aztán feleségül kéri s anyjává lesz Obednek, nagyanyjává Isainak, akinek fia Dávid, a szent és nagy király, kinek családjából született az Üdvözítő, illetve édesanyja: a boldogságos Szűz.

Az Üdvözítőről a próféták, mint Jessze gyökerének hajtásáról jövendölnek. Sirák fia személyesített bölcseséget zengvén, azt mondja,

hogy felnő, mint a platánusz a víz mellett az utcákon; virágozik, mint a rózsaszőlőtő; illatozik, mint a fahéj és illatozó balsam.*

Es még számos gyönyörű hely van az Énekek énekében, a prófétáknál, a zoltároknak, a példabeszédek könyvében, melyek a növényvilágra bírnak vonatkozással. Sirák fia L. 8., a főpapi díszet olyannak monja, mint a minők a virágozó rózsák tavasz napjaiban, mint vízfolyamnál a liliumok. Hogy a zsidóknál is szokásban volt dáridók alkalmával a főre rózsakoszorúkat tenni, kitűnik a bölcsesség könyvének II. 8. verséből, hol a tobzódó így szól: »Koszorúzzuk meg magunkat rózsákkal, mielőtt elhervadnak.« Ruben, Lia fia, midőn búzaaratás idején a mezőn nadragulyát (dudaim) talált, azt anyjának adta s az a hit lévén a zsidóknál, hogy a nadragulya a meddőség ellen hasznos szer, Rákhel lemond férjéről s Lia ötödik gyermekének lesz anyjává. Az Énekek énekében (VII, 13.) szintén előfordul e szó, melyet madragórának fordít Tárkányi, mely illatozó növényt jelent s az ara hő vágyainak képét alkotja. Jób fölpanaszolja, hogy az emberi nem legaisóbb és legmegvetettebb osztálya űz gúnyt belőle, mely szükség és éhség miatt füvet evett és sóskát szakgatott a bokrok közül s rekettyegyökér vala éke. Illés próféta, midőn Jeidbel elől a pusztába menekül, egy gyalogfenyő árnyékában pihen meg s elalszik ottan. Az Énekek énekében előfordul még a nárdus, e y illatos növény, egy Azzsiában honos valerianaféleség.

Jákobaak fiai datolyákat vittek Egyiptomba s a manna, melyet az Úr a mennyből harmatoztatott le, olyan volt, mint a koriandrummag (*Coriandrum sativum* L.) Hirámnak hajói ébenfával megrakodva jönnek és az Énekek éneke említi a sáfrányt s az epe, melyet eczettel Krisztusnak nyújtottak, a héber »Rosch« szóból következtetve mákfaj volt, talán a *Papaver setigerum*.

Az Izaiás prófétánál (XLI, 19.) kétszer is előfordul (másodszer LX. 13.) a puszpáng, mely és a *Buxus sempervirens*; valószínűleg nem azonosak, mert a puszpáng és a hárs déli égaj alatt nem tenyésznek.

A királyok IV. könyvében (IV, 39.) írva vagy: »Es kiméne egy mezőre, hogy zöldegeket szedjen; és olyasmit talála, mint a vadszőlőtő és arról vadlőköt szede és megtölté palástját és visszatérvén, belemetélé a zöldeges fazékba; mert nem tudja vala mi az.« Azután kitöltötte társainak, de azok oly keserűnek tapasztalták, hogy azt hitték, miszerint halál van a fazékban. Ez nyilván *Citrullus Colocynthis* (*Cucurbitaceae*) volt, mely Gilgal körül nagy sokaságban fordul elő.

Az újszövetségben szintén nagy és elsőrangú szerep jut a növényeknek. A napkeleti bölcsék elindultak Jeruzsálemből Bethlehembe, hol az isteni gyermek vala s aranyat, tömjént (*Boswellia thurifera* és ezzel rokon növények illatos nedvét) és mirrhát (a *Balsamodendron Ehrenbergianum* Berg. fűcskának gyantáját) viszuek ajándékol. Jézus első csodatétele az volt, hogy a kánai menyegzőn a vizet borrá változtatta át. Jézus példabeszédei és hasonlatai közül a legszebbeket a növények országából vette. Így hivatkozhatunk a mezők liliumára, a mustármagra, a jó magra, a búzára és konkolyra, az aratásra, fügefára et sic porro. A bűnös asszony könyveivel és drága kenettel öntözi az Úr Jézus szent lábait s az isteni Mester így feddi a farizeusokat: »Jaj nektek, farizeusok! kik tizedet adtok a mentából, a rutából és minden veteményből, és elhagyjátok az itéletet és az Isten szeretetét. Őt árpakenyérrel és két halacsával Jézus több ezer embert vendégel meg a pusztában s a tanítványok a hulladékokból 12 kosárral szednek össze. Midőn Jézus bevonult Jeruzsálembé, a nép hozsannázik s lombokat vág le a fákról s elébe hinti. Midőn Bethániában Simon házánaál időzik, Mária, Lázár nővére kalásznárdus kenetet önt a Megváltó fejére s a jó illatú kenetet Judás háromszáz tízesnél többre becsüli. Jézus kínszenvedése az olajfák hegyén kezdődik s a katonák csúfságot üzendők, nádszálat adnak kezébe, tövisekkel koronázzák meg s mielőtt meghalna a keresztnek fáján, mirrhás bort nyujtanak, hogy eltompítsák érzeit, de nem fogadja el s Anyja, a »titkos reményű rózsá«, szívzúzottan nézi szent Fiát. S midőn a drága testét a gyalázatnak fájáról levették, Nikodémus mirra- és aloévegyítéket hoz magával, hogy zsidó szokás szerint a holttestet azzal behintsek. Ennek az aloéknak nincsen semmi köze a mi gyógyszerészeinktől kapható u. n. alonval, mert ez a *Lignum Aloés*, *Aquilaria Agallocha* fája, melyet krávan tevéken hoztak Indiából több ezer mérföldről s Keleten ma is füstölőnek használják.

Jelentőségre mégis az Oltáriszentség szerzése hívja föl legnagyobb mértékben csodálatunkat s örök hálánkat az isteni Kegyelem iránt. A kenyér szinét választja az Úr, mert a búza legnemesebb és legtisztább jelképe a mennyei eledelnek s Krisztus vérévé a bor lényegül át, mely a földnek isten kezéből nyert javainak legjava. Bor és lisztből készült ostya szine alatt jelenik meg naponta az Üdvözítő az oltár misztériumában, hogy árva lelkünket isteni táplálékkal éltesse! vigasztalja! üdvözítse! »Ha az áldozás — mondja Chateaubriand — semmi egyéb nem volna is, mint a föld termékeinek fölajánlása annak, kitől nyertük, ez maga is nagyon elég arra, hogy Göröghon legszebb vallási szokásaival páros vonalba állíttassék«.

Szénrajzban adtuk azt a viszonyt, mely a Szentírás és a növények között fönnáll. A bibliai növények tüzetes leírása még mindig »pium desiderium« s az is, mi eddig külföldön megjelent, nagyon sekélyes és komolyanszámba nem vehető. A boldogult kalocsai bíboros érseknek akadémiai székfoglaló értekezése, a szentírás mézgák és gyantákat termő növényekről, számottevő dolgozat, tekintsük azt akár szentírásbeli, akár nyelvészeti vagy botanikai szempontból. A szentírásbeli többi növények is e me minta után lennének tárgyalandók s ily munkának megírása kedves és tanulmányos foglalkozás lenne.

Én évekig foglalkoztam a szentírásbeli növényekkel, az adatokat összegyűjtöttem, az irodalmat átolvastam, azonban ismervén mostoha irodalmi viszonyainkat, írásba nem foglaltam. Ezt a kis értekezést azonban, melyet a nagyobb munkának előjáró beszédjéül szántam, szivesen közzé teszem, vajha fogadnák oly szeretettel, minővel én adom.

* A balsam bigfolyású, sárgaszínű nedv, mely a *Balsamodendron Gileadense* Kunth. cserjéből foly ki, mely azonban nem nőtt Gileádban. — Haynald: Növényl. Lapok 1870. 186. l.

